

EPTON PIGIHEIN

Η ΤΥΦΛΑΙ

ΠΑΝΔΟΘΗΝΑΙΔ

ΕΤΟΣ Β'

31 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1901

ΣΕ ΜΙΑ ΞΕΝΙΤΕΜΕΝΗ

"Όλιγο φως καὶ μακρινό σὲ μέγα σκότος κ' ἔρμος.

Σολαμος

1

Στὴν κώχη ἐδώ, πρὸς τὸ παράθυρον,
Ἐλα ξανὰ καὶ κάθησέ με,
Νὰ ποῦμε πάλι τὰ αἰώνια,
Ποῦ λέμε καὶ ποῦ ξαναλέμε...

"Εξω, στὰ σκέλενθρα δεντρόκλαδα,
Όλο ἀναφυλλῆτά καὶ θρῆνοι
Φορεῖ νεκράνθια τὸν ἀστρόφεγγον
Ἡ παγερώτατη γαλήνη.

Σὰν ἥσκιοι, ἵδες, ἀνασηκώνονται
Τὰ σύγνεφα καὶ δυναμόνονν,
Κι' δλο μανρίζονν κι' δλο ἀπλώνονται
Κι' δλο σιμώνονν καὶ σιμώνονν...

Σὲ μιὰ ξενιτεμένη

"Ελα, σὲ λίγο θὰ ξεσπάσουντε
Τὴν μάνητά τους κάτον ἀπ' τᾶστρα,
Γίγαντες μέσα στὰ μεσάνυχτα
Καὶ πῦργοι, ἀργότερα καὶ κάστρα . . .

2

Ξερὰ τὰ ρόδα πᾶφερες
Μιὰ μέρα βιαστική,
Καὶ τᾶσιαξες καὶ τᾶβαλες
Στὴν ἀνθοδόχη ἐκεῖ

Βουβά, γυρτὰ στὰ κλώνια τους,
— Κρίνε χρυσέ, χρυσὲ —
Μέρα καὶ νύχτα στέκουντε
Καὶ καρτεροῦντε ἐσέ.

Κι' ὅταν κανένα φύλλο τους
Ξεσέρνεται νεκρό,
Κάτι, σὰν τριζοβόλημα
Γρικιέται θλιβερό,

'Ενα πικρὸ παράπονο
Ποῦ λές καὶ τὸ καλεῖ
Καὶ μένει πάλι ἡ θλίψη τους
Σὰν πρῶτα σιωπηλή.

Ξερὰ τὰ ρόδα πᾶφερες
Μιὰ μέρα βιαστική
Καὶ τᾶσιαξες καὶ τᾶβαλες
Στὴν ἀνθοδόχη ἐκεῖ

Σὲ μιὰ ξενιτεμένη

"Αμύριστα, ἀχρωμάτιστα,
— Ποιὰ μάτια τὰ θωροῦ! —
"Ολο σὲ συλλογίζονται
Κι' ὅλο σὲ καρτεροῦν . . .

3

Μέσ' ἀπ' τὰ φύλλα τὰ πλατειά
Κι' ἀπ' τὰ γιγάντια φύλλα,
Κάποτ' ἔνα φτερούγιασμα
Περνᾶ, μιὰ ἀνατριχίλα,

"Ησκιος, ποῦ μόλις φαίνεται
Καὶ χάνεται, καὶ χύνει
Τὸ σπαθωτὸ ἀντιλάμπισμα
Ποῦ τὸ πεφτάστρι ἀφίνει.

Μαγνήτης τότε ἀλλης ζωῆς
"Ολο τὸ σπίτι δένει
Μὲ σὲ τὴν ἀλησμόνητη
Καὶ τὴν ταξιδεμένη,

Καὶ λάμπει καθὼς τάκαμεν
"Άλλοτ' ἡ προκοπή σου,
Τάνηλιαγο κι' ἀνήσκιωτο,
Γωνίτσα παραδείσουν.

Μέσ' ἀπ' τὰ φύλλα τὰ πλατειά,
Κι' ἀπ' τὰ γιγάντια φύλλα,
Σὰν ἥσκιος, σὰ φτερούγιασμα
Καὶ σὰν ἀνατριχίλα

Περνᾶς ψυχὴ καὶ χάνεσαι
Μέσ' στὸ βαθὺ σκοτάδι
Καὶ τὸ φτωχὸ σπιτάκι μας
Μένει ξαρὰ ωμάδι . . .

"Εξω βροχή, κι' ἀπ' τὸ παράθυρο
Μαῆρες οἱ στέγες, μαῆροι οἱ δρόμοι
Δὲν πέφτουν ἀπ' τὰ μάτια δάκρυα,
Ποῦ μιὰ βαρειὰ τὰ πνίγει γνώμη.

Τὰ σύγνεφα ποῦ ἀνεμοδέρνονται
Καὶ σιγαλὰ βογγοῦν καὶ κλαῖνε,
Δὲ σέργουν τὴν ψυχή μον σκλάβα τους,
Μ' ὅλα τὰ μνοτικὰ ποῦ λένε.

Κάποτε μέσ' ἀπ' τὸ παράθυρον,
Οπως καθόσουν στὸ πλευρό μον,
Κύπταξα στὰ γλαρὰ τὰ μάτια σου
Τὴν θλιβερὴν βροχὴν τοῦ δρόμου.

Κ' ἔβλεπα — ὁ ψηλοί! — ποιὸ μακρύτερα,
Μέσα στὰ μάτια σου καὶ πάλι,
Τὰ σύγνεφα ποῦ τὰ ταξίδενε
Στὸν οὐρανὸν ἡ ἀνεμοζάλη.

"Εξω βροχή, κι' ἀπ' τὸ παράθυρο
Μαῆρες οἱ στέγες, μαῆροι οἱ δρόμοι
Δὲν πέφτουν ἀπ' τὰ μάτια δάκρυα,
Ποῦ μιὰ βαρειὰ τὰ πνίγει γνώμη.

Τὰ σύγνεφα ποῦ τόρα πρέμονται
Καὶ χαμηλώνουν κι' ὅλο βρέχοντα,
Δὲν καθρεφτίζονται στὰ μάτια σου
Κι' ἄλλους προνφοὺς καῦμοὺς δὲν ἔχοντα...

Χλωμὸ φεγγάρι πρόβαλε
Στὸν οὐρανὸν καὶ τρέχει,
Καράβι, ποῦ στὴν πρόμη του
Ζευγάρι δὲ μᾶς ἔχει,

Μαῖ η νὰ ταξιδέψουμε,
Νὰ φτάσουμε καὶ πάλι
Στὰ ρόδινα ἀφροκύματα
Ποῦ σβοῦν σ' ἔνα ἀκρογιάλιν

Καὶ φεύγει καὶ τὰ σύγνεφα
Τὰ θυμωμένα σκίζει
Καὶ πρὸς τὸ ρόδινο γιαλὸ
Πλωρίζει κι' ἀρμενίζει

"Ἐρμη ψυχή, γιὰ κύπταξε
Σὰν κάποιος χαιρετάει,
Μέσ' ἀπ' τὸ πλοῖο, πῶγνυρε
Καὶ γλίστρησε καὶ πάει...

Χλωμὸ φεγγάρι πρόβαλε
Στὸν οὐρανὸν κ' ἔχαθη
Σὲ κάποιες μαῆρες θάλασσες,
Σὲ κάποια μαῆρα βάθη,

Δὲν ταξιδέψαμε μαῖ
Νὰ φτάσουμε καὶ πάλι
Στὰ ρόδινα ἀφροκύματα
Ποῦ σβοῦν σ' ἔν' ἀκρογιάλι...

Τόρα ποῦ τὰ μερόνυχτα
Περοῦν ἀργά, σὰ χρόνια,
Ποῦ τὴ φωλιά τους μ' ἀφησαν
Ἐρμη τὰ χελιδόνια,

Οἱ μέρες ποιὸ πικρότερες
Κι' ἀπὸ τὶς νύχτες τόρα,
Δὲν ἔχοντα μιὰ στιγμὴ φαιδρὴ
Καὶ μιὰ παρήγορη ὥρα.

"Εποι κάθε ηχος τῆς ζωῆς
"Έχει ἀπ' τὸ σπίτι λείψει,
Κι' ἀπ' τὴν αὐγὴν μιὰν ἄλαλη
Τὸ σφιχτοδένει θλύψη

Μ' ὅλη τὴν χειμωνιάτικη
Γύρω τῶν δέντρων γύμνια,
Πᾶχονν τὰ φύλλα φρύγανα
Καὶ τὰ κλαδιά συντρίμια.

Τόρα ποῦ τὰ μερόνυχτα
Περούσσην ἀργά, σὰ χρόνια,
Ποῦ τὴν φωλιά τους μὲν ἀφησαν
Ἐρμη τὰ χελιδόνια,

Πῆραν οἱ μαῆροι γεραοὶ
Ποῦ φύγανε στὰ ξένα
Καὶ σὲ ψυχὴν πονόδαρτη
Μὲ τὰ φτερὰ σπασμένα . . .

7

Δὲν εἶνε ἀγέρας σύγκρονο
Τὰ δένδρα ἀναταράζει,
Ράγισμα τῶν ξερόκλαδων
Ποῦ τὴν καρδιὰ σπαράζει:

Σύρριζος, λέσ, καὶ σύγκορφος
Ολος ὁ κῆπος τρέμει,
Μέσα τού ἀπόψε μάχονται
Κι' ἀγκομαχοῦν οἱ ἄνεμοι.

Καὶ τοῦ σπιτιοῦ τὰ πράγματα
Τρέμουν κι' ἀνασαλεύονται,
Ανήσυχα σ' ἀποξητοῦν,
— ἄλλοι! — καὶ σὲ γυρεύονται,

Νὰ γγίξῃς τα πονετικὰ
Καὶ νὰ τὰ γαληγέψῃς,
Ἐσὺ ποῦ τόρα ἀγύριστα
Πῆγες νὰ βασιλέψῃς . . .

Δὲν εἶνε ἀγέρας σύγκρονο
Τὰ δένδρα ἀναταράζει,
Ράγισμα τῶν ξερόκλαδων
Ποῦ τὴν καρδιὰ σπαράζει,

Σύρριζος, λέσ, καὶ σύγκορφος
Απόψε ὁ κῆπος τρέμει
Μὴν εἶσαι στὴν ἐξώθυντα
Καὶ σὲ χτυποῦν οἱ ἀνέμοι;

8

Στὴν κώχη ἐδὼ πρὸς τὸ παράθυρον,
Ω καὶ νὰ ξαναρχόσουν τόρα,
Νὰ γύρω μέσα στὴν ἀγκάλη σου,
Σ' αὐτῇ τὴν φοβισμένην ἄρα.

Ἐξω, στὰ σκέλεθρα δεντρόκλαδα,
Ολο ἀναφυλλητὰ καὶ θρῆνοι
Σάβανο ἀραχνιασμένο φόρεσεν
Η παγερώτατη γαλήνη.

Σὰν ἥσκιοι, ἵδες, ἀνασηκώνονται
Τὰ σύγνεφα καὶ δυναμώνονται
Κι' ὅλο μανρίζονται κι' ὅλο ἀπλώνονται
Κι' ὅλο σιμώνονται καὶ σιμώνονται . . .

Ἐλα καὶ τὴν ὁρμή τους ξέσπασαν
Στὸν οὐρανὸν πέρα καὶ πέρα
Σὰν ἀχνοκέρια τάστρα σιβύστηκαν
Στὴ μάρητα καὶ στὴ φοβέρα.

Στὴν κώχη ἐδώ, πρὸς τὸ παράθυρο,
Ποῦ τόρα μνέσκεν ἔρμη καὶ κρύα,
Ὦ καὶ νάρχόσουν, τὴν φλιμμένη μας
Νὰ ξαναποῦμεν ἵστορία!

M. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

ΑΝΤΩΝΙΟΣ Ο ΤΣΙΓΓΑΝΟΣ

Α είποτε παρετηρήθη δτὶ ἡ φύσις προώρισεν ἀπόμου ἐπιμονὴν καὶ θέλησιν. Εἶνε ἄρα γε ἀληθὲς τοῦτο; Τὸ ἀγνοῶ, τούλαχιστον ἡ ἱστορία τῆς τέχνης παρουσιάζει ἐν καὶ μόνον παράδειγμα, καθόστον γινωσκω, τὸ ὄποιον ἐκ πρώτης ὑψεως φαίνεται ἀναιροῦν τὰ ἐν ἀρχῇ τοῦ παρόντος ἀρθρου λεγέντα, τοῦτο δὲ τὸ παράδειγμα προτίθεμαι νὰ ἐκθέσω ἐνταῦθα, διότι ἀληθῶς ἔχει τι τὸ καταπληκτικὸν καὶ καινοφανὲς ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς τέχνης.

"Ἐν τινὶ χωρίῳ τοῦ βασιλείου τῆς Νεαπόλεως, Civita καλουμένῳ, ἔξη μία οἰκογένεια Ἀθιγγάνων—Zingari κατ' Ιταλούς, Tziganes ἢ Bohemiens κατὰ Γάλλους.—Ὦς γνωστόν, ἡ φυλὴ αὐτὴ περιπλανᾶται ἀενάως ἀνὰ τὰς εὐρωπαϊκὰς πόλεις καὶ χώρας, κύριον ἔργον ἔχουσα τὴν χαλκευτικήν, φέρουσα μεθ' ἀντῆς τὰς σκηνὰς τῆς καὶ ὡς μόνον ἐφόδιον τὸ Μέλλον, τὸ ὄποιον αἱ γυναικές των προλέγουσι διὰ τῆς χειρομαντείας, ἵκανὰ καρπούμεναι ἐκ τῆς ἐπιστήμης ταύτης. Ἀλλὰ πόθεν ἄρα γε κατάγεται καὶ πόθεν ἥλθεν εἰς τὴν Εὐρώπην ἡ ἀλητεύουσα αὐτὴ φυλή, ἡ περιφρονουμένη καὶ πανταχοῦ ἀποκρουμένη ὡς φυλὴ κατηραμένη καὶ ἀποτρόπαιος; Μέχρι τινὸς ἔδιδον τινὲς τοῖς Ἀθιγγάνοις πατρίδα τὴν Αλγυπτον, τὴν κλασικὴν ταύτην κοιτίδα τῆς δεισιδαιμονίας καὶ τῆς μαγείας, καὶ ἄλλοι ἥθεώρουν αὐτοὺς ὡς Ταρτάρους ἐκδιωχθέντας ἀπὸ τῶν πεδιάδων τῆς Ασίας. Ἀλλὰ τὴ σήμερον ἡ ἐπιστήμη ἀπεφάνθη ὅριστικῶς περὶ τῆς καταγωγῆς τῆς ἀθιγγανικῆς φυλῆς, παραδεχθεῖσα δτὶ, κατῆλθον οὗτοι ἐν Εὐρώπῃ ἐκ τοῦ Ἰνδοστάν, καθόστον ἡ ὑπ' αὐτῶν λαλουμένη γλῶσσα ἔχει καταπληκτικὴν συγγένειαν πρὸς τὰς σανσκριτικὰς διαλέκτους. Πρὸς ὑποστήριξιν τούτου ἀναφέρουσι μάλιστα δτὶ Γαλλικανός τις ἐπί-

σκοπος συνήντησεν εἰς τὰς ὅγθας τοῦ Γάγγου κατασκηνώσεις Ἀθιγγάνων λαλούντων καὶ νῦν τὴν αὐτὴν σχεδὸν γλῶσσαν τῶν ἐν Εὐρώπῃ ἀδελφῶν των¹.

'Ἡ οἰκογένεια ὅμως περὶ ἡς λαλοῦμεν δὲν ἦτο ἐκ τῶν ἀλητευομένων Ἀθιγγάνων, διότι, ὡς φαίνεται, εἶχεν ἐγκαταστῆ μονίμως ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῶν Ἀβρούζων, μετερχομένη τὸ ἐπάγγελμα τοῦ χαλκέως. Ὁ ἥρως τῆς διηγήσεως μας εἶνε ὁ καλούμενος ὑπὸ τῶν ἱστορικῶν Ἀντώνιος Τσίγγαρος—Antonio Zingaro—γεννηθεὶς τῷ 1382. Οὗτος ἔμεινεν ἐπὶ τινα ἔτη ἔργαζόμενος ἐν τῷ πατρικῷ χαλκουργείῳ, ἀλλὰ νεώτατος ἔτι ἀνεχώρησεν εἰς Νεαπόλιν. Ἐν τῇ πρωτευούσῃ δὲ ἐκείνη κατωρθώσει διὰ τῆς ἐπιτηδειότητός του εἰς τὴν τέχνην νὰ προσληφθῇ εἰς τὸ μαγειρεῖον τοῦ τότε βασιλέως Λαδισλάου, δπως κατασκευάζῃ τὰ ἀναγκαῖα εἰς τὴν μαγειρικὴν χάλκινα σκεύη.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἥκμαζεν ἐν τῷ βασιλείῳ ὁ Κόλα Ἀντώνιος del Fiore ἔξοχος ζωγράφος, οὐ τὰ ἔργα ἔθαμψάζοντο παρὰ πάντων καὶ ἐπηρώνοντο διὰ πολλοῦ χρυσοῦ, ἐτιμάτο δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐκείνου ὡς ὁ ἔξοχώτερος τῶν συγχρόνων του καλλιτέχνης. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἀθιγγάνος Ἀντώνιος ἔθεωρείτο ἀριστος χαλκουργός, προσεκάλεσεν αὐτὸν καὶ ὁ Κόλα Ἀντώνιος εἰς τὴν οἰκίαν του πρὸς τοιαύτας τινὰς ἔργασίας. Πρὶν ὅμως προθῶμεν εἰς τὴν διήγησιν, δέον νὰ προειδοποιήσω τὸν ἀναγνώστην μου, δτὶ ὁ χαλκεὺς Ἀντώνιος ἦτο ὥραίς την δψιν, εὐκίνητος καὶ χαρίεις τὴν μορφήν, πρὸς δὲ καὶ νέος τὴν ἡλικίαν, ἡ μᾶλλον τέλειος ἀνήρ, διότι ἦτο ἥδη εἰκοσιεπταύτης. Τούτου τεθέντος προβαίνω εἰς τὴν διήγησιν. Ἐνόσφι ὁ Τσίγγαρος Ἀντώνιος εἰργάζετο ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ζωγράφου Κόλα Ἀντώνιος καὶ τοὺς λέβητας τοῦ μαγειρίου, ἡ ἐκτάκτου ὥραίτης θυγάτηρ του, γυναικείᾳ περιεργείᾳ κινουμένη, παρετήρει καὶ ἐπεσκέπτετο συνεχῶς τὸν ἔργαζόμενον χαλκέα, αἱ δὲ ἐπισκέψεις αὐτῆς, ἔχουσαι χρακτήρα ἐπιτηρήσεως δῆθεν, ἐπολλαπλασιάζοντο βαθυμηδόν. Ἐαν κατελήφθη καὶ ἡ νεανὶς ὑπὸ ἔρωτικου τινος αἰσθηματος, ἔμεινεν ἀγνωστον τότε, ἀλλ' ὁ ἡμέτερος Τσίγγαρος βλέπων συνεχῶς τὴν καλλίμορφον ἐκείνην κόρην, εὑμενῶς καππως προσβλέπουσαν αὐτόν, δὲν ἔδραδυνε νὰ καταληφθῇ ὑπὸ σφοδροτάτου ἔρωτος, πρὸς τὸν ὄποιον μόλις δύναται νὰ παραβληθῇ ὁ πρὸς τὴν ἀπαλὴν Γαλάτειαν ἔρως τοῦ μυθολογουμένου Ηολυφήμου. Καὶ ὁ Ἀντώ-

νιος Zingaro «ῆρατο δ' οὐ μάλοις, οὐδὲ δόρδω, οὐδὲ κικίννοις, ἀλλ' δρυδᾶς μανίας! » . . .

Τίποτε πλέον δὲν ἔχειπε πρὸ αὐτοῦ, οὐδὲν πρόσκομμα εὗρισκε πρὸς πλήρωσιν τοῦ φλέγοντος αὐτὸν πόθου, οὔτε τὴν τοῦ γένους ἀνιστητα, οὔτε τὴν διαφορὰν τῆς βαναύσου τέχνης τοῦ λεηθοποιοῦ πρὸς τὴν εὐγενὴ τοῦ ζωγράφου τέχνην, οὔτε καν τὴν ἔθνικὴν του ἀτίμωσιν! Καὶ οὗτος «ἄγείτο τὰ πάντα πάρεργα» καὶ ἐν μόνον εἶχεν ἐν νῷ καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ τὴν κόρην τοῦ Κόλα Ἀντώνιον del Fiore. Τέλος τοσοῦτον ἔθαμψάθη ἐκ τοῦ πάθους του, ὡστε ἡμέραν τινὰ ἀπετόλμησε καὶ οὗτος νὰ διαβῇ τὸν Ρουθίκωνα του, ως εἶχε ποτε διαβῇ καὶ ὁ ρωμαῖος Καΐσαρ τὸν ιδικόν του.

Εἰ καὶ δὲν εἶνε σαφῶς γνωστὸν ἀν ὁ Ἀθιγγάνος Ἀντώνιος εἶχε λάθη κρύφα τὴν συγκατάθεσιν τῆς κόρης του Κόλα Ἀντώνιου, ἀναγκαζόμεθα ὅμως νὰ τὸ ὑποθέσωμεν. Καὶ οὐ μόνον οὐδὲν λέγουσι βέβαιον περὶ τούτου οἱ βιογράφοι του Τσίγγανου ἐκείνου, ἀλλά, κατὰ περίεργον σιωπήν, ἡ νεανὶς ἐκείνη οὐδόλως παρουσιάζεται ἐν τῇ σκηνῇ καθ' ἀπασαν τὴν ἔξελιξιν τοῦ μακροῦ τούτου δράματος, καὶ ἐνῷ εἰς τὰς κειρὰς τῶν συγχρόνων του καλλιτέχνης. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἀθιγγάνος Ἀντώνιος ἔθεωρείτο ἀριστος χαλκουργός, προσεκάλεσεν αὐτὸν καὶ ὁ Κόλα Ἀντώνιος εἰς τὴν οἰκίαν του πρὸς τοιαύτας τινὰς ἔργασίας. Πρὶν ὅμως προθῶμεν εἰς τὴν διήγησιν, δέον νὰ προειδοποιήσω τὸν ἀναγνώστην μου, δτὶ ὁ χαλκεὺς Ἀντώνιος ἦτο ὥραίς την δψιν, εὐκίνητος καὶ χαρίεις τὴν μορφήν, πρὸς δὲ καὶ νέος τὴν ἡλικίαν, ἡ μᾶλλον τέλειος ἀνήρ, διότι ἦτο ἥδη εἰκοσιεπταύτης. Τούτου τεθέντος προβαίνω εἰς τὴν διήγησιν. Ἐνόσφι ὁ Τσίγγαρος Ἀντώνιος εἰργάζετο ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ζωγράφου Κόλα Ἀντώνιος καὶ τοὺς λέβητας τοῦ μαγειρίου, ἡ ἐκτάκτου ὥραίτης θυγάτηρ του, γυναικείᾳ περιεργείᾳ κινουμένη, παρετήρει καὶ ἐπεσκέπτετο συνεχῶς τὸν ἔργαζόμενον χαλκέα, αἱ δὲ ἐπισκέψεις αὐτῆς, ἔχουσαι χρακτήρα ἐπιτηρήσεως δῆθεν, ἐπολλαπλασιάζοντο βαθυμηδόν. Ἐαν κατελήφθη καὶ ἡ νεανὶς ὑπὸ ἔρωτικου τινος αἰσθηματος, ἔμεινεν ἀγνωστον τότε, ἀλλ' ὁ ἡμέτερος Τσίγγαρος βλέπων συνεχῶς τὴν καλλίμορφον ἐκείνην κόρην, εὑμενῶς καππως προσβλέπουσαν αὐτόν, δὲν ἔδραδυνε νὰ καταληφθῇ ὑπὸ σφοδροτάτου ἔρωτος, πρὸς τὸν ὄποιον μόλις δύναται νὰ παραβληθῇ ὁ πρὸς τὴν ἀπαλὴν Γαλάτειαν ἔρως τοῦ μυθολογουμένου Ηολυφήμου. Καὶ ὁ Ἀντώ-

νιος εἰργάζεται ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ζωγράφου Κόλα Ἀντώνιος καὶ τοὺς λέβητας τοῦ μαγειρίου, ἡ ἐκτάκτου ὥραίτης θυγάτηρ του, γυναικείᾳ περιεργείᾳ κινουμένη, παρετήρει καὶ ἐπεσκέπτετο συνεχῶς τὸν ἔργαζόμενον χαλκέα, αἱ δὲ ἐπισκέψεις αὐτῆς, ἔχουσαι χρακτήρα ἐπιτηρήσεως δῆθεν, ἐπολλαπλασιάζοντο βαθυμηδόν. Ἐαν κατελήφθη καὶ ἡ νεανὶς ὑπὸ ἔρωτικου τινος αἰσθηματος, ἔμεινεν ἀγνωστον τότε, ἀλλ' ὁ ἡμέτερος Τσίγγαρος βλέπων συνεχῶς τὴν καλλίμορφον ἐκείνην κόρην, εὑμενῶς καππως προσβλέπουσαν αὐτόν, δὲν ἔδραδυνε νὰ καταληφθῇ ὑπὸ σφοδροτάτου ἔρωτος, πρὸς τὸν ὄποιον μόλις δύναται νὰ παραβληθῇ ὁ πρὸς τὴν ἀπαλὴν Γαλάτειαν ἔρως τοῦ μυθολογουμένου Ηολυφήμου. Καὶ ὁ Ἀντώ-

νιος Zingaro «ῆρατο δ' οὐ μάλοις, οὐδὲ δόρδω, οὐδὲ κικίννοις, ἀλλ' δρυδᾶς μανίας! » . . . Τίποτε πλέον δὲν ἔχειπε πρὸ αὐτοῦ, οὐδὲν πρόσκομμα εὗρισκε πρὸς πλήρωσιν τοῦ φλέγοντος αὐτὸν πόθου, οὔτε τὴν διαφορὰν τῆς βαναύσου τέχνης τοῦ λεηθοποιοῦ πρὸς τὴν εὐγενὴ τοῦ ζωγράφου τέχνην, οὔτε καν τὴν ἔθνικὴν του Αθίγγανον, ἡ η φονικὴ καταστροφὴ τῶν ὄρνεων τῆς Στιγματίας, ἡ τέλος καὶ αὐτὸς ὁ φόνος του

¹ La Hongrie, par Victor Tissot.

ἐν Νεμέᾳ λέοντος παραβαλλόμενοι πρὸς τὸν προτεινόμενον ἥδη ἀθλὸν εἰς τὸν Ἀθίγγανον Ἀντώνιον; Μῆδέν! 'Ο Ήρακλῆς ἔξετέλεσεν ἀληθῶς δυσχερὴ πράγματα, ἀλλ' οὐχὶ ἀνθρωπίνως ἀδύνατα, διότι ταῦτα ἀνήγοντο εἰς τὸν ὄλικὸν κόσμον. 'Εὰν ἐκεῖνος πρὸς καθαρισμὸν τῶν τοῦ Αὔγείου σταύλων μετέτρεψε τὰ ὅδατα ποταμοῦ τοινος ἀπὸ τῆς κοίτης των, καὶ δι' αὐτῶν ἀπέπλυνεν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ τοὺς σταύλους ἐκείνους, οὐδὲν ὑπερφυσικὸν ἔπραξεν. 'Αλλ' ὁ Ἀντώνιος ὥφειλε νὰ μετατρέψῃ τὴν ἰδίαν ἑαυτοῦ φύσιν, ἢτις ἐφαίνετο διτεῖς διαπλάσῃ αὐτὸν λεθοτοποὶ διτεῖς καὶ χαλκέα, εἰς ἔξοχον καλλιτέχνην, πρόθλημα δυσχερές καὶ ἀκατόρθωτον, διότι ἀνήγετο εἰς τὸν ἥδικὸν κόσμον. Μὴ λησμονῶμεν δὲ καὶ τοῦτο, διτεῖς, πλὴν τῆς μετατροπῆς τῆς διανοητικῆς του φύσεως, ἔδει νὰ ὑπερινικῆται καὶ ἡ ἀκαμψία ἐκείνη τῶν χειρῶν, διπερ ἐν τῇ προκεχωρήμένη αὐτοῦ ἥλικι φέρει τὸ ἐπίσης ὑλικῶς δυσχερές καὶ σχεδὸν ἀκατόρθωτον. Πῶς αἱ σκληραὶ τοῦ Ἀθίγγανου χεῖρες, αἱ ἐπὶ πλεῖστα δῆσα ἔτη εἰθισμέναι νὰ κρούωσι καθ' ἔκαστην τὴν βαρεῖαν σφύραν τοῦ σιδηρουργοῦ, πῶς λέγω, θὰ ἐδύναντο νὰ κινῶσι δεξιῶς καὶ ἀκωλύτως τὴν ἐλαφρὰν τοῦ ζωγράφου γραφίδα; 'Ο τολμηρὸς δῆμος Ἀθίγγανος, διακαιόμενος ὑπὸ τοῦ ἔρωτος, ἀπεδέχθη τὸ στοίχημα, καὶ μόνον ἥρωτα ἀνὸν τὸν Κολαντώνιος τῷ ὑπέσχετο νὰ μὴ ὑπανδρεύσῃ τὴν κόρην του ἐπὶ δέκα διλαγάντων τὴν χρόνον ἀναγκαῖον πρὸς ἐκμάθησιν τῆς τέχνης, διτεῖς μὴ ἐπιτυγχάνοντος αὐτοῦ νὰ γενῇ τέλειος ζωγράφος, ὁ Κολαντώνιος θὰ ἐλύετο τῆς δοθείσης ὑποσχέσεως του. 'Ο Κολαντώνιος ἔξακολουθῶν τὴν ἀστείαν παιδιάν, συγκατένευσε προθύμως. 'Αλλὰ καὶ πάλιν ὁ Ἀθίγγανος, ὡς νὰ ἥτο βέβαιος περὶ τῆς ἐπιτυχίας του, καὶ μόνον τὴν ἀπωλειαν τοῦ βεβαίου ἐπάθλου φοβούμενος, ἔζητησεν ὡς ἐγγύησιν νὰ δοθῇ ἡ ὑπόσχεσις αὐτόπτου τῆς βασιλίδος Μαργαρίτης καὶ τῆς ἀδελφῆς της Ἰωάννας, χήρας τότε οὔσης τοῦ δουκὸς τῆς Αύστριας.

'Η ιστορία ἀναφέρει διτεῖς αἱ δύο ἐκεῖναι γυναικεῖς, ὃν ἡ μία βασιλίς, ἡ δὲ ἀλλὴ ἀδελφὴ βασιλέως, ἐδέχθησαν ἔκθυμως νὰ λάβωσι μέρος εἰς τὴν παιζομένην κωμῳδίαν. Πρέπει δὲ νὰ ὑποθέσῃ τις διτεῖς κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος οἱ τῆς Αὐλῆς ἐκείνης δὲν εἶχον περὶ βασιλικῆς ἀξιοπρεπείας ἔννοιαν, ὁμοίαν ἐκείνην ἦν ἔχομεν σήμερον, διὰ τοῦτο ἐνησμένης, καθὰ φαίνεται, αἱ ἡγεμονίδες ἐκεῖναι νὰ λαμβάνωσι μέρος εἰς τοιαύτας ἀναρμόστους εἰς τὴν ὑψηλὴν θέσιν των παιδιάς. "Αλλως τε τὰ ἥθη τῆς Αὐλῆς ἐκείνης ἥσαν πᾶν ἄλλο ἡ καθαρά,

διότι γνωστὸν εἶνε διτεῖς ὁ βασιλεύων Λαδίσλαος εἴχε συμμερισθῆ τὴν κοίτην του μετὰ τῆς ὥραίς θυγατρός του, ἡτις ἐκδικουμένη τὴν ἀτίμωσίν της, ἐδηλητηρίασε τὸν ἀτίμον πατέρα της. "Οθεν χαριζόμεναι πρὸς τὸν Ἀθίγγανον Ἀντώνιον ἴκετευσαντα αὐτὰς νὰ δεχθῶσι τὴν ὄμολογίαν τοῦ Κολαντώνιου del Fiore, ἡ μᾶλλον θέλουσαι νὰ γελάσωσιν εἰς βάρος τοῦ ἔρωτολήπτου Ἀθιγγάνου, ἐκάλεσαν εἰς τὰ ἀνάκτορά των τὸν Κολαντώνιον, καὶ οὕτως ἐνώπιον πάντων τούτων ἐγένοντο αἱ συνθήκαι, ως εἶχον προσυμφωνήση μεταξύ των τὰ δύο ἐνδιαφερόμενα μέρη.

Μὴ λησμονῶμεν δὲ διτεῖς καθ' ἄπαντα τὸν Μέσον αἰῶνα ἡ ιταλικὴ κοινωνία παρουσιάζει χαρακτῆρα ὅλως διάφορον τῶν σημερινῶν. Η κοινωνία ἐκείνη μόνον μέλημα εἴχε νὰ τέρπηται. Αἱ Καλαὶ τέχναι, τὰ Γράμματα καὶ ἡ ποίησις, αἱ πολυτελεῖς καὶ γραφικαὶ πομπικαὶ παρελάσεις, τὰ θέατρα διποὺ παρίσταντα αἰσχραὶ κωμῳδίαι, ἥσαν διὰ τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἐποχῆς ἐκείνης τόσαις ἀπόλαυστεις, ἐν αἷς ἐντερύφων μεγάλοι καὶ μικροί οἱ πάντες τέλος ἐφιλοτιμοῦντο νὰ καταστήσωσι τὸν βίον, ως εἴπει καὶ ἄλλος τις, διαρκῆ πανήγυριν, κατὰ τὴν ὄποιαν δῆμος αἱ δολοφονίαι ἀπετέλουν οὐσιώδες μέρος τοῦ προγράμματος. 'Ολίγον τι βραδύτερον ἀπαντῶμεν ἔνα καρδινάλιον, τὸν Bibiena, οὗ ὁ βίος εἶνε παρεμφερῆς μᾶλλον πρὸς βίον ἀνατολίτου Σαρδαναπάλλου ἡ χριστιανοῦ ἱεράρχου, ἔνα δὲ πάπαν, τὸν Λέοντα I πορευόμενον εἰς τὸ θέατρον μετὰ τῶν καρδιναλίων του διποὺ παρίσταται εὐτράπελός τις κωμῳδία. 'Εκεὶ βλέπομεν αὐτὸν ιστάμενον παρὰ τὴν εἰσόδον εὐλογοῦντα τοὺς προσερχομένους καὶ ἐπιτρέποντα τὴν εἰσόδον εἰς δῆν τινα ἥθελε· καὶ ταῦτα πάντα μετὰ τῆς αὐτῆς σοβαρότητος μεθ' ὅσης σήμερον ὁ ὄμωνυμος ἐκείνου Λέων πορεύεται εἰς τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Σιξτοῦ, διποὺ ὑποδέχεται καὶ εὐλογεῖ τοὺς ἐκ διαφόρων μερῶν τοῦ καθολικοῦ κόσμου προσερχομένους εὐλαβεῖς προσκυνητάς. 'Αφοῦ λοιπὸν ἡ κοινωνία ἐκείνη ἥτο τοιαύτη, θηρεύουσα ἐν πᾶσι τὴν τρυφὴν καὶ τὴν ἀπόλαυσιν, δὲν εἶνε διόλου παράδοξον ἀνὸν καὶ αἱ βασιλίσσαι ἐκεῖναι ἐδέχοντο ἀσμένως νὰ ὑποκριθῶσι πρόσωπον προμνηστριῶν.

'Η κωμῳδία ἀρα ἀπαίτετο ἀνηλεῖς εἰς βάρος τοῦ πτωχοῦ Ἀθίγγανου. 'Η Αὐλὴ ἀπασα ἐγέλα γέλωτα ἀσθεστὸν ὁ Κολαντώνιος, εἰ καὶ σοβαρὸς καὶ σώφρων, ἐγέλα καὶ αὐτὸς θέλων καὶ μὴ θέλων. Μόνος οἱ Ἀθίγγανος δὲν ἐγέλα, καὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα οὐδὲν ἡ κόρη τοῦ Κολαντώνιου ἐγέλα! Πλήρης ἐλπίδων οἱ Ἀντώνιος Zingaro ἀνεχώρησε πάραυτα σπεύδων εἰς Βοναβίαν, διποὺ

ἥκουσεν διτεῖς ἐκεῖ θέτεπεν ὁ ζωγράφος Λίππης Δαλμαζίος, διποὺ εἰσέλθη εἰς τὸ ἔργαστρίον ἐκείνου καὶ διδαχθῆ παρὰ τοῦ ζωγράφου ἐκείνου τὴν ζωγραφικήν. 'Ο Λίππης Δαλμαζίος διτεῖς εἶδεν ἐνώπιον του τὸν εἰκοσιεπταετῆ ἐκείνον νέον αἰτοῦντα νὰ τὸν διδάξῃ τὴν τέχνην του, προσεπάθησε παντὶ σθένει νὰ τὸν ἀποτρέψῃ τοῦ σκοποῦ του, καταδεικνύων αὐτῷ τὸ ἀδύνατον νὰ ἐπιτύχῃ τις ἀξιονέας τοῦ λόγου ἀρχόμενος ἐν τοιαύτῃ ἥλικι φέρει τὴν μαθητείας του, διτεῖς ἄλλοι τελειώνουσι τὴν τέχνην. 'Αλλ' ὁ Ἀντώνιος οὐδόλως ἐπείθετο, ἐδιπλασίασε δὲ μετὰ τοσαύτης θερμότητος τὰς ἴκεσίας του, ώστε οἱ Δαλμαζίος Λίππης συγκατένευσε νὰ παραλάβῃ αὐτὸν εἰς τὸ ἔργαστρίον του πρὸς ἀπλῆν δοκιμασίαν, θὰ τὸν ἀπέπεμπε δὲ ἐὰν ἐδεικνύετο ἀνεπίδεκτος μαθήσεως.

Τὸ πείραμα ἐγένετο· οἱ Ἀντώνιος Ἀθίγγανος ἥρξατο τῶν σπουδῶν του μετὰ ὑπερανθρώπου ἐπιμονῆς καὶ ἐπιμελείας. Ειργάζετο πανημέριος καὶ παννύχιος εἰς τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς ιχνογραφίας. 'Η χείρ του ἥτο κατ' ἀρχὰς δυσπειθής, ἀκαμπτος, βαρεῖα: οὐδὲν ἥττον ὁ ὄφιθαλμὸς ἔβλεπε καλῶς τὴν διεύθυνσιν τῶν γραμμῶν καὶ κατεμέτρα ἀκριθῶς τὰς ἀνάλογίας των, διὸ καίτοι τὸ ιχνογράφημα του ἐδείκνυε ταλαντεύσεις τινάς, ἐν συνόλῳ δῆμως ἥτο ἀκριβέστατον. 'Ἐν συντομίᾳ, μετ' ὀλίγον χρόνον ὁ Λίππης ἥρχισε νὰ πιστεύῃ διτεῖς ὁ νέος μαθητής του δὲν ἥτο ἀπορριπτέος. Τοσαύτην δὲ πρόσοδον ἐδείκνυεν οὐτος, ώστε συνεχῶς διτεῖς ἀπιδάσκαλος συνίστα αὐτὸν εἰς τοὺς ἐπιτελέοντας τὴν Παναγίαν ἔχουσαν ἐν ἀγκάλαις τὸν παιδία Ιησοῦν, καὶ στεφομένην ὑπὸ ἀγγέλων, ἔργον ἰδίου μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας ἐξειργασμένον. 'Η Ιωάννα θαυμάσασα τὴν τέχνην ἀπεδέχθη εὐμενῶς τὸ δῶρον καὶ ἥρωτα αὐτὸν, πόθεν ἥτο, μὴ ὑποπτεύσασα παντελῶς διτεῖς ὁ πρὸ αὐτῆς ιστάμενος ἥτο οἱ Ἀντώνιος Zingaro. 'Η μετὰ διασήμων ζωγράφων καὶ ἄλλων ἔξοχων προσώπων κοινωνία εἶχεν ἐξευγενίση τὸν ἀξέστον πρὶν Ἀθίγγανον, ἀλλὰ καὶ ἡ κτήσις τοῦ χρυσοῦ εἶχεν ἀφαιρέση ἀπὸ αὐτοῦ τὸ πρώτην ταπεινόν, ώστε παρουσιασθεῖς ἐνώπιον τῆς βασιλίσσης ἐκείνης ἐφαίνετο διλαγάντων καλούμενον ικανότητός του προσέφερε τὴν βασιλίσσην μικρὸν εἰκονισμάτιον τὴν Παναγίαν ἔχουσαν ἐν ἀγκάλαις τὸν παιδία Ιησοῦν, καὶ στεφομένην ὑπὸ ἀγγέλων, ἔργον ἰδίου μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας ἐξειργασμένον. 'Η Ιωάννα θαυμάσασα τὴν τέχνην ἀπεδέχθη εὐμενῶς τὸ δῶρον καὶ ἥρωτα αὐτὸν, πόθεν ἥτο, μὴ ὑποπτεύσασα παντελῶς διτεῖς ὁ πρὸ αὐτῆς ιστάμενος ἥτο οἱ Ἀντώνιος Zingaro. 'Η μετὰ διασήμων ζωγράφων καὶ ἄλλων ἔξοχων προσώπων κοινωνία εἶχεν ἐξευγενίση τὸν πρώτην ταπεινόν, ώστε παρουσιασθεῖς ἐνώπιον τῆς βασιλίσσης ἐκείνης ἐφαίνετο διλαγάντων καλούμενον ικανότητός του προσέφερε τὴν βασιλίσσην μικρὸν εἰκονισμάτιον τὴν Παναγίαν ἔχουσαν ἐν ἀγκάλαις τὸν παιδία Ιησοῦν, καὶ ταῦτα πάντα μετὰ τῆς αὐτῆς ταπεινής διέταξε. Καὶ πρῶτον μετέβη ἐν Φλωρεντίᾳ, διποὺ ἡκμαζοντο διάδοχοι τοῦ ὄνομαστου Γιωττοῦ, εἴτα ἐν Βενετίᾳ καὶ τελευταῖον ἐν Ρώμῃ, ἔνθα συνειργάσθη μετὰ τινῶν ἀλλων ζωγράφων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἅγιου Ιωάννου τοῦ Λαταράνου. 'Ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκείνη παρατηροῦνται ὄλοκληροι μορφαὶ ἀποδιδόμεναι εἰς τὸν Αντώνιον Τσίγγαρον, διν αἱ κεφαλαὶ διακρίνονται ἐκ τοῦ ὄντος θέλων καὶ μὴ θέλων. Μόνος οἱ Ἀθίγγανος δὲν ἐγέλα, καὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα οὐδὲν ἡ κόρη τοῦ Κολαντώνιου ἐγέλα! Πλήρης ἐλπίδων οἱ Ἀντώνιος Zingaro ἀνεχώρησε πάραυτα σπεύδων εἰς Βοναβίαν, διποὺ

¹ Συμπόσιον Πλάτωνος, ΙΙ^ο.

"Ερως! Αλλά, ως λέγει καὶ ὁ Σωκράτης, παῖζων ἀμα καὶ σπουδάζων, «τὴν τῶν τεχνῶν δημουργίαν οὐκ ἴσμεν, διτεῖς οὐδὲν ἀνθεῖτο, οὐδὲν διδάσκαλος γένηται, ἐλλόγυμος καὶ φανὸς ἀπέβη, οὐδὲν δὲν ἔρως μὴ ἐφάψηται, σκοτεινός;» ¹.

"Ηδη, ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του ἐκ Νεαπόλεως εἶχον παρέλθει ἐννέα ἔτη καὶ τινές μῆνες, οὐδεμία δὲ περὶ αὐτοῦ εἰδῆσις ὑπῆρχε, καὶ πολλοὶ ἵσως, πλὴν τῆς κόρης Κόλα del Fiore, εἶχον τέλεον λησμονήσει αὐτὸν, διτεῖς οὗτος διλαγάντων λησμονήσεις την τέχνην. 'Αλλ' ὁ Ἀντώνιος οὐδόλως ἐπείθετο, ἐδιπλασίασε δὲ μετὰ τοσαύτης θερμότητος τὰς ἴκεσίας του, ώστε οἱ Δαλμαζίος Λίππης συγκατένευσε νὰ παραλάβῃ αὐτὸν εἰς τὸ ἔργαστρον του προσέφερε τὴν βασιλίσσην τῆς βασιλίσσης Σέρι Ιωάννης, η οἵτις εἶχε διαπλάσῃ τὸν θρόνον τὸν γνωστὸν τὸν ξυλιέλαχον Λαδίσλαον, ἀποθανόντα προώρως, ζητῶν νὰ παραλάβῃ αὐτὸν εἰς τὸν γνωστὸν τὸν βασιλίσσην τῆς βασιλίσσης Σέρι Ιωάννης οἵτις προηγουμένως φανερώθη εἰς τὸν θρόνον τὸν γνωστόν του καταδεικνύει τὸν γραφικὸν ικανότητό του προσέφερε τὴν βασιλίσσην τῆς βασιλίσσης Σέρι Ιωάννης οἵτις προηγουμένως φανερώθη εἰς τὸν θρόνον τὸν γνωστόν του καταδεικνύει τὸν γραφικὸν ικανότητό του προσέφερε τὴν βασιλίσσην τῆς β

Ίωάννη λεγομένων, ἀπήγησεν ἵνα ὁ Ἀθίγγανος ἔργασθῇ ἀμέσως τὴν εἰκόνα της. Οὗτος βέβαιος ἥδη περὶ τῆς τέχνης του, ἐγένετο περιχαρῆς διὰ τῷ ἐδίδετο καλλίστη εὐκαίρια νὰ ἐπιδείξῃ τὴν ίκανότητά του, ἡ δὲ βασιλισσα Ἰωάννα διέταξε νὰ μένῃ μυστική τοῖς πᾶσιν ἡ ἐν Neapόλει ἔλευσις τοῦ Ἀντώνιου Zingaro. Ἡ εἰκὼν ἐπερατώθη τάχιστα, καὶ μετὰ τοσαύτης ὄμοιότητος, ὡστε, ὡς λέγει ὁ βιογράφος του, οὐδεμίᾳ διαφορὰ ὑπῆρχε μεταξὺ τῆς εἰκόνος καὶ τοῦ ζῶντος προτύπου.

‘Ως μαντεύει ἵσως ὁ ἀναγνώστης, πλησιάζομεν πρὸς τὸ τέλος τοῦ δράματος. Ἡ Ἰωάννα ἔμεινε λίαν εὐγαριστημένη ἐκ τῆς τέχνης τοῦ Ἀντώνιου Zingaro, πάραυτα δὲ καλέσασα παρ’ ἑαυτῇ τὸν γέροντα ἥδη Κολαντώνιον καὶ δείξασα αὐτῷ τὴν μικρὰν εἰκόνα τῆς Παναγίας καὶ τὴν ἰδίαν προσωπογραφίαν, ἥρωτα αὐτὸν, ὅποιαν κρίσιν φέρει ἐπὶ τῶν ἔργων ἐκείνων; ‘Ο Κολαντώνιος, ἀφοῦ ἐπὶ τίνας στιγμὰς παρετήρησε τὰ ἔργα ἐκείνα ἐπισταμένως καὶ ἀφοῦ πρὸς μείζονα ἔτι πίστιν ἔθαλε καὶ τὰς διόπτρας του, «Θαυμάσια! ἀνεφώνησε μετ’ ἐνθουσιασμοῦ. Χαίρω δέ, προσέθηκε, βλέπων ὅτι μετ’ ἐμὲ ἔρχεται ἕτερος δυνάμενος νὰ προσαγάγῃ περαιτέρω τὴν τέχνην ἐν τῇ ἡμέτερῃ πατρίδι». Ἀκούσασα ταῦτα ἡ βασιλίς ἥρωτα καὶ πάλιν τὸν Κολαντώνιον, ἀστειευμένη δῆθεν, ἐὰν εἰς τὸν ζωγράφον τοῦτον ἐδέχετο νὰ δώσῃ τὴν κόρην του εἰς γάμον μᾶλλον, ἢ εἰς τὸν λησμονηθέντα ἐκείνον Ἀθίγγανον, διστὶς ἀνεχώρησεν ἐκ Neapόλεως ἐπιδιώκων τὴν τοῦ ζωγράφου τέχνην ἀνευ ἐλπίδων. «Ἄλλως τε, ἔλεγε μετά τίνος εἰρωνείας, ὀλίγοι μῆνες μένουσι, μετὰ παρέλευσιν τῶν ὄποιων μένεις λελυμένος τῆς εἰς ἐκείνον δοθείσης ὑποσχέσεως». — Βεβαίως θὰ τὸ πράξω, ἀπεκρίνατο ὁ Κολαντώνιος, εἰρωνεύμενος καὶ οὗτος τὸν Ἀθίγγανον, καθ’ δοσον, ἔλεγεν, οὔτε ἐγώ, οὔτε κανεὶς τῶν γνωρίμων μου, οὔτε κανὶς ἡ δῆθεν ἔρατεινή νύμφη, ἐλάσσομεν περὶ αὐτοῦ οὐδεμίαν εἰδῆσιν κατὰ τὸ διάστημα τῆς μαχρᾶς ἀπουσίας του». Τότε πρὸς λύσιν τοῦ αἰνίγματος ἡ βασιλίς Ἰωάννα καλέσασα ἐν τῇ αἰθούσῃ τὸν Ἀντώνιον Zingaro, ἴσταμενον δηπισθεν τῆς θύρας τοῦ παρακειμένου δωματίου καὶ ἀκροώμενον πάντα ταῦτα, «ἰδού, εἴπεν ἡ βασιλισσα, ἀπειθυνομένη πρὸς τὸν γηραιὸν Κολαντώνιον, οὗτος τὸν ὄποιον βλέπεις ἐνώπιον σου εἶναι ὁ λησμονηθεὶς Ἀντώνιος Solario, ὁ ἐν τῆς τότε τέχνης του γνωστὸς Ἀντώνιος Zingaro, καὶ αἱ εἰκόνες τὰς ὄποιας εἶδες εἶναι ἔργα του Antonio Zingaro». Ἐκαστος δύναται νὰ φαντασθῇ τὴν ἐκπληξιν, ἣτις

κατέλαβε τὸν γηραιὸν Κολαντώνιον! Ἐπὶ τίνας στιγμὰς ἔμεινεν ἀναυδος μὴ δυνάμενος νὰ ἐννοήσῃ οὔτε τὶ ἔβλεπεν οὔτε τὶ ἤκουεν. Ἀλλὰ μετ’ ὅλιγον συνελθὼν ἐκ τῆς ἐκπλήξεως του, καὶ πεισθεὶς ὅτι ὁ ζωγραφήσας τὰς πρὸ αὐτοῦ κειμένας εἰκόνας ἦτο πράγματι ὁ ἄλλοτε χυτροποιὸς Ἀθίγγανος, ἥθελησεν οὐδὲν ἥττον πρὸς πλήρη βεβαιότητα νὰ ιδῃ αὐτὸν ἔργαζόμενον ἐνώπιον του. Ὁ Ἀθίγγανος τότε ἔλαβε θαρραλέος τοὺς χρωστήρας του, καὶ δι’ ὅλιγων χρωμάτων ἐπὶ τίνος πινακίου διετράνωσε σαφῶς πρὸς τὸν δύσπιστον Θωμᾶν τὴν γεγυμνασμένην καὶ εὐσταθῆ γραφίδα του. Γενομένης καὶ τῆς τελευταίας ταύτης δοκιμασίας, μὴ ἔχων δὲ καὶ τὶ ἄλλο νὰ προτείνῃ, προσεκάλεσε τότε ὁ Κολαντώνιος τὴν εὐειδῆ θυγατέρα του καὶ ἐνώπιον τῆς βασιλίσσης καὶ τῶν λοιπῶν παρευρισκομένων πανηγυρικῶς ἀνεβόησε: «Σήμερον νυμφεύω τὴν κόρον μου μετὰ τοῦ Ἀντώνιου Ζωγράφου, οὐχὶ δὲ μετὰ τοῦ Ἀντώνιου Zingaro». Ἀλλ’ ἡ βασιλίς ἔσπεισε νὰ προσθέσῃ: «Καὶ ἐγώ τούναντίον διατάσσω ἀπὸ τοῦδε καὶ εἰς τὸ ἔξης νὰ ὀνομάζηται οὗτος Antonio Zingaro». Τούτο δὲ τὸ δνομα τοῦ ἡμετέρου ζωγράφου ἔμεινεν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς τέχνης ὡς αὐτονομασία τῆς ὑπερτάτης ἐν τῇ τέχνῃ ἐπιδόσεως του. Τὸ δνομα Antonio Solaro, ὁ ἥτο τὸ οἰκογενειακόν του δνομα, ἐλημονήθη σχεδόν.

Δὲν θεωρῶ ἐπάναγκες ν’ ἀναφέρω ἐνταῦθα τὰ πολλὰ καὶ ἀξιόλογα ἔργα τοῦ καλλιτέχνου τούτου, λέγω μόνον ὅτι ἐν τῷ καταλόγῳ του Mousséiou τοῦ Λούθρου ὁ Ἀντώνιος Zingaro ἀναφέρεται ως ὁ διασημότερος τῶν ἀκμασάντων κατὰ τὴν 15ην ἐκατονταετηρίδα νεαπολιτανῶν ζωγράφων. «Ἐν τῶν λαμπροτέρων σωζομένων ἔργων του εἶναι αἱ ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Ἀγ. Σεβερίνου γραφαί, αἱ παριστῶσαι τὸν βίον τοῦ Ἀγ. Βενεδίκτου».

“Ηδη γεννάται τὸ ἔξης ζήτημα: εἶναι ἄρα ἀληθές, ὅτι μόνη ἡ ἐπιμονὴ καὶ ἡ θέλησης του ἀτόμου ἀρκούσιν, ἐν ἀρνήσει τῆς φύσεως, νὰ μορφώσωσι τέλειον καλλιτέχνην; Καὶ δύναται ἄρα γε τὸ ἀνωτέρω παράδειγμα, ἡ καὶ ἄλλο δύοιον εἰς που ὑπάρχῃ, ν’ ἀνατρέψῃ τὰς πρώην ἐκφρασθείσας ἰδέας, ὅτι δηλαδὴ οὐδὲν κατορθοῦται ἀνευ τῆς ὑπὸ τῆς φύσεως χορηγουμένης εὐφύίας; Δὲν πιστεύω τους εἶναι ὁ λησμονηθεὶς Ἀντώνιος Solario, ὁ ἐν τῆς τότε τέχνης του γνωστὸς Ἀντώνιος Zingaro, καὶ αἱ εἰκόνες τὰς ὄποιας εἶδες εἶναι ἔργα του Antonio Zingaro». Ἐκαστος δύναται νὰ φαντασθῇ τὴν ἐκπληξιν, ἣτις

νετο καὶ ἀπεθαύμαζεν ἴσχυρῶς τὴν φύσιν. Ἐντεῦθεν δέον νὰ συμπεράψων ὅτι καὶ οὗτος εἶχε γεννηθῆ καλλιτέχνης, ἀλλ’ ὅτι ἡ καλλιτεχνική του ἰδιοφυΐα εἶχε τηρηθῆ ἐπὶ πολὺ ἐν ἀργίᾳ, διότι τὰ πάντα περὶ αὐτὸν κατέπνιγον τὴν ἐν τῷ καλλιτεχνικῷ κόσμῳ ἔξελιξιν αὐτῆς. Δοθείσης δύος εὐτυχοῦς ἀφορμῆς, ἀνέδραμε ταχύτατα ὡς ἡ ὑπὸ τὴν χιόνα ἐπὶ πολὺ καλυφθεῖσα διαρκοῦντος τοῦ χειμῶνος χλόν βλαστάνει καταπληκτικῶς εἰς τὸ πρώτον τοῦ ἑαρινοῦ ἥλιου θάλπος.

Γ. Ε. ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ

Η ΧΟΛΕΡΙΑΣΜΕΝΗ

Τὴν κατωτέρω διήγησιν, καθὼς καὶ τὴν ἄλλην, πλατέα, καὶ ἐφοβέριζαν τὸν “Οδωνα. Κι’ δοσο τὸν ἐφοβέριζαν οἱ Ἀγγλογάλλοι, τόσο τὸν ἀγαποῦσε διαλόγο. Κι’ διασιλιᾶς ἐπονοῦσε τὸν λαό, καὶ ἐσορποῦσε ἐλέη καὶ ψυχικὰ πολλὰ ἀπ’ τὸ Παλάτι.

Σὰν ἦσθε ἡ χρονιὰ ἐκείνη, ἐμεῖς ἥμαστε πανδρεμένοι τοία χρόνια μπροστά. Ο μπάρμπα-Λευνθέρος μὲ τῆς καραμέλες μὲ εἶχε καταφέρει. Θὰ ἥμιουν δεκαπέντε, ἀς ἥμιουν, τὸ πολύ, δεκάξη χρονῶν, ὅταν ἔγειρε ἡ στεφάνωσι. Ἐκεῖνος θὰ τὸν παραπάνω ἀπὸ τοιάντα.

Τότε, σὰν ἦρθε ἡ χρονιάσθηκα καὶ ἐγώ. Εἶχα γεννήσει δλίγους μῆνες μπροστά τὴν μοναχούρη, τὴν Κατήγκω μου, αὐτὴ ποῦ βλέπεις. Σὰν μὲ ἔπαιασαν οἱ ἐμετοί, καὶ τ’ ἄλλα τὰ συνπάματα, Θεός νὰ φυλάψῃ μακριά ἀπὸ σᾶς — διαλεύσης, αὐτὸς ποῦ βλέπεις, μὲ ἀπαράτησε καὶ ἔγειρε ἀφαντος. Πέρασαν πολλὲς ὥρες καὶ δὲν ἔφανη. Ο ἀδερφός μου δι Θύμιος, καὶ αὐτός, οὔτε δέλησε νὰ μὲ ἔγωγηση.

Ἐκαθόμουν στὴν ἐνορία τῶν Αγίων Αποστόλων, ὃς ἔνα στενὸ σοκάκι, στὴν Ακρόπολι ἀποκάτω. Εἶχα τὸ παιδί στην κούνια, καὶ ἔκλαιε. Έγὼ ὑπόφερογα ἀπ’ τὸν πόνον τῆς ἀρρώστιας, μὲ τὰ εἰκονίσματα, μὲ Σταυροὺς καὶ μὲ ζεφτέριας καὶ οἱ Ἀγγλογάλλοι φοβέριζαν τὸν βασιλιά. Εἶητοσα ἔνα ποτήρι νερὸς γιὰ ἔλεος. Κανένας δὲν ἦρχετο. Η γειτόνισσας, ἄλλες εἶχαν φύγη, μὲ τὴν ὥρα τους, στὴν ἐξοχή, καὶ ἄλλες ἔκαναν τὸν κουφό καὶ δὲν ἄκονταν.

Μόνον ἦνας γείτονας, δι καὶ Μικέλης δ Φουλδάκης, πέρασε τὸ χέρι του ἀπ’ τὸ παραθυρόκαπι, καὶ μοῦ ἔρριξε δέκα σφάντικα. Έγὼ τοῦ φάνοιαζα νὰ μοῦ φέρῃ πρόσθιη κανένας. Εἶητοσα ἔνα ποτήρι νερὸς γιὰ ἔλεος. Κανένας δὲν ἦρχετο. Η γειτόνισσας, ἄλλες εἶχαν φύγη, μὲ τὴν ὥρα τους, στὴν ἐξοχή, καὶ ἄλλες ἔκαναν τὸν κουφό καὶ δὲν ἄκονταν.

Καλὰ καὶ τὰ δέκα σφάντικα. Λεφτό δὲν εἶχα.

Μὰ εὐχαρίστως θὰ ἔδιδα τὰ δέκα σβάντζικα, γιὰ
νὰ μοῦ ἔφερνε κανέὶς ἔνα ποτῆρι νερό.

Μὰ ἀριστά κυδώνια εἶχα πρεμασμένη στὸν
τοῦχο ἀπὸ ἐν^τ ἀραφάκι. Σηκώθηκα, ἐπῆρα ἔνα,
καὶ τὸ μάσησα, γιὰ νὰ ξεδιψάσω. Ὅστερα, σὰν
καλλιτερα μοῦ φάνηκε νὰ ἥταν ψημένα. Ἐκαμα
κονράριο, ἄναψα φωτιά, κ^α ἔψησα δυὸς-τρία καὶ
τάραφα.

Ἐίχα κονράριο. Ἡ καρδιά μου γερή. Ὁ ἐμε-
τὸς μοῦ εἶχε πάψει ἀπὸ ὕδρα.

Σὰν εἶχα φάγη τὰ κυδώνια, μοῦ φάνηκε πῶς
μοῦ ἐκόπη κάπως ἡ δίψα. Ὅστερα πάλι ἔδιψα
χειρότερα.

Σηκώθηκα, κ^α ἔβγηκα ἔξω. Ἐκαμα δλίγα
βήματα στὸ σωκάτι. Ἡ γειτονὰ ἔρημη. Κόσμος
εἶχε φύγη. Αδιόπορτες κλεισμέναις. Παράθυρα
κλειδομανταλωμένα. Ψυχὴ δὲν ἔφαινετο πονθενά.

Ἐπῆγα παραπέρ ακόμα. Εἰξενορα πῶς ἥτον
μιὰ βρύσι κάπων ἔκει. Ἔρτασα, μὲ μεγάλη ἀδυ-
νατία, μὲ κομμένα γόνατα. Ξέστρηψα μὲ κόπο
τὴν κάνοντα τῆς βρύσης. Ω, συφορά μου! Τὸ
νερὸ διέκει ποτῆρι.

Σηκώνομαι, σέρνονται ἀκόμα παραπέρα...
Δὲν θυμᾶμαι ἀν εἶχα πάρη μαζύ μου τὸ κορίτοι
μου ἀπὸ τὴν κούνια...»

Ἐδῶ ἡ ἀφηγουμένη διεκόπη, καὶ προσεπάθει
ν^τ ἀναπολῆση. Εἶτα ἐπανέλαβε

«Ναί... δχι, δὲν το πῆρα μαζύ μου. Εἶχα
βγῆ ἔξω γιὰ προσωρινά. Τὸ ἔνα πρῶτο γιὰ νὰ
βρῶ νερό, κ^α ἔπειτα μὲ τὴν ἐλπίδα ν^τ ἀπαντήσω
κανένα γνώριμο... νὰ τὸν ἔρωτήσω ἀν εἶδε
τὸν ἄνδρα μου πονθενά. Χωρὶς ἄλλο, εἶχα σκοπὸ
νὰ γυρίσω γρήγορα πίσω, στὸ σπιτάκι μου.

Ἐπῆγα παραπέρ ἀπὸ τὴν βρύσι, ποῦ δὲν εἶχε
νερό. Ἐκεὶ ἀκούω σὰν μουρμουριτό, σὰν σιγανή
ψαλμῳδία. Ἔρτασα ἀπὸ ἔξω ἀπὸ τὸν Ἀγίους
Ἀποστόλους. Βλέπω μιὰ μικρή καρδότσα μὲ
τάλογάκια τῆς ποῦ ἔστεκε παρένει, σὲ μιὰ γωνιά
τοῦ δρόμου.

Ἡ πόρτα τῆς ἐκκλησίας ἦτο ἀνοικτή. Βλέπω
μιὰ γοργά. Ἡτον ἡ κλησιάρισσα. Σὰν μὲ εἶδε,
φοβήθηκε, κ^α ἥθελησε νὰ κλείσῃ τὴν πόρτα ἀπὸ
μέσα. Θὰ κατάλαβε ἀπὸ τὴν ὄψι μου πῶς ἥμουν
μολεμμένη. Σπιώχρω τὴν πόρτα, φωνάζω.

— Λίγο νερό!... δὲν εῖστε χριστιανοί;

Εἶδα ποῦ εἶχε δυὸς στάμνες ἀκονμπισμένας
ἀπὸ μέσο^τ ἀπὸ τὴν πόρτα, σιμὰ στὸ παγγάρι. Ἡ
γοργά μ^α ἐλυπήθηκε, ἐσήκωσε τὴν μιὰ στάμνα,
ποῦ φαίνεται νὰ εἶχε λίγο νερό, κάτω ἀπὸ τὴ
μέση, καὶ μοῦ εἶπε:

— Κάμε τῆς χοῦφτες σου.

Ἐκαμα τῆς χοῦφτες μου, τῆς παλάμες μου,
βαθυνές, ἔσκυψα, αὐτὴ μοῦ ἔροιχνε ἀπὸ ὅλη^τ
δγήριο νερὸ μέσο^τ τῆς χοῦφτες, κ^α ἔγω ἔπια. Μοῦ
φάνηκε σὰν ἀγιασμός. Ἄραστήθηκ^τ ἡ ψυχὴ μου.
Ὕστερα ἡ γοργά, σὰν ἐπράβησε τὴν στάμνα μέσα,
ἔκαμε πάλι νὰ σπωᾶξῃ τὴν πόρτα, γιὰ νὰ μὲ
κλείσῃ ἀπὸ ἔξω. Ἔγω ἔπιασα μὲ τὰ δύο χέρια
τὸ φύλλο τῆς πόρτας, κ^α εἶπα:

— Τί κάνονταν μέσα;

Ἀκούσα σιγανή ψαλμῳδία καὶ διάβασμα παπᾶ.

— Βαρτίζαν, μοῦ εἶπε ἡ καλόγορα, μὲ τρό-
πον ποῦ ἔδειχνε πῶς ἥτον στενοχωρεμένη ποῦ
δὲν μποροῦσε νὰ μὲ ἀπομακρύνῃ.

Ἐπέρασα τὸ κεφάλι στὸ ἀνοιγμα τῆς πόρτας.
Ξαφνίστηκα. Ἐβαλα μιὰ φωνή. Ἐκεῖ μέσα,
στὴν ἐκκλησία, γνώρισα δικούς μου ἀνθρώπους.

Ὕτον ὁ Λευθέρης, δ ἄνδρας μου, δ Στάθης, δ
γαμβρός του, κ^α ἡ Στάθαινα, ἡ ἀνδραδέλφη μου,
ποῦ εἶχε πάρη εὐχή, καθὼς φαίνεται, ποὺ σαραν-
τίση, κ^α ἔβάφτιζαν τὸ μικρό τους, τὴν πρώτη
κόρη ποῦ τὸν εἶχε κάμη ἡ γνωτικά του ἡ νειόνυφη.

Ἐνας ἄλλος ἀνθρωπός ἥτον μαζύ τους. Αὐτὸς
ἥτον δ ἀμαξᾶς ἔκεινης τῆς καρδότσας, ποῦ εἶχα
ἴδει νὰ στέκῃ ἀπὸ ἔξω ἔκει.

Κατάλαβα τί ἔτρεχε. Εἶχα σκοπὸ νὰ φύγουν
ὅλοι τους μαζύ, γιὰ κανένα περιβόλι, κ^α εἶχαν
ἔτουμο καὶ τὸν ἀμαξᾶς μὲ τὴν καρδότσα, κ^α δ
ἄνδρας μου ποῦ ἔκανε καὶ τὸ νονό, θὰ πήγαινε,
καθὼς φαίνεται, μαζύ τους. Πρὸν φύγοντα, ἥθε-
λησαν, σὰν καλοὶ χριστιανοί, νὰ βαρτίσουν τὸ
μωρό τους.

— Πῶς ἥρθες; μοῦ ἔφωραξε δ ἄνδρας μου
σὰν μὲ εἶδε ποῦ ἀφῆσε τὸ πατίδι;

— Εσύ, πῶς μ^α ἀφῆσες ἐμένα; τοῦ λέω.

— Εκείνη τὴν σιγμή εἶχε τελείωσε ἡ βάφτιση.
Ἐγώ τους ἔγινα κοννοῦπι καὶ δὲν ἔφενγα ἀπὸ
κοντά τους. Ὁ ἄνδρας μου ἥτον συλλογισμένος.

Μ^α ἔβλεπαν πῶς μοῦ εἶχε πάψει δ ἄνδρας,
κ^α ἔβαστονσα καλὰ στὰ πόδια μου. Ἐτοιμάζοντο
γιὰ νὰ φύγουν.

— Θάρω κ^α ἔγω μαζύ σας δπου πάτε!
εἶτα ἔγω χτυπῶντας τὸ κοφτερὸ τὸ χεριοῦ
ἐπάνω στὴν παλάμη μου.

— Σύρε νὰ φέροης τὸ πατίδι, μοῦ λέει δ ἄν-
δρας μου.

— Πᾶμε μαζύ, τοῦ λέω.

— Ο Λευθέρης ἀρχισε νὰ ξύνεται. Ὁ ἀμαξᾶς,
χωρὶς νὰ τὸν προτείνῃ κανέὶς τίποτε, ἀρχιτε νὰ
φέροη δυσκολίες.

— Συφωνήσαμε γιὰ τρεῖς νοματάίους, καὶ τὸ
μωρὸ τέσσεροι, καὶ μοῦ δώσατε τί μοῦ δώσατε,
τὸν ἄκοντα νὰ λέη στὸν ἀνδραδέλφο μου. Τώρα
οἱ τέσσεροι θὰ γείνονται ἔξη. Δὲν μᾶς παίρν^τ ἡ
καρδότσα.

— Ο ἀνδραδέλφος μου, τὸν εἶδα ποῦ τὸν ἔγνεψε
μὲ τρόπο, σὰν νὰ ηθελε νὰ τὸν πῆγ^τ: «Ἡσύ-
χασε, καὶ μή σε μέλη... θὰ είμαστε δοι εἰ-
μαστε...»

Τότ^ε ἔγω ἔβγαλα τὰ ἔνδεκα σβάντζικα, ποῦ
μοῦ εἶχε δίψει ὁ γείτονας δ κόδι Μικέλης, καὶ
δὲν εἶχα εξέσση νὰ τὰ δέσω καλὰ στὸ πλωτὸ
τῆς μαρδήλας μου. Σὰν ἄκοντε τὸν κονδουνισμὸ
δ καρδοτσέρης, ἔγνυσε κατὰ μένα.

— Νά, ἔχω ἔνδεκα σβάντζικα, εἶπα. Σοῦ τὰ
δίνω δλα νὰ μὲ πάρης κ^α ἐμένα μαζύ.

— Ο καρδοτσιέρης ἔζύγωσε πρὸς τὸ μέρος μου.
Ἐξέσσε πῶς ἥμουν χολεριασμένη.

— Εἶγαλα τὰ σβάντζικα καὶ τὰ μετροῦσα.

— Νά, πάρε τα καὶ τὰ δέκα, εἶπα, καὶ νὰ μὲ
πάρης μαζύ.

Τὴν πρώτη φορὰ εἶχα εἰπεῖ ἔνδεκα νηστερα,
στὴ σιγμή, τὸ μετάνοιοσα, κ^α εἶπα μὲ τὸν ἔαντό
μου «ἄς κρατήσω κ^α ἔνα σβάντζικο, δὲν έρω τί
γίνεται». Μὰ δ ἀμαξᾶς εἶχεν ἀκούσει τὰ ἔνδεκα.
Ἐπάσκισα ἔγω νὰ τὸ κρύψω, τὸ ἔνα, μέσο^τ τὴν
παλάμη μου, μὰ ἔκεινος τὸ εἶδε.

— Εἶπες ἔνδεκα, εἶπεν δ ἀμαξᾶς. Φέρ^τ τα
εἶδω, καὶ θὰ σὲ πάρω.

— Δέκα, εἶπα ἔγω.

— Φέρ^τ το καὶ τὸ ἄλλο ἐπέμεινεν δ ἀμαξᾶς.

Μοῦ τὰ πῆρε καὶ τὰ ἔνδεκα. Ὁ ἀνδραδέλφος
μου γύρισε καὶ τὸν εἶπε:

— Τώρα δὲν ἔλεγες πῶς θὰ πέσουμε πολλοί;

— Μά, ἀφοῦ μᾶς παίρν^τ δ βάρκα! ἀπη-
λογήθη δ ἀμαξᾶς δ βάρκα χωρεῖ, ἐσᾶς τί
οᾶς μέλει;

— Τώρα δὲν ἔλεγες πῶς θὰ πέσουμε πολλοί;

— Μά, ἀφοῦ μᾶς παίρν^τ δ βάρκα!

— Απηλογήθη δ ἀμαξᾶς δ βάρκα χωρεῖ, ἐσᾶς τί
οᾶς μέλει;

— Τώρα δὲν ἔλεγες πῶς θὰ πέσουμε πολλοί;

— Μά, ἀφοῦ μᾶς παίρν^τ δ βάρκα!

— Απηλογήθη δ ἀμαξᾶς δ βάρκα χωρεῖ, ἐσᾶς τί
οᾶς μέλει;

— Τώρα δὲν ἔλεγες πῶς θὰ πέσουμε πολλοί;

— Μά, ἀφοῦ μᾶς παίρν^τ δ βάρκα!

— Απηλογήθη δ ἀμαξᾶς δ βάρκα χωρεῖ, ἐσᾶς τί
οᾶς μέλει;

— Τώρα δὲν ἔλεγες πῶς θὰ πέσουμε πολλοί;

— Μά, ἀφοῦ μᾶς παίρν^τ δ βάρκα!

— Απηλογήθη δ ἀμαξᾶς δ βάρκα χωρεῖ, ἐσᾶς τί
οᾶς μέλει;

— Τώρα δὲν ἔλεγες πῶς θὰ πέσουμε πολλοί;

— Μά, ἀφοῦ μᾶς παίρν^τ δ βάρκα!

— Απηλογήθη δ ἀμαξᾶς δ βάρκα χωρεῖ, ἐσᾶς τί
οᾶς μέλει;

— Τώρα δὲν ἔλεγες πῶς θὰ πέσουμε πολλοί;

— Μά, ἀφοῦ μᾶς παίρν^τ δ βάρκα!

— Απηλογήθη δ ἀμαξᾶς δ βάρκα χωρεῖ, ἐσᾶς τί
οᾶς μέλει;

— Τώρα δὲν ἔλεγες πῶς θὰ πέσουμε πολλοί;

— Μά, ἀφοῦ μᾶς παίρν^τ δ βάρκα!

— Απηλογήθη δ ἀμαξᾶς δ βάρκα χωρεῖ, ἐσᾶς τί
οᾶς μέλει;

— Τώρα δὲν ἔλεγες πῶς θὰ πέσουμε πολλοί;

— Μά, ἀφοῦ μᾶς παίρν^τ δ βάρκα!

— Απηλογήθη δ ἀμαξᾶς δ βάρκα χωρεῖ, ἐσᾶς τί
οᾶς μέλει;

— Τώρα δὲν ἔλεγες πῶς θὰ πέσουμε πολλοί;

— Μά, ἀφοῦ μᾶς παίρν^τ δ βάρκα!

— Απηλογήθη δ ἀμαξᾶς δ βάρκα χωρεῖ, ἐσᾶς τί
οᾶς μέλει;

— Τώρα δὲν ἔλεγες πῶς θὰ πέσουμε πολλοί;

— Μά, ἀφοῦ μᾶς παίρν^τ δ βά

ΥΠΟ ΤΗΝ ΠΛΑΤΑΝΟΝ ΤΩΝ ΔΕΛΦΩΝ

ΠΑΝΑΓΙΑ * ΕΛΑΙΟΓΡΑΦΙΑ
Φ. ΑΡΙΣΤΕΩΣ

Οι δελφοί.

Αλλοτε τὴν ἐποχὴν ποῦ νή Πυθία ἐφθέγγετο αὐτοὺς χρησμούς τῆς καὶ ἐτελοῦντο οἱ Πυθικοὶ ἀγῶνες καὶ ἔγινοντο αἱ θεατρικαὶ παραστάσεις καὶ συνήρχετο τὸ Ἀμφικτυονικὸν Συνέδριον, ἡ ὁδὸς τῶν Δελφῶν, ἡ ὁδὸς ποῦ ἔφερεν εἰς τὸν ὄμφαλὸν τῆς Γῆς, εἰς τὴν θρησκευτικὴν πρωτεύουσαν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, θὰ ἥτο πολὺ ἀνετος καὶ πολὺ κανονική, ὡστε νὰ διέρχωνται δι' αὐτῆς αἱ βασιλικαὶ πομπαὶ καὶ τὰ ἄρματα, τὰ ὅποια ἡγωνίζοντο εἰς τὸ Στάδιον καὶ ἐκέρδιζον τὰς λαμπρὰς νίκας εἰς τὸν θεαματικώτατον ἀθλητικὸν ἀγῶνα τῶν ἀρματοδρομιῶν. Σήμερον ὁ ἀπό Ίτέας διὰ μέσου τῶν τεφρῶν φυλλωμάτων τῶν ἐλαιῶν δρόμος εἰς Δελφοὺς προϋποθέτει μᾶλλον ἀθλητὰς δρομεῖς ἐπιδεικνύοντας τὴν ἀντοχήν των νή θρη-

σκολήπτους ἀποδημητὰς καταπονουμένους ἐπ' ἐλπίδι ἀγαθῶν αἰωνίων. Αφ' ὅτου δρως ὁ Ἀπόλλων πιστεύεται εἰς τὴν μαρμαρίνην αὐτοῦ ὑπαρξίην μόνον καὶ ὡς ὑποδειγμα θαυμάσιον τῆς ἀρχαίας τέχνης, εὐσεβεῖς ἀποδημητὰς δὲν δύναται νὰ ἐλκύσῃ, ἀλλὰ μόνον ἀθλητάς, οἱ ὅποιοι θὰ κατείχοντο ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἐπισκεφθοῦν τὸ Στάδιον τῶν Δελφῶν καὶ ἐπὶ τοῦ αἰωνίου τοπίου ν' ἀναπολήσουν τὴν μεγάλην καὶ ἔνδοξον στιγμήν, κατὰ τὴν ὥποιαν οἱ ἀρχαίοτεροι ἀθληταὶ τοῦ κόσμου ὁ Κλεισθένης, ὁ Ἀλκαῖος, ὁ Ἰπποκλείδης, ὁ Φρύνων ἐστέφοντο, νικηταὶ ὑπὸ τὰ χειροκροτήματα καὶ τὰς ἐπευφημίας χιλιάδων θεατῶν,— κατὰ τὴν καθιερωμένην φράσιν. Ἀλλὰ σήμερον ὁ δρόμος εἶνε ἐπίπονος καὶ ἀνάντης καὶ οἱ περιηγηταί, ιδίως αἱ Ἀγγλίδες, διακρινόμεναι διὰ τὰ ζωόφιλα αἰσθήματά των, προτιμοῦν νὰ κάμουν πεζῇ τὸν δρόμον μέσα ἀπὸ τὰς κλιτύς καὶ τὰς φάραγγας τοῦ Παρνασσοῦ παρὰ νὰ παρακολουθήσουν τὸ ὁδυνηρὸν μαρτύριον τῶν ἀλόγων ποῦ σύρουν ἐπίπονως τὸ ἀμάξι εἰς τὰ ὑψη τοῦ ἀνωμάλου δρόμου. Ο κουραστικὸς αὐτὸς δρόμος ἡνάγκασε Γάλλον περιηγητὴν νὰ παρατηρήσῃ δηκτικῶς, στὶς «εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν σιδηροδρόμων τῆς πολυτελείας, οἱ ὅποιοι διασχίζουν ἐκατὸν πενήντα χιλιόμετρα τὴν ὥραν, εἰς τὴν πτωχὴν Ἐλλάδα τὰ δώδεκα χιλιόμετρα ἀπὸ τῆς παραλίας τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου μέχρι τῶν Δελφῶν ἀπαιτοῦν τρίαρον ἐπίπονον ἐκδρομήν!» Ο δρόμος ἡμποροῦσε νὰ εἴνε καλλίτερος, ἀλλὰ καὶ δύπως ἔχει εἶνε προτιμότερος ἀπὸ τὰ ἀστραπαῖα τραῖνα τῶν βιομηχάνων καὶ χρηματιστῶν τοῦ νέου κόσμου, μὲ τὰ ὅποια ἴσως θὰ ἔφθανε κανεὶς εἰς Δελφοὺς εἰς διάστημα 4 λεπτῶν καὶ 50 δευτερόλεπτων μὲ τὴν ταχύτητα τῶν 150 χιλιομέτρων τὴν ὥραν, ἀλλὰ θὰ κατελαμβάνετο ἀπὸ ἔλιγγον καὶ θὰ ἔχανε τὸ θέαμα τῶν τοπίων τῆς ἐλληνικῆς φύσεως, εἰς τὰς πρασίνας ἐκείνας κατωφερείς τοῦ δρους τῶν Μουσῶν, αἱ ὅποιαι

προδιαθέτουν τὸν ἐπισκέπτην μέχρι τοῦ Ἱεροῦ
χώρου τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Ἐπὶ τέλους καὶ
ὁ κόπος τῆς ἐκδρομῆς λησμονεῖται ἀμα φθάση
κανεὶς εἰς τὸ τέρμα καὶ ἀποβιβασθῇ ὑπὸ τὴν
σκιὰν τῆς μεγάλης πλατάνου, τὴν ὥποιαν ἀν-
παριστᾷ τόσον πιστῶς ἡ εἰκὼν καὶ δίδει μὲ
τόσην ἀκρίβειαν τὸ φύλλωμα δπως καὶ τὸ βάθος
τοῦ τοπίου. Ἡ πλάτανος αὕτη, ἡ ὥποια ἀπο-
τελεῖ τὸ μεγάλον τοῦ θεάτρου

τελεί τὰς νεωτέρας ἀναμνήσεις τῶν Δελφῶν εὐρίσκεται: εἰς τὸ σημεῖον ὅπόθεν ἀπλοῦσται τὸ ώραιότερον πανόραμα τοῦ τοπίου τῶν Δελφῶν. Ἐχει εἰς τὸ ὑψὸς τὰς κορυφὰς καὶ τὰς πραστίνα φάραγγας τοῦ Παρνασσοῦ καὶ τὰς Φαιδριάδας πέτρας καὶ εἰς τὸ βάθος τὴν κοιλάδα τῆς Κίρφεως καὶ τοῦ Παρνασσοῦ, διὰ τῆς ὁποίας διέρχεται ὁ Πλειστὸς ποταμός, ἐνῷ ἀπέναντι ἀπλοῦντα ἀμφιθεατρικῶς τὰ ἐρείπια τῆς ἱερᾶς πόλεως, ἀπὸ τῶν ὄλιγων διατηρουμένων κερκίδων τοῦ Σταδίου, εἰς τὸ ἀνώτατον σημεῖον καὶ τῶν λευκῶν ἔρειπίων τῶν ναῶν καὶ τοῦ Βουλευτηρίου καὶ τῶν Θησαυρῶν μέχρι τοῦ Γυμναστηρίου εἰς τὴν κατωτάτην κατωφρέταν. Καὶ εἶνε γιγαντιάσας καὶ θαλερὸς ἡ πλάτανος, ἀναπτυχθεῖσα ἐκεῖ ἀπὸ τὴν δρόσον καὶ τὴν ζωὴν τὴν ὅποιαν τῆς μετοχετεύει τὸ νῦμα τῆς Κασταλίας, τῆς ἀστειρεύτου, ποὺ περνᾷ ἀπὸ τὸν κορμὸν καὶ ἀπὸ τὰς ρίζας της. Κάτω ἀπὸ τὴν σύσκιον αὐτὴν πλάτανον ἀνεπαύθησαν οἱ ἐπίσημοι καὶ ἀσημοι ἐπισκέπται τῶν Δελφῶν ἀπὸ τοῦ πρίγκηπος τοῦ Ὀλδεμβούργου καὶ τοῦ πρίγκηπος τοῦ Ὁρλεάν καὶ τοῦ πρίγκηπος τῆς Ἔσσης καὶ τοῦ στρατηγοῦ Οὐελσέλευ καὶ τῶν ἀκαδημαϊκῶν Ἐβράρ καὶ Μπουρζέ μέχρι τῶν ἀφελῶν ἀγροτῶν τῶν περιοχῶν.

Ἐνας ἑταῖρος τῆς Γαλλικῆς Σχολῆς ἐνεπύσθη ωραίας ποιητικάς εἰκόνας ὥμιλῶν ποτ κάτω ἀπὸ τὸ δένδρον τοῦτο εἰς ὄμαδα περιηγητῶν καὶ ἔζηγῶν τὴν σημασίαν τῶν ἀνασκαφῶν τῆς Γαλλικῆς Σχολῆς, τὴν σπουδαιότητα τῶν εὑρημάτων, τὴν ἀμύθητον ἀξίαν τῶν ἀγαλμάτων τοῦ Ἀπόλλωνος, τῆς Ἀρτέμιδος, τῆς Λητοῦς, τῶν Μουσῶν, τοῦ Ἡλίου, τὰ ὅποια περιέκλειεν ὁ ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνος, καὶ τὴν ἔξοχο τέχνην τῶν μετοπῶν τοῦ ναοῦ τούτου, οἱ ὅποια παρίστων τὸν Ἡρακλέα καταβάλλοντα τὴν Λερναίαν Ὑδραν, τὸν Βελλεροφόντην φονεύοντα τὴν Χίμαιραν, τὸν Δία φονεύοντα τὸν Μίμαντα, τὴν Παλλάδα φονεύουσαν τὸν Ἐγκέλαδον, τὸν Βάκχον καταβάλλοντα τὸν γίγαντα, καὶ ἔζηγῶν πῶν ὁ Ἰωνικὸς οὗτος ρυθμὸς τῶν εὑρημάτων τῶν Δελφῶν ἀποτελεῖ τὴν μεταβατικὴν περίοδον ἀπό

τῶν συμβατικῶν ἰδανικῶν παραστάσεων εἰς τὰς
ρεαλιστικάς, πῶς αἱ εὐθεῖαι καὶ αὐστηραὶ γραμ-
μαὶ ἀπέκτησαν εὐκαμψίαν καὶ κυρτότητα καὶ
πῶς τὰ φυχρὰ ὄμοιωματα τῶν τυμπάνων ἔγει-
ναν ζωντανὰ καὶ ἀληθῆ καὶ πῶς εἰς τὰ συμ-
πλέγματα τῶν θεῶν καὶ τῶν Κενταύρων ἐδόθη
ἡ κίνησις.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ

ΑΠΑΝΩ ΣΤΟ ΧΟΡΟ — *ἀπόσπασμα* —

“Εμπρός νὰ φιληθοῦμε,, εἶπεν ἡ μιά. “Ναί, ναί,, εἶπεν ἡ ἄλλη, . . . καὶ ὅλες εἶπαν τὸ ίδιο. “Πόσα φιλιά;,, εἶπεν ἡ μιά. “Τρία φιλιά,, εἶπεν ἡ ἄλλη. “Αὐτὸ εἶναι τῆς κόρης τὸ μερίδιο,,. Μὰ κεῖνοι, ἀντὶ τρία φιλιά, ἔδωσαν δεκατρία· κι’ αὐτές, ἀνταποδίδοντας, τοὺς φίλησαν, τοὺς φίλησαν ἀκόμα πιὸ πολύ. “Καλὴ νύχτα,, εἶπεν ἡ μιά: “καλὴ νύχτα,, εἶπεν ἡ ἄλλη. “Καλὴ νύχτα,, εἶπε στὸν Γιάννη ἡ δική του. “Καλὴ νύχτα,, εἶπαν ὅλοι. Καὶ χωρίσθηκαν πηγαίνοντας σιγά σιγά, ἀλλοι γοργά, μερικοί τριγυρνῶντας δῶ καὶ κεῖ καὶ ὠρκίσθηκαν αἰώνια ἀγάπη, ἀγάπη αἰώνια ὡς τὴν ἐρχόμενη γιορτὴ ποῦ θ’ ἀνταμώσουν πάλι.

ΣΕΠΙΑ — *Σκωτικὸ παράπονο* —

Ο Μπέτραν ήταν λόρδος, από μεγάλη γενιά. Άρμάτωσε ένα καράβι και κίνησε νά τιδη γένες χώρες.

Πλανέθηκε στὴν Ἀνατολή, πλανέθηκε στὴ Δύσι ὡς ποῦ ἔφθασε στὴν Τουρκιὰ τὴν ὑπερήφανη. Ἐκεῖ τὸν ἐπιασαν σκλάβο· τὸν ἔρριξαν στὴ φυλακὴ καὶ ἡ ζωὴ του μέσα ἐκεῖ, πήγαινε νὰ σβύσῃ.

Στή φυλακήν ἔκείνη μεγάλονε ἔνα δέντρο, ἔνα δέντρο γεμάτο ζωή, ἔνα πολὺ γερὸ δέντρο. Σ' αὐτό τὸ δέντρο ἐπάνω τὸν ἔδεσαν ἀπὸ τὴ μέση, ποῦ ἡ ζωή του πήγαινε νὰ τελειώσῃ.

‘Ο Τοῦρκος εἶχε μιὰ μοναχοκόρη, τὴν ὥραιότερη κόρη ποῦ ἔχω ποτὲ ίδῃ. ’Επῆρε τὰ κλειδιά τῆς φυλακῆς κρυφὰ ἀπὸ τὸν πατέρα της, καὶ ὥρκίσθηκε νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν λόρδο Μπέτιαν.

"Εχεις σπίτια; "Εχεις χωράφια; "Εχεις χωριά; Τί θὰ ἔδινες στὴ νέα και ὡμορφη γυναικα ποῦ θὰ σὲ ἔθγανεν ἀπὸ τὴ φυλακή;;

— "Εχω σπίτια, έχω χωράφια, και ή μισή χώρα της Σκωτίας είναι δική μου.

"Ω! τότε τὸν πῆρε στὸ πατρικό της καὶ τοῦ ἔδωκε νὰ πῇ ἀπὸ τὸ καλλίτερο

κρασί και ξαναεῖδε τὴν υγειά του: «Μιὰ ἐπιθυμία ᾔχω, νὰ γίνης δικός μου».

· Από σημερά για επτά χρονους, κανω αυτον τον ορκο και επτα χρονους θα τον φυλαξω: άν δεν πάρης άλλη γυναικα, δεν θα πάντρευτω άλλον έκτος από σέναν.

"Ω! τότε τὸν πῆρε στὸ λ.μάνι τοῦ πατέρα της καὶ τοῦ ἔδωσεν ἕνα καλὸ καὶ ἔακουσμένο καράβι: "ἔχε γειά, ᔍχε γειά, φοβοῦμαι μὴ δὲν σὲ ἔαναιδῶ ποτέ!".

Πέρασαν ἑπτὰ ἀτελείωτα χρόνια καὶ δεκατέσσερις ἡμέρες, καθὼς τὸ ζέρετε. Ἐπροσ τὰ φραιά της φορέωντα καὶ φοκίσθηκε νὰ πάν νὰ ιδη τὸν λόρδο Μπέτιαν

Μὰ ὅταν ἔφθασε στὸν πύργο τοῦ λόρδου Μπέτραν, χρύπησε μὲ θάρρος τὴν

πόρτα: "Ποιός είναι; Ποιός;; ἐφώναξεν ὁ ύπερήφανος θυρωρός, "ποιός είναι; μίλησε..
—'Εδῶ είναι ὁ πύργος τοῦ - λόρδου Μπέτμαν; 'Εδῶ εύρισκεται ὁ ἀφέντης σου;;

“Now that I’m here, I can’t help but notice how September is different from October,”

— “Ναί, ναι, άπήντησεν ό νέος θυρωρός “αύτην τη στυγμή έδέχτηκε τήν νέα του άρραβωνιαστική.

— “Α! πές του νά μού στείλη ένα κομμάτι ψωρί και από τὸ καλλίτερο κρασὶ καὶ πές του άκόμα νά μὴ ξεχνᾷ τήν ὥμορφη γυναικα, ποῦ τὸν έλευθέρωσε ὅταν ἤταν φυλακισμένος.”

Μακρύά, μακρύά, ἔσυρεν ό νέος καὶ ὑπερήφανος θυρωρός. Μακρύά, πολὺ μακριά, ώς ποῦ ἔφθασε στὰ δωμάτια τοῦ λόρδου Μπέτραν κ' ἐκεὶ ἐγονάτισε.

— Τί νέα, τί νέα, περήφανο παλληκάρι; τί νέα ἔχεις νά μοῦ πῆς;; — “Είναι κάτω ἡ πιὸ ὥμορφη κόρη, ἡ πιὸ ὥμορφη κόρη ποῦ εἶδαν ποτὲ τὰ μάτια μου.

“Σ' ὅλα τῆς τὰ δάκτυλα φορεῖ δακτυλίδια καὶ στὸ ένα δάκτυλο τρία δακτυλίδια. Τὰ φορέματά της εἶναι τόσο εὔμορφα ποῦ δέξιον δλη μας τῇ χώρᾳ.

“Σὲ παρακαλεῖ νά τῆς στείλης ένα κομμάτι ψωρί καὶ απὸ τὸ καλλίτερο κρασὶ καὶ σοῦ παραγγέλνει νά μὴν ξεχνᾶς, ὅτι εἶναι ἡ πιὸ ὥμορφη γυναικα, ἐκείνη ποῦ σ' έλευθέρωσεν ὅταν ἤσουν φυλακισμένος.”

‘Ο λόρδος Μπέτραν ἐσυγκινήθηκε πολὺ. Σὲ τρία ἔσπασε τὸ σπαθί του λέγοντας: “Ολα τὰ πλούτη τῶν προγόνων μου τὰ χαρίζω, ποῦ ἡ Σέπια πέρασε τὸν ὠκεανό.”

Τότε μίλησεν ἡ μητέρα τῆς νύφης: κανεὶς δὲν τήν εἶχε ποτὲ ἀκούσει νά μιλᾷ ἔτσι σκληρά: “Δὲν θὰ λησμονήσῃς τήν μοναχοκόρη μου γιατί ἡ Σέπια πέρασε τὸν ὠκεανό.”

— “Ορολογῶ ὅτι ἄρραβωνιαστηκα τήν κόρη σου μὲ τοῦτο τίποτε δὲν κερδίζει· ἥλθε μὲ σελλωμένο ἄλογο, θὰ φύγῃ μέσα σὲ ἀμάξι μὲ τρία ἄλογα.”

‘Ο λόρδος Μπέτραν ἐτοίμασεν ἄλλον γάμο καὶ τραγούδησε μὲ καρδιὰ γεμάτη χαρά: “Δὲν ξαναπάω πιὰ σὲ γένες χώρες, τώρα ποῦ ἡ Σέπια πέρασε τὸν ὠκεανό.”

Μετάφρασις Κ. Μ.

ΘΑΙΣ

Μυθιστόρημα ΑΝΑΤΟΛΑ ΦΡΑΝΣ.—Μετάφρασις Ν. ΕΠΙΣΚΟΠΟΠΟΥΛΟΥ.

Ο Βιβάντιος συνοδεύουντες ἀπὸ τινας ἀδελφοὺς χριστιανούς, ἐζήτησε τὸ σῶμα καὶ τὸ ἐνεταφίασε μεταξὺ τῶν λειψάνων τῶν μαρτύρων εἰς τὴν κρύπτην τοῦ Ἀγίου Ιωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ. Καὶ ἡ ἐκκλησία τιμᾷ ἔκτοτε τὴν σεβαστὴν μνήμην τοῦ Ἀγίου Θεοδώρου τοῦ ἐκ Νοούσιας.

Τρία ἔτη βραδύτερον ὁ Κωνσταντῖνος νικήσας τὸν Μαξέντιον, ἐξέδωκε διάταγμα, διὰ τοῦ ὁποίου ἐξησφράλιζε τοὺς χριστιανούς καὶ ἔκτοτε οἱ πιστοὶ μόνον ἀπὸ τοὺς αἱρετικοὺς κατεδιώχθησαν.

Τὴν ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ φίλος της

ἀπέθανε μαρτυρικῶς, ἡ Θαῖς εὐρίσκετο εἰς τὸ δωδέκατον ἔτος τῆς ἡλικίας της, καὶ ὁ θάνατος ἐκείνος τῆς ἐπροξένησεν ἀκατανίκητον θλῖψιν καὶ τρόμον. Ή ψυχὴ της δὲν ἦτο ἀρκετὰ καθαρά, ὅπως ἀντιληφθῇ ὅτι ὁ δούλος Ἀχμέτ διὰ τῆς ζωῆς του καὶ τοῦ θανάτου του εἴχεν εἰσέλθη εἰς τὴν μακαριότητα. Εἰς τὴν μικράν της ψυχὴν ἀπὸ ἐναντίας ἐβλάστησεν ἡ ιδέα ὅτι ἡ ἀγαθότερη εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν τιμωρεῖται διὰ τῶν φρικτοτέρων βασάνων. Καὶ ἐπειδὴ ἡ λεπτὴ τῆς σάρκας δὲν ὑπέφερε τὸν πόνον, ἡ Θαῖς ἐτρόμαζε μήπως ἐγίνετο καὶ αὐτὴ ἀγαθή.

Παρεδόθη προώρως εἰς διαφόρους γεαροὺς ναύ-

* Ιδε σελ. 21.

τας καὶ ἡκολούθησε γέροντας, οἱ ὁποῖοι ἐπλανῶντο τὴν νύκτα εἰς τὰ προάστεια, τὰ δὲ χρήματα τὰ ὁποῖα ἐλάμβανε παρ' αὐτῶν τὰ ἔχρησιμοποιεῖ εἰς ἀγορὰν γλυκισμάτων καὶ στολισμῶν.

Ἐκ τῶν κερδῶν τῆς δύμας τίποτε δὲν ἀπέρετεν εἰς τὸν οἰκόν της καὶ ἡ μήτηρ της τὴν ἔκακομεταχειρίζετο δεινῶς. “Οπως ἀποφεύγῃ τὰ ξυλοκοπήματα ἡ κόρη ἔτρεχε γυμνόπους μέχρι τῶν τειχῶν τῆς πόλεως, ὅπου ἐκρύπτετο μαζὶ μὲ τὰς σκύρας ἐντὸς τῶν χασμάτων τῶν λιθῶν, καὶ ὡνειροπόλει ζηλοτύπως τὰς γυναικας, τὰς ὁποῖας ἔβλεπε νὰ διέρχωνται ἐστολισμέναι ἐντὸς φορείων περικυλουμένων ἀπὸ δούλους. Ήμέραν τινά, κατὰ τὴν ὁποίαν δαρεῖσα περισσότερον τοῦ συνήθους ἐκάθητο συνεσπειρωμένη ἐμπροσθεν τῆς θύρας ἐν ἀγριῷ ἀκινησίᾳ, μία γραία διερχομένη ἐσταμάτησεν ἐμπροσθεν τῆς, τὴν ἡτένισεν ὄλιγον ἐν σιωπῇ καὶ ἀνέκραξεν.

— “Ω τὸ ώραιον ζήθος, τὸ εὔμορφο κοράσιον! Εύτυχεις ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ, οἱ ὁποῖοι σὲ ἐγένησαν!

Η Θαῖς ἐσιώπα μὲ τὰ βλέμματα προσηλωμένα εἰς τὴν γῆν. Τὰ βλέφαρά της ἡσαν ἐρυθρὰ καὶ ἐφρίνετο ὅτι εἶχε κλαύσει.

— Διατί λοιπόν, λευκόν μου ἵον, δὲν εἶνε εὐτυχὴς ἡ μήτηρ, ἡ ὁποία ἀνέθρεψε μίαν μικρὰν θεάν ως σύ, καὶ διατί βλέπων σε ὁ πατήρ σου δὲν ἀγαλλιεῖ ἐκ βάθους καρδίας;

Τότε ἡ κόρη εἶπεν ως ὄμιλοῦσα καθ' ἔαυτήν.

— Ο πατήρ μου εἶνε ἔνας ἀσκὸς πλήρης οἴνου, καὶ ἡ μήτηρ μου μία διψασμένη βδέλλα.

Η γραία ἐκύνταξε δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ μήπως τὴν ἔβλεπαν καὶ ἔπειτα εἶπε μὲ θωπευτικὴν φωνήν.

— Ελα μαζύ μου, ἀνθισμένες υάκινθε, ὁ ὁποῖος πίνεις διψαλέως τὸ φῶς καὶ θὰ ζῆς χορεύουσα μόνον καὶ μειδιώσα. Θὰ σὲ τρέφω μὲ μελιτώδη γλυκίσματα καὶ ὁ νίος μου θὰ σὲ ἀγαπᾷ καλλίτερον ἀπὸ τὰ μάτια του. Εἶνε ώραιος καὶ εἶνε νέος ὁ νίος μου. Λεπτὸς χνοῦς ζήτεις εἰς τὸν πώλεως, ὁ νίος τοῦ ποποτηροτοῦ τὴν ἐπλησίασε λάμπων ἀπὸ νεότητα καὶ τῆς εἶπε μὲ φωνήν, ἡ ὁποία ἐφρίνετο ύγρᾳ ἐκ φιλημάτων:

— Διατί, Θαῖς, νά μὴ εἶμαι ὁ στέφανος, ὁ ὁποῖος κοσμεῖ τὴν κεφαλήν σου, καὶ ὁ χιτών, ὁ ὁποῖος κοσμεῖ τὸ θαυμάσιον σῶμά σου, καὶ διατί νά μὴ εἶμαι τὸ σανδάλιον τοῦ θώρακίου σου ποδός; Θέλω δύποτε νά μὲ πατᾶς υπὸ τοὺς πόδας σου ὡς σανδάλιον καὶ θέλω αἱ θωπεῖαι μου νά εἶναι χιτών καὶ στέφανος δι' ἐσέ. Ελθέ, ώραια κόρη, ἐλθὲ, εἰς τὸν οἰκόν μου καὶ ἀς λησμονήσωμεν τὸν κόσμον.

Ἐκείνη τὸν ἡτένισεν ἐνῷ τῆς ώμιλει καὶ εἶδεν ὅτι ητο ώραιος. Ήσθάνθη αἰρόντης τὸν ἴδρωτα

Μαντεύουσα δι: η Θαῖς θὰ καθίστατο τάχι-

Ἐθίσθετο διὰ τὴν ἀπώλειαν τῶν γονέων της, καὶ πρὸ πάντων, διότι δὲν τοὺς ἤγάπα. "Οταν συνήντα εἰς τὰς ὁδοὺς χριστιανοὺς ιερεῖς, ἀνεπόλει τὸ βάπτισμά της καὶ ἐταράσσετο. Μίαν ἑσπέραν πλανωμένη, κατὰ τὸ σύνθετο, εἰς τὰ προσάστεια μὲ κεκρυμμένον τὸ σῶμα ὑπὸ μεγάλον μανδύαν καὶ τὴν ξανθὴν κόμην ὑπὸ σκοτεινὸν περικάλυψα, εὑρέθη αἴφρης χωρὶς κάνων νὰ ἔννοησῃ πως, ἔμπροσθεν τῆς πτωχῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. "Ηκουσε φαλμοὺς ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας καὶ εἶδε τὸ φῶς νὰ λάμψῃ διὰ τῶν χασμάτων τῆς θύρας. Τὸ τοιοῦτο δὲν ἦτο παράξενον, ἀφοῦ πρὸ εἰκοσαετίας ἥδη οἱ χριστιανοί, προστατευόμενοι ἀπὸ τὸν νικητὴν τοῦ Μαξεντίου, ἐπανηγύριζον δημοσίως τὰς ἑορτάς των. Οἱ φαλμοὶ ἡκούντο ως μία πρόσκλησις φλογερὰ πρὸς τὰς ψυχάς, καὶ ἡ Θαῖς ἑγονύπετησε καὶ ἥρχισε νὰ κλαίῃ. Σχεδὸν ἐξαλείφεισα ἡ ἀνάμυνσις τοῦ Ἀχμέτ, ἀνέζωγονήθη τόρα εἰς τὴν ψυχήν της. Η λάμψις τῶν κηρίων, τὸ ἄρωμα τῶν ρόδων, τὰ νέφη τοῦ θυμιάματος, ἡ ἀρμονία τῶν φαλμῶν, τῶν ψυχῶν ἡ εὐσέβεια, ἔχυναν ἐπὶ τῆς μνήμης ἐκείνης τῆς σκοτεινῆς, τῆς ὁδυνηρᾶς καὶ γλυκείας τοῦ φίλου της, τὴν γοντείαν τῆς δόξης.

Καὶ ἡ Θαῖς ἐσκέπτετο θαυμωμένη :

— Ἡτο καλὸς καὶ ἴδου τῷρα εἶναι μέγας καὶ εἶναι ώραιος! Πῶς λοιπὸν ὑψώθη ἀνωθεν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ποιὸν εἶναι τὸ πρᾶγμα αὐτὸ τὸ ἀγνωστὸν τὸ πολυτιμότερον πλούτου καὶ ἥδονῆς;

Ἐγερθεὶσα βραδέως ἐστρεψε τοὺς ὄφθαλμοὺς τοὺς ίόχρους ὅπου ὑπὸ τὴν λάμψιν τῶν κηρίων ἔλαμπον τὰ δάκρυα, πρὸς τὸν τάφον τοῦ ἀγίου δοτις τὴν ἤγάπα. Ἐπειτα τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω ταπεινή, βραδεῖα, ἥλθε τελευταία καὶ μὲ τὰ χεῖλη, εἰς τὰ ὄποια τόσαι ἀνηρτήθησαν ἐπιθυμίαι, ἡσπάσθη τὸν λίθον τοῦ δούλου.

Ἐπιστρέψασα εἰς τὸν οἰκόν της εὗρε τὸν Νικίαν, δοτις μὲ ἀρωματῶδη τὴν κόμην τὴν ἀνέμενην ἀναγινώσκων μίαν ἥθικὴν πραγματείαν.

Ἐπλησίασεν εἰς αὐτὴν μὲ ἀνοικτοὺς τοὺς βραχίονας.

— Πόσον εῖσαι κακή, ὦ Θαῖς, τῆς εἶπε μὲ φωνὴν γελῶσαν. Γνωρίζεις τὸ ἀνεγίνωσκα ἐνῷ ἀπουσίας εἰς τὸ χειρόγραφον αὐτὸ τὸ ὑπαγορευθὲν ὑπὸ τῶν σοθιαρωτέρων τῶν στωικῶν; Θὰ νομίζης βέβαια δοτις ἔθλεπα ἐναρέτους συμβουλὰς καὶ ὑπέροχα ἀποφθέγματα. "Οχι λοιπόν. Ἐπὶ τοῦ αὐτηροῦ αὐτοῦ παπύρου ἔθλεπα μόνον νὰ χορεύουν χιλιάδες καὶ μυριάδες μικρὰ Θαΐδες. Ἐκάστη ἔξ αὐτῶν εἶχε μῆκος δακτύλου καὶ μολαταῦτα ὄλαι εἰχον τὴν χάριν ἀμετρον καὶ ὄλαι ἀπετέλουν Θαΐδα τὴν μοναδικήν. "Αλλαὶ ἔσυρον μανδύας χρυσοπορφύρους, ἄλλαι, δμοιαὶ μὲ λευκὸν νέφος, ἵπταντο ἐντὸς διαφανῶν πέπλων, καὶ ἄλλαι ἀκίνητοι καὶ ἐνθέως γυμναὶ δὲν ἔφραζον καμμίαν σκέψιν, δπως ἐμπνεύσωσιν ἀκόμη περισσοτέρων ἥδονήν. Δύο ἐπὶ τέλους δμοιαὶ πρὸς ἀλλήλας ἐκρατοῦντο διὰ τῆς χειρὸς καὶ ἥτο ἀδύνατον νὰ διακρίνῃ κανεὶς τὴν μίαν τῆς ἀλλῆς. Η μία ἔλεγεν: «Εἶμαι ὁ ἔρως» καὶ ἡ ἄλλη: «Εἶμαι ὁ θάνατος».

"Οταν οἱ φαλμοὶ ἐτελείωσαν, οἱ πιστοὶ ἤγέρθησαν καὶ ἥρχισαν νὰ ἀσπάζωνται τὴν πλάκα τοῦ τάφου. Ἀπλοὶ ἀνθρωποι συνθισμένοι νὰ ἔργαζωνται διὰ τῶν χειρῶν, προσήρχοντο μὲ βαρὺ βῆμα, μὲ ἀτενὴ ὄφθαλμόν, μὲ χαῖνον στόμα, μὲ ἀφελές υφος. Ἐγονυπέτει ἔκαστος ἔμπροσθεν τοῦ σαρκοφάγου καὶ ἐναπέθετε τὰ χεῖλη των. Αἱ γυναῖκες ὑψωνον εἰς τοὺς βραχίονας τὰ τέκνα των καὶ ἔψυχον διὰ τῆς παρειᾶς των τὸν λίθον.

Τεταρχμένη καὶ ἔκπληκτος ἡ Θαῖς ἤρωτησεν ἔνα διάκονον διατί ἔκαμνον τὸ τοιοῦτον.

— Ἀγνοεῖς, ὡς ζένη, ἀπήντησεν ὁ διάκονος, δοτι-

κιθερνώσης τὸν κόσμον καὶ κατέτασσον εἰς τὰς ἀρετὰς μίαν τοιαύτην χάριν καὶ ἔλεγον:

— Καὶ ἡ Θαῖς ἐπίσης εἶναι γεωμέτρις.

Οἱ ἀμαθεῖς, οἱ ταπεινοί, οἱ πτωχοί, οἱ δειλοί, προσέθετε σκέψεις ἐπὶ σκέψεων, ἀδιαφορῶν ἀν κανεὶς δὲν τὸν ἤκουε:

— Ναί, δταν ἔβλεπα γραμμένον εἰς μίαν γραμμὴν τοῦ χειρογράφου «τίποτε δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἀποσπᾷ ἀπὸ τὴν καλλιέργειαν τῆς ψυχῆς μας», ἐγὼ ἀνεγίνωσκα: «Τὰ φιλόμυχα τῆς Θαΐδος εἶναι καὶ πυρὸς φλογερώτερα καὶ μέλιτος γλυκύτερα». Ἰδού πῶς κάμνεις ἔνα φιλόσοφον νὰ ἔννοῃ τῶν φιλοσόφων τὰ βιβλία. μοχθηρὸν παιδίον! Εἶναι ἀληθεῖς δύμως δοτις τοιουτορόπως ἀναγινώσκομεν τὰ βιβλία δπως ἐγὼ πράττω τοῦτο σήμερον, καὶ δοτις εἰς τὴν σκέψιν τῶν ἀλλων ἀνακαλύπτομεν τὴν ἰδίαν ἥμων σκέψιν.

Η Θαῖς εἶχε φυτεύσει ἔκει δένδρα, τὰ ὄποια διὰ μεγάλων ἐξόδων εἶχε φέρει ἀπὸ τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Περσίαν.

Τὸ ὄρδωρ ἐκυλίστο καὶ τὰ ἐπότιζε μινυρίζον, ἐνῷ ἥρειπωμέναι στοιλ καὶ ἄγριοι βράχοι ὑπὸ δεξιοῖς ἀρχιτέκτονος κατασκευασθέντες, ἀντικατωπτρίζοντο ἐντὸς λίμνης, ἡ ὄποια ἐπλημμύρει ἀπὸ ἀντανακλάσεις ἀγαλμάτων. Ἐν μέσῳ τοῦ κήπου ὑψούτο τὸ ἀντρὸν τῶν νυμφῶν, τὸ ὄποιον εἶχε προσλάβει τὸ ὄνομά του ἐκ τριῶν μεγάλων ἀγαλμάτων γυναικῶν ἐκ χρωματιστοῦ κηροῦ, τὰς ὄποιας συνήντα τις εἰς τὴν εἰσόδον. Αἱ γυναῖκες αὐταὶ ἐγυμνοῦντο δπως εἰσέλθωσιν εἰς τὸ λουτρὸν καὶ, ἀνήσυχοι, ἐστρεφον τὴν κεφαλὴν φοβούμεναι τὰ βλέμματα. Ἡσαν τόσον φυσικαὶ, ωστε ἐφαίνοντο ως ζωσαι. Τὸ φῶς εἰσήρχετο εἰς τὸ καταφύγιον τοῦτο διὰ μέσου στρωμάτων ὑδατος, τὰ ὄποια τὸ καθίστων ἡπιον καὶ ἱριδόχρουν. Ὁπως εἰς τὰ σπήλαια τὰ ἀφερωμένα εἰς τοὺς θεούς, τοιουτορόπως καὶ ἐδῶ ἐκρέμαντο παντοῦ στέφανοι καὶ ἀναθήματα, εἰς τὰ ὄποια ἐξυμνεῖτο τῆς Θαΐδος ἡ καλλονή, καθὼς ἐπίσης τραγικὰ καὶ κωμικὰ προσωπεῖα ζωηρῶς χρωματισμένα καὶ εἰκόνες παριστάνουσαι σκηνὰς θεάτρου, μορφὰς ἀλλοκότους καὶ ζῷα μυθολογικά. Εἰς τὸ μέσον ὑψούτο ἐπὶ μιᾶς στήλης μικρὸς ἔρως, ἐξ ἐλεφαντόδοντος, ἀρχαῖος καὶ θαυμαστῆς ἐργασίας. Ἡτο δῶρον τοῦ Νικίου.

Ἐντὸς ἐσοχῆς μικρὰ αἰξὲ ἐκ μέλανος μαρμάρου, τῆς ὄποιας ἐφαίνοντο τὰς ζωσαὶ. Τὸ φῶς εἰσήρχετο εἰς τὸ καταφύγιον τοῦτο διὰ μέσου στρωμάτων ὑδατος, τὰ ὄποια τὸ καθίστων ἡπιον καὶ ἱριδόχρουν. Ὁπως εἰς τὰ σπήλαια τὰ ἀφερωμένα εἰς τοὺς θεούς, τοιουτορόπως καὶ ἐδῶ ἐκρέμαντο παντοῦ στέφανοι καὶ ἀναθήματα, εἰς τὰ ὄποια ἐξυμνεῖτο τῆς Θαΐδος ἡ καλλονή, καθὼς ἐπίσης τραγικὰ καὶ κωμικὰ προσωπεῖα ζωηρῶς χρωματισμένα καὶ εἰκόνες παριστάνουσαι σκηνὰς θεάτρου, μορφὰς ἀλλοκότους καὶ ζῷα μυθολογικά. Εἰς τὸ μέσον ὑψούτο ἐπὶ μιᾶς στήλης μικρὸς ἔρως, ἐξ ἐλεφαντόδοντος, ἀρχαῖος καὶ θαυμαστῆς ἐργασίας. Ἡτο δῶρον τοῦ Νικίου.

Ἐντὸς ἐσοχῆς μικρὰ αἰξὲ ἐκ μέλανος μαρμάρου, τῆς ὄποιας ἐφαίνοντο ἀπαστράπτοντες οἱ ἔξ ἀχάτου ὄφθαλμοι. Γύρω τῶν μαστῶν τῆς μικροί αἰγαγγοὶ ἔξ ἀλαβάστρου συνωθοῦντο, ἐνῷ ἐκείνην ὑψούσα κεφαλὴν καὶ πόδας ἐφαίνετο ἀνυπόμονος ν' ἀναρριχηθῇ ἐπὶ τῶν βραχίων. Τὸ ἔδαφος ἐκαλύπτετο διὰ τάπητος βιζαντινοῦ ἐκ προσκεφλαίων περικεντήτων καὶ ἐκ δερμάτων λιθυκῶν λεόντων. Τὸ θυμιάμαχ ἀνήρχετο ἀπότριπτος γλυπτών της ζωγράφων καὶ τῶν ποιητῶν. Σοφοὶ καὶ φιλόσοφοι: ἀνεγνώριζον τότε εἰς τὰς κινήσεις καὶ τὰς στάσεις καὶ τὰ σχήματα τῆς κωμῳδοῦ μίαν ἰδέαν τῆς θείας ἀρμονίας τῆς

χρυσοῖ ήλοι ἐπὶ τοῦ ὁστράκου τερατώδους χελώνης τῶν Ἰνδίων.

Εἰς τὸ ἄντρον ἔκεινον ἡ Θαῖς ἐν μέσῳ τοῦ φιθυρισμοῦ τῶν ὑδάτων, ἐν μέσῳ τῶν ἀρωμάτων καὶ τῶν ἀνθέων, ἐξηπλωμένη ἀναπαυτικῶς, ἀνέμεν τὸ δεῖπνον συνομιλοῦσα μετὰ τῶν φίλων της, ἢ ἀναλογίζομένη τὰ τεχνάσματα τοῦ θεάτρου καὶ τοῦ χρόνου τὴν πάροδον.

Καὶ τὴν ἡμέραν ἔκεινην ἀκριβῶς ἡ Θαῖς, μετὰ τοὺς ἄγρωντας, ἀνέπαινος εἰς τὸ ἄντρον τῶν νυμφῶν. Κατοπτρίζομένη ἐντὸς τοῦ κατόπτρου τῆς, κατεσκόπευε τὴν πρώτην τῆς καλλονῆς τῆς παρακμὴν καὶ ἐσκέπτετο μετὰ φόβου, ὅτι ὁ καιρὸς τῶν λευκῶν τριχῶν καὶ τῶν ρυτίδων ἐπήρχετο. Μάτην προσεπάθει νὰ καθησυχάσῃ ἔαυτὴν ἀναλογίζομένη, ὅτι διὰ τοῦ ὑποκαπνισμοῦ μερικῶν βοτάνων καὶ τῆς ἐπικλήσεως μαγικῶν ἐπηρειῶν, θὰ ἡδύνατο νὰ ἀνακτήσῃ τὴν δροσερότητα τῆς ἐπιδερμίδος της. Μία ἀσπλαγχνοῦ φωνὴ τῆς ἔλεγε:

— Θὰ γηράσῃς, Θαῖς, θὰ γηράσῃς!...

Καὶ ὁ ἴδρως τῆς ἀγωνίας τῆς ἐπάγωνε τὸ μέτωπον. "Ἐπειτα βλέπουσα καὶ πάλιν τὸν ἔαυτὸν τῆς εἰς τὸ κάτοπτρον μετὰ τρυφερότητος ἀπείρου, εὗρισκεν διτοῦ ὥραία ἀκόμη καὶ ἀξία νὰ ἀγαπᾶται. Μειδῶσα τότε πρὸς ἔαυτὴν ἔλεγε:

— Δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν Ἀλεξανδρείαν γυνὴ δυναμένη νὰ μοῦ διαιριλονικήσῃ τὴν εὐστροφίαν, τὴν χάριν τῶν κινημάτων, τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν βραχίονων, οἱ δὲ βραχίονες, ὡς κάτοπτρόν μου, εἶνε αἱ ἀληθεῖς τοῦ ἔρωτος ἀλύσεις.

"Ἐνῷ ἀνελογίζετο ταῦτα, εἶδεν ἐμπροσθέν της ἕνα ἀγνωστὸν ισχυόν μὲ φλογεροὺς ὄφθαλμούς καὶ ἀτακτὸν γενειάδα, ἐνδέδυμένον πλούσιον χιτῶνα. Ἀφίνουσα τότε νὰ πέσῃ τὸ κάτοπτρον ἔρρηξε κραυγὴν τρόμου.

"Ο Παφνούτιος ἴστατο ἀκίνητος καὶ βλέπων πόσον ὡτοῦ ὥραία ἀπέπεμπεν ἐκ βάθους καρδίας τὴν ἔξης προσευχήν.

— Γενοῦ ἔλεως, ὡς Θεέ μου, ὥστε τὸ πρόσωπον τῆς γυναικὸς αὐτῆς νὰ φέρη τὴν μετάνοιαν καὶ ὅχι τὸν πειρασμὸν τοῦ δούλου σου.

"Ἐπειτα διὰ μεγάλων προσπαθειῶν κατώθωσε νὰ εἴπῃ:

— Κατοικῶ, ὡς Θαῖς, ἀπωτάτην χώραν, ἐκ τῆς ὄποιας ἡ φήμη τῆς καλλονῆς σου μὲ ἔφερεν ὡς ἐδῶ. Λέγουν διτοῦ εἴσαι ἡ ἐπιτηδειοτέρα τῶν κωμῳδῶν καὶ τῶν γυναικῶν ἡ θελκτικωτέρα· διτοῦ διηγοῦνται διὰ τοὺς ἔρωτάς σου καὶ τὰ πλούτη σου καταντά μυθικὸν καὶ ἐνθυμίζει τὴν ἀρχαίαν Ροδώπιδα, τῆς ὄποιας ὅλοι οἱ λεμβοῦσοι τοῦ Νείλου ἔχουν ἀποστηθίσει τὴν θαυμαστὴν ιστορίαν.

Διὰ τοῦτο ἡθέλησα νὰ σὲ γνωρίσω καὶ βλέπω, διτοῦ ἡ ἀληθεῖα ὑπερβαίνει τὴν φήμην. Εἴσαι, Θαῖς, χιλιάκις σοφωτέρα καὶ ὡραιοτέρα ἀπὸ δοσον τὸ διακηρύττουν. Καὶ ἐνῷ σὲ βλέπω τώρα, λέγω κατ' ἐμαυτόν: «Εἶνε ἀδύνατον νὰ πλησιάσῃ τις πρὸς αὐτὴν χωρὶς νὰ κλονισθῇ ὡς μέθυσος».

Οἱ λόγοι οὔτοι ἦσαν ψευδεῖς, ἀλλ᾽ ὁ μοναχὸς ἐμψυχούμενος ἀπὸ εὐεσθῆ ζῆλον, τοὺς ἀπήγγειλε μὲ ἀληθὴ φλόγα. Ἐν τοσούτῳ ἡ Θαῖς ἡτένιζεν ἀνευδοκεῖας πλέον τὸ παράδοξον αὐτὸ δόν, τὸ ὄποιον εἰς τὴν ἀρχὴν τὴν ἐτρόμαξεν. Ο Παφνούτιος τὴν κατέπλησσε διὰ τοῦ ἀξέστου, τοῦ ἀγρίου τῆς μορφῆς του καὶ διὰ τοῦ σκοτεινοῦ πυρός, τὸ ὄποιον ἐπλήρου τὰ βλέμματά του. Ἡτο περίεργος νὰ γνωρίσῃ τὴν ζωὴν καὶ τὰ ἡθη ἀνθρώπου τόσον διαφόρους δῶλων τῶν ἀλλων, οἱ ὄποιοι τὴν ἐπλησίαζον. Καὶ τοῦ ἀπήντησε μὲ γλυκεῖαν εἰρωνείαν:

— Εἴσαι ταχὺς εἰς τὸν θαυμασμόν, ὡς ξένε, καὶ πρόσεξε μήπως οἱ ὄφθαλμοί μου σὲ κατακαύσουν μέχρις ὀστέων. Πρόσεξε μήπως μὲ ἀγαπήσης.

Ἐκείνος τῆς εἶπε:

— Σὲ ἀγαπῶ, ὡς Θαῖς. Σὲ ἀγαπῶ περισσότερον ἀπὸ τὴν ζωὴν μου καὶ περισσότερον ἀπὸ τὸν ἔαυτόν μου. Δι᾽ ἐσὲ ἐγκατέλειψα τὴν ἐπιθυμητήν μου ἔρημον, δι᾽ ἐσὲ τὰ χεῖλον μου τὰ ἀφερωμένα εἰς τὴν σιωπήν, ἐπρόφερον λέξεις βεβήλους. "Ενεκα σοῦ, εἶδον διτοῦ δὲν ἐπρεπε νὰ ἴδω, ἡκουσα διτοῦ μοῦ εἶνε ἀπηγορευμένον ν᾽ ἀκούσω. Χάριν σοῦ ἡ ψυχή μου ἐταράχθη, ἡ καρδία μου ἡνοίχθη καὶ αἱ σκέψεις ἀνετινάχθησαν ὅμοιαι μὲ τὰς ἀκατασχέτους κρήνας, ἐκ τῶν ὄποιων ποτίζονται αἱ πειριστερά! Δι᾽ ἐσὲ ἐβάδισα ἡμέρας καὶ νύκτας διὰ μέσου τῶν ἀμύμων τῶν κατοικουμένων ἀπὸ σκωληκας καὶ φαντάσματα, καὶ ἔθεσα τοὺς πόδας μου γυμνοὺς ἐπὶ τῶν ἔχιδνῶν καὶ τῶν σκορπίων. Ναί! σὲ ἀγαπῶ! Δὲν ἀγαπῶ ως οἱ ἀνθρώποι ἔκεινοι, οἱ ὄποιοι, ταρασσόμενοι ἀπὸ ἐπιθυμίας σαρκικάς, ἔρχονται πρὸς σὲ ως λύκοι ἀδηφάγοι καὶ ταῦροι μανιώδεις. Εἰς αὐτοὺς εἴσαι προσφιλής, σπῶτας ἡ δορκάς διὰ τὸν λέοντα καὶ οἱ σαρκοθόροι τῶν ἔρωτες σὲ κατατρώγουν μέχρι τῆς ψυχῆς, ὡς γύναι. Ἐγὼ σὲ ἀγαπῶ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ: σὲ ἀγαπῶ ἐν Θεῷ καὶ εἰς αἰῶνας αἰῶνων. Φλόξ ἀκατάσχετος καὶ θεία εὐσπλαγχνία δύναται νὰ ὀνομασθῇ πᾶν διτοῦ αἰσθάνομαι δι᾽ ἐσέ. Σοῦ ὑπόσχομαι, ὡς Θαῖς, κάτι πλειότερον ἀπὸ ἀνθισμένην μέθην καὶ ἀπὸ διειριφαίας νυκτός. Σοῦ ὑπόσχομαι ἀγράς ἀγαπάς καὶ οὐρανίους γάμους. Θὰ εἶνε ἀτέρμων ἡ εὐτυχία, ἡ εὐτυχία τὴν ὄποιαν σοῦ φέρω

καὶ θὰ εἶνε ἀνήκουστος καὶ θὰ εἶνε τόσον ἄρροτος, ώστε ἂν οἱ εὐτυχεῖς τοῦ κόσμου τούτου ἥδυναντο νὰ διδόουν μίαν σκιάν της, θὰ ἀπέθησκον αὐθωρεὶ κατάπληκτοι.

Τότε ἡ Θαῖς γελῶσα πονηρῶς:

— Δεῖξε μου λοιπὸν ἔνα τόσον θαυμάσιον ἔρωτα, ὡς φίλε, καὶ σπεῦσε. Αἱ μεγάλαι ρητορεῖαι προσβάλλουν τὴν καλλονήν μου. Ἄς μὴ χάνωμεν στιγμὴν, διότι εἰμαι ἀνυπόμονος νὰ γνωρίσω τὴν εὐτυχίαν τὴν ὄποιαν μοῦ ἀναγγέλλεις. Ἀληθῶς ὅμως νομίζω διτοῦ θὰ τὴν ἀγνοῶ διὰ παντὸς καὶ διτοῦ πᾶν διτοῦ μοῦ ὑπόσχεσαι, εἰς λόγους θὰ ἐξαπισθῇ. Εἶνε εὐκολώτερον νὰ ἀναγγέλλῃ παρὰ νὰ δίδῃ κανεὶς μίαν μεγάλην εὐτυχίαν. Ο καθεὶς ἔχει τὴν ἰδιοφύιαν του καὶ ἡ ἰδική σου νομίζω εἶνε τὸ λαλεῖν. Ὁμιλεῖς διὰ μίαν ἀγάπην ἀγνωστον. Δίδουν ἀπὸ τόσον καιρὸν φιλήματα οἱ ἀνθρώποι, ώστε θὰ ἡτο παράδοξον ἀπέναντι τὰ αἰσθήσκειαν; Ποία δύναμις θὰ σὲ παραδώσῃ εἰς ἐμέ, ὡς προσφιλεστέρα τῶν ψυχῶν, εἰς τρόπον ώστε τὸ πνεῦμα τὸ ὄποιον μὲ ἐμψυχώνει νὰ σὲ δημιουργήσῃ μίαν δευτέραν φορὰν καὶ νὰ σου δώσῃ καλλονήν νέαν; Καὶ τότε ἀνακράξῃς κλαίουσα ἐκ χαρᾶς: «Σήμερον μόνον διὰ πρώτην φορὰν ἐγεννήθην». Ποίος θὰ καύῃ ἀναβλύσῃ ἀπὸ τὴν καρδίαν μου μία νέα κολυμβήθρα τοῦ Σιλωάμ, εἰς τὴν ὄποιαν λουομένη νὰ ἐπανεύρῃς τὴν πρώτην σου ἀγνότητα; Ποίος θὰ μὲ μεταμορφώσῃ εἰς Ἰορδάνην, τοῦ ὄποιον τὰ κύματα χυνόμενα ἐπὶ σου νὰ σου χορηγήσουν τὴν αἰώνιαν ζωὴν;

— Άλλα ὁ κόκκος αὐτὸς τῆς ὄρύζης ἐπροξένησε τόσα πένθη, ἀπελπισίας, τόσα ἐγκλήματα, ποὺ θὰ ἥσαν ίκανὰ νὰ γεμίσουν τὸν τάρταρον. Εἴσαι τρελλὸς νὰ ὄμιλης δι᾽ αἰσχος, ἀφ' οὗ τὸ πᾶν πέριξ μου κραυγάζει τὴν δόξαν.

— Πλὴν διτοῦ εἶνε ἐνδοξόν διὰ τοὺς ὄφθαλμοὺς τῶν ἀνθρώπων εἶνε ἐπαίσχυντον ἐμπροσθεν τοῦ Θεοῦ. Ἀνετράφημεν, ὡς γύναι, εἰς χώρας τόσον διαφόρους, ώστε δὲν εἶνε παράδοξον ἀντὶ τὴν ιδίαν γλώσσαν οὔτε τὰς ιδίας σκέψεις ἔχομεν κοινάς. Ο Θεός δὲς μοῦ εἶνε μάρτυς διτοῦ θέλω νὰ συμφωνήσω μαζὸν σου καὶ διτοῦ δὲν θὰ σὲ ἀποχωρίσθω πρὶν τὰ αἰσθήματά μας ὄμοιάσουν. Ποίος λοιπὸν θὰ μοῦ εἴρηνε στόχη τοῦ πνεύματος τοῦ θρόνου ώστε νὰ τακῆς ὡς κηρὸς ὑπὸ τὴν πνοήν μου καὶ τὸ δυνηθεῖον οἱ δάκτυλοις τῶν πνηγών μεταξύ των διαφωνών; Μήν εἰρωνεύεις, ὡς Θαῖς. Σοῦ φέρω τὸν ἀγνωστὸν ἔρωτα.

— Φίλε, ἔρχεσαι ἀργά, διότι γνωρίζω τοὺς

ἔρωτας.

— Ο ἔρως τὸν ὄποιον σοῦ φέρω εἶνε πλήρης δόξης, ἐνῷ οἱ ἔρωτες τοὺς ὄποιούς γνωρίζεις γεννοῦν μόνον τὸ αἰσχος.

— Η Θαῖς τὸν ἡτένισε μὲ σκυθρωπὸν βλέμμα

καὶ μία πτυχὴ ἐδίπλωσε τὸ μικρὸν τῆς μέτωπον.

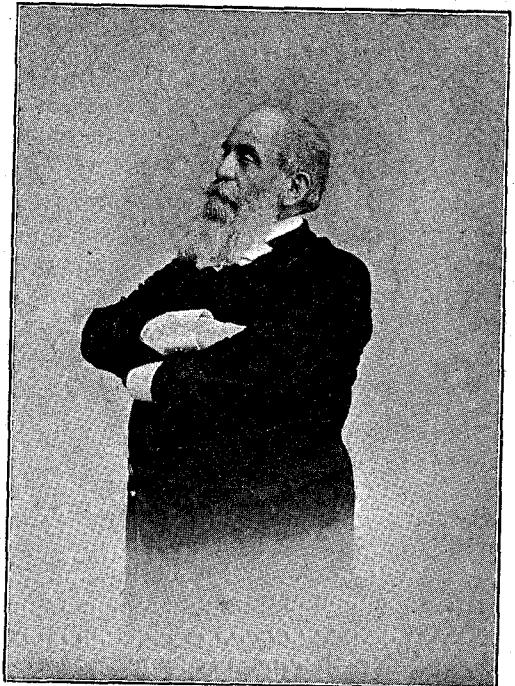
— Εἴσαι πολὺ τολμηρός, ὡς ξένε, καὶ προσβάλλεις τὴν ξενίζουσάν σε. Παρατήρησε με καὶ κρίνε ἀν φαίνωματι ὡς πλάσμα βαρυνόμενον ἀπὸ τὴν αἰσχύνην. "Οχι, δὲν αἰσθάνομαι αἰσχος, οὔτε ἐγώ, οὔτε ἔκειναι αἱ ὄποιας ζοῦν ως ἔγω, ἀν καὶ εἶνε ὀλιγώτερον ώραιαι καὶ ὀλιγώτερον πλούσιαι. Διέσπειρα τὴν ἡδονὴν εἰς διτοῦ μοῦ τὰ βήματα καὶ διὰ τοῦτο εἶμαι εἰς τὸν κόσμον περίφημος. Εἴμαι ισχυρότερα δῶλων τῶν ισχυρῶν τῆς γῆς καὶ δῆλος τοὺς εἶδα εἰς τοὺς πόδας μου. Παρατήρησε τοὺς πόδας μου. Μυριάδες ἀνθρώποι θὰ ἐπλήρωναν μὲ τὸ αἷμά των τὴν εὐτυχίαν τοῦ νὰ τοὺς ἀσπασθῶν. Δὲν εἴμαι μεγάλη καὶ δὲν ἀπασχολῶ πολλὴν θέσιν ἐπὶ τῆς γῆς. Δι᾽ ἔκεινους οἱ ὄποιοι μὲ βλέπουν ἐκ τοῦ ὑψους τοῦ Σεραπείου, δταν διέρχωμαι κάτωθεν, ὄμοιάζω μὲ κόκκον ὄρύζης,

Ἐπειτα συνέχεια.

ΠΟΙΗΤΗΣ

ΤΗΣ

ΚΑΛΩΣΥΝΗΣ

Γρηγόριος Μαρασλής.

Πολλοί φιλόσοφοι παραδέχονται διτις ἡ εύμορφιά καὶ ἡ καλωσύνη ἐκβλύζουν ἀπὸ τὴν αὐτὴν πηγήν· ὁ Πλάτων μάλιστα ὄνομάζει τὴν ἀρετὴν ὥραιότητα τῆς ψυχῆς· παραδέχονται, διτις, ψυχικῶς, ἡ ἡδονικὴ φρικίασις, ἡ ἐκ τῆς ἀρμονίας τῶν ὥραιών τόνων καὶ τῆς ἀρμονίας τῶν ὥραιών γραμμῶν καὶ φωτοσκιάσεων καὶ χρωμάτων δὲν διαφέρει ἀπὸ τὴν δόνησιν τοῦ θαυμασμοῦ δι' ἐν ἥρωικὸν τόλμημα, διὰ μίαν μεγαλουργὸν κατανάλωσιν στοργῆς ἢ χρήματος εἰς τὸν βωμὸν ἐνὸς ἴδαικοῦ. Μυστηριώδῶς συναπτάται εἰς τὴν ψυχήν μας, κατὰ νόμους ὄρμεμφύτους, ἡ πλαστικὴ τάσις τοῦ βραχίονος καὶ ἡ φιλάνθρωπος τάσις τῆς χειρός, τὸ δάκρυ τὸ στήλεον εἰς τὸν κανθόν ὥραιον ὄφθαλμον καὶ τὸ δάκρυ τὸ χυνόμενον ὑπὲρ τῆς συμφορᾶς. Εἶναι ἡ αὐτὴ ἐπιδοκιμασία, ἡ αὐτὴ εὐαρέσκεια ἐκ τῆς συμφωνίας τῆς ἐντυπώσεώς μας πρὸς ἓν, ἀγνωστὸν εἰς ἡμᾶς, πρότυπον ἴδεωδες· διὰ τοῦτο ἡ πυρπόλησις τῆς ναυαρχίδος ὑπὸ τοῦ Κανάρη εἶναι ὑψηλὴ καὶ ὥραια, ὡς ὑπέροχον ποίημα, ἐν φέπτι μιᾶς δειλῆς φυγῆς σκορπίζεται ἀνέκφραστος ἀσχημία.

Σήμερον γνωρίζουμεν διτις τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ ὥραιον συγγενεύουν διχά μόνον ὡς πρὸς τὴν ἐπίδρασιν των, ὡς πρὸς τὴν συνταύτισίν των κατὰ τὸ τέρμα, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὴν ἀφετηρίαν των.

Ἀπεδείχθη διτις ἡ πρώτη ἀφύπνισις τῆς τέχνης, ἡ πρώτη μουδιασμένη κίνησις τῶν ἀρχεγόνων πρὸς χορὸν καὶ πρὸς ἄσμα,— τὰ ὅποια, ἡγωμένα, εἶναι ἡ πρώτη ἐκδήλωσις τῆς ἐν κινήσει τέχνης — εἰχε χαρακτῆρα κοινωνικῆς· χρησιμότητος, ἐπεζήτει τὴν ὀφέλειαν τῆς διατηρήσεως τοῦ εἴδους, ἥτο προπαρασκευὴ διὰ τὴν κατὰ τοῦ ἔχθρου ἐπίθεσιν καὶ τὴν ἀμυναν, σχολεῖον πολέμου, καὶ αὐτοὶ δ' αἱ ἐπὶ τῶν λιθίνων ὅπλων γλυφαὶ ἐσκόπουν τὸ χρήσιμον, ἐπεδίωκον γὰρ τῶν φοβερῶν μορφῶν ναὶ ἐμπνεύσουν τρόμον εἰς τοὺς ἔχθρους.

Ἐτι δὲ οἱ μεγάλοι ἀναμορφωταί, οἱ μεγάλοι ἀνατροπεῖς ἐνὸς ἀθλίου ἐνεστῶτος, οἱ μεγάλοι εὔεργέται τῆς ἀνθρωπότητος, οἱ θέλοντες νὰ κρημνίσουν ἐν οικοδόμημα: σαθρὸν καὶ ν' ἀγεγείρουν ἐπ' αὐτοῦ ἐν ἀλλῷ ἢ ἀπλῷ ν' ἀποδιώξουν τὸν πόνον ἢ τὸ σκότος ἀπὸ τὴν ἀνθρωπότητα ἢ τὸ ἔθνος των καὶ νὰ παραγάγουν γενεὰν καλλιτέραν, καὶ αὐτοὶ ἔχουν φαντασίαν δημιουργικὴν ἀνάλογον πρὸς τὴν καλλιτεχνικήν. Ἐσχάτως ἐπλάσθη ὁ δρος ἐφευρετῆς ἐν ἡθικῇ περιλαμβάνων τοὺς μεγάλους μεταρρυθμιστάς, τοὺς μεγάλους φιλανθρώπους, οἵτινες καὶ αὐτοὶ εἶναι μεταρρυθμισταί, διλους τοὺς ζητοῦντας ναὶ ἐφαρμόσουν, να ἐκτελέσουν ἐν κοινωνικὸν ἴδεωδες,— δρος ἀποτελῶν ἀντίρροπον πρὸς τὸν «έφευρετὴν ἐν καλ-

λονῇ» τὸν περιλαμβάνοντα τοὺς καλλιτέχνας ἐν γένει. «Ἐνεκα λόγων τοὺς ὅποιους ἀγνοοῦμεν, — λέγει ὁ Ριμπώ ὡμιλῶν περὶ τῆς ἑξελίξεως τοῦ συναισθήματος τῆς συμπαθείας— ἀναλόγων πρὸς ἐκείνους, οἵτινες παράγουν ἐναὶ μέγαν ποιητὴν ἢ ἐναὶ μέγαν ζωγράφον, ἀναφαίνονται ἀνθρωποὶ ἀναμφισθητοὶ θήθικης ὑπεροχῆς, οἵτινες συναισθάνονται διτις δὲν συναισθάνονται, διτις πράττει μέγας ποιητὴς ἐν σχέσει πρὸς τὸ πλήθος».

Ἐν τῷ πνεύματι τούτῳ ὁ Γρηγόριος Μαρασλῆς δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ως ἀπλοῦς πρόθυμος καταναλωτὴς χρημάτων, ως καλόψυχος καὶ ὀλίγον τι ἀμέριμνος κενωτὴς χρηματοκινωτίου ὑπερπλήρους, ἀλλὰ μία ἐκ τῶν ὑπερόχων ψυχῶν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος. Ζῆ, ἀκριβεῖ, πλούτει ἐπὶ ξένου ἐδάφους· περιβάλλεται τὰ ὑψιστα ἀξιώματα, ἀτινα δύναται νὰ δώσῃ μία πόλις· ως δήμαρχος τῆς Ὄδησσος ἐξωραΐζει τὴν πόλιν, ἰδρύει πάγκαλα φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα· εἰς συνοικίας ὀλοκλήρους ἐκτείνει ἐν ἐναγκαλισμῷ τὴν εὐμορφίαν καὶ τὴν καλωσύνην — πάντοτε ἔχει ώφαίαν τὴν κίνησιν ἡ φιλανθρωπία τοῦ Μαρασλῆ—. Ἐν μέσῳ δὲ τῆς πλημμύρας ἐκείνης τῆς ἀγάπης καὶ τῆς τιμῆς, δὲν αὐτομολεῖ πρὸς ἔθνος μέγα, τὸ ὄποιον τὸν ἀξιοῦ ἰδικόν του, ἀλλ' ἡ ψυχή του τείνει πρὸς τὴν φυλήν του τὴν γενέθλιον, τὸν καταλαμβάνει, νικήτρια καὶ ἐμπνευστρια, ἡ νοσταλγία τοῦ αἰματός του· καὶ ἀρχίζουν αἱ μερικαὶ ἡ κοινωτικαὶ εὐεργεσίαι· σχολεῖα καταρρέοντα τ' ἀνεγείρει· κλειστὰ τ' ἀνοίγει· διόπου δὲν ὑπάρχουν τὰ ἴδρυει· σκορπίζει φῶς καὶ θερμότητα εἰς τὰ πνεύματα καὶ εἰς τὰς καρδίας οἰκοδομεῖ ναούς· ἀναρτᾷ κώδωνας, εἰς ἔρημα καὶ βωβὴ κωδωνοστάσια, προικίζει μὲ δισκοπότρηρα, ἐξαπτέρυγα ἡ ἀμφια τὰς ἐκκλησίας: ἐξωραΐζει τὴν προσευχὴν τῶν πιστῶν πρὸς τὸν Πλάστην. Οὐδεμία χείρ τεινομένη ἀποσύρεται κλειστή. Ἄλλ' αἱ λησμονῶμεν διτις καὶ οἱ Σωτιμάδαι ἐξεδοσαν τὰ κατὰ μίμησιν τοῦ Πλουτάρχου τοῖς φιλοσόφοις· Εὔγενίου τοῦ Βουλγάρεως «δρῶς ἀν' ὀφρεάν διανέμοιντο τοῖς φιλομάθεσι νέοις», διὰ τῶν ὅποιων ἀπεδεικνύετο, ἐν ὄντι ματι τοῦ Ναυῆ, διτις ὁ ἥλιος κινεῖται καὶ ἡ γῆ ἵσταται, καὶ δι' ὁμοθροντίας ρητῶν ἐκεραυνοθόλειτο ὁ Κοπέρνικος.

Παράδοξος φαίνεται ἡ πλήμμυρα ἴστορικῶν ἔργων καὶ ἡ παντελῆς ἔλλειψις φιλοσοφικῶν, καλλιλογικῶν, ψυχολογικῶν, καλλιτεχνικῶν ἔργων. Πόσον χρησιμωτέρα ἴστοριῶν τινῶν θὰ ἔτοις ἡ «Φιλοσοφία τῶν Ἑλλήνων» τοῦ Τσελλερ, ἡ τόμοι τινὲς τοῦ Κούνο-Φίσερ, ἡ μία Ίστο-

ῦπωχρον χάρτην, τὸν εὐχρινῆ, τὸν θωπευτικὸν τῶν οφθαλμῶν τύπον, ἐξακολουθεῖ μὲ τὴν ἡρεμον καὶ μεγαλοπρεπῆ κανονικότητα φυσικοῦ φαινομένου. Καὶ δὲν διασπέρονται μὲν ταῦτα «δωρεὰν ἀνὰ μέσον τῶν εἰς παιδείαν ὄργωντων νέων Ἑλλήνων», ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου οὐδεὶς δισταγμὸς ρίπτει τὴν θιβερὰν σκιάν του ἐπὶ τοῦ φωτεινοῦ ἔργου· «αἱ πεφροντισμέναι ἡ μᾶλλον πεφοβισμέναι ἐπιστολαὶ διὰ τὸ ἀδηλον τῆς δαπάνης», περὶ τῶν ὅποιων μὲ τόσην πικρίαν καὶ τόσην ἀγωνίαν ἔγραψεν ὁ Κοραῆς εἰς τὸν Ἀλέξανδρον Βασιλεῖου, δὲν γράφονται τώρα· προσφιώς δ' ἀρμόζεται ἐδῶ τὸ γαλλικὸν λόγιον «la mamière de donner vaut mieux que ce qu'on donne».

Καὶ ἡνοίχθησαν οἱ θησαυροὶ τοῦ ἀνθρωπίου πνεύματος. Κ' ἔλαθον ζωὴν ἔλληνικὴν βιβλία τόσον σοφά, ἀνοίγοντα τόσους ὄριζοντας, εύρυντα τόσον τὸν κόσμον τῆς γνώσεως, ωστε δύο τρία ἐξ αὐτῶν ισοδύναμοιν πρὸς ἔδρους Πλανητημά. Βεβαίως τινὰ ἔχουσι στενῶς μονομερῆ χαρακτῆρα· τὸ Γένος δὲν θὰ λάβη κανένα φωτισμόν· τὸ φῶς των τὸ ισχυρὸν ὄμοιάζει πρὸς τοὺς λαμπτηράς τοὺς ἡλεκτρικοὺς τοὺς φωτιζοντας κενὰ δωμάτια. "Αλλα δημως καίτοι οὐφηλά δὲν θὰ μείνουν ἀπρόσιτα. 'Ο Ρενάν παρομοιάζει τὴν ἐπιστήμην μὲ καταρράκτην, τοῦ ὄποιου αἱ κορυφαὶ εἶναι εἰς οὐφηλὰς χιονισμένας κορυφάς, διόπου δὲν είμποροιν ν' ἀνθέξουν οἱ πολλοί, ὁ ὄποιος δημως διὰ μυρίων ρυακίων φθάνει κάτω καὶ διανέμεται καὶ πλουτίζει καὶ εὐεργετεῖ. Οἱ λογογράφοι μας, οἱ ποιηταὶ μας θὰ φέρουν ἀπὸ τῶν ἀπροσίτων κρυερῶν κορυφῶν εἰς τὰς πρασίνας κοιλάδας κάτω, μὲ κελαρυσμοὺς διὰ μέσου ἀνθέων, τὰ νάματα, τὰ ὄποια ἀνέβλουσαν ἐκεὶ ἐπάνω.

Τύπαρχουν βεβαίως καὶ ἔργα ἀνάξια τῆς «Βιβλιοθήκης», ἔργα ἀδιάφορα εἰς τοὺς ὀλίγους, ἀναφελῆ εἰς τοὺς πολλούς, ἀχρησταὶ εἰς δλούς. 'Ἄλλ' αἱ λησμονῶμεν διτις καὶ οἱ Σωτιμάδαι ἐξεδοσαν τὰ κατὰ μίμησιν τοῦ Πλουτάρχου τοῖς φιλοσόφοις· Εὔγενίου τοῦ Βουλγάρεως «δρῶς ἀν' ὀφρεάν διανέμοιντο τοῖς φιλομάθεσι νέοις», διὰ τῶν ὅποιων ἀπεδεικνύετο, ἐν ὄντι ματι τοῦ Ναυῆ, διτις ὁ ἥλιος κινεῖται καὶ ἡ γῆ ἵσταται, καὶ δι' ὁμοθροντίας ρητῶν ἐκεραυνοθόλειτο ὁ Κοπέρνικος.

Παράδοξος φαίνεται ἡ πλήμμυρα ἴστορικῶν ἔργων καὶ ἡ παντελῆς ἔλλειψις φιλοσοφικῶν, καλλιλογικῶν, ψυχολογικῶν, καλλιτεχνικῶν ἔργων. Πόσον χρησιμωτέρα ἴστοριῶν τινῶν θὰ ἔτοις ἡ «Φιλοσοφία τῶν Ἑλλήνων» τοῦ Τσελλερ, ἡ τόμοι τινὲς τοῦ Κούνο-Φίσερ, ἡ μία Ίστο-

ρία τῆς Τέχνης. Βραδύτατα καὶ μετὰ διετῆ προσδοκίαν εἰς τὸν ἀντιθάλαμον, ἡλευθερώθη τέλος καὶ ἥνοιξες δρόμου πρὸς τὰς ἑλληνικὰς ψυχὰς ἡ θαυμασία «'Ηθικὴ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων» τοῦ Λεοπόλδου Σμίτ, ὑπὸ κάθαρσιν δὲ μένει, τίς οἶδε μετὰ ποίᾳ Ἀνάλεκτα καὶ ποίας κωμῳδίας ἀναμένων σειράν, ὁ «Λαοκόων» τοῦ Λέσιγγ κατὰ μετάφρασιν τοῦ Προβελεγγίου. 'Αλλ' αἱ λιποψυχίαι αὖται, τῶν ὄποιων τινὲς εἶνε ἐνδόσεις εἰς ἵκεσίας, συναρπαγαῖ ἔξ ἐφόδου, αἱ κοπώσεις αὖται τοῦ ἔργου, εἰς τὰς ὄποιας ἡ ἴδεα ὑπετάχθη εἰς τὰ πρόσωπα, δὲν θὰ ἀνακόψωσι τὸν δρόμον του· θὰ ὑπερισχύσῃ πάντως, ὡς εἰς τινὰς ἀσθενεῖς, ἡ ρώμαλέα φύσις του.

Α. Π. Κ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΖΩΗ

Διονυσίου Σολωμοῦ, Ἀπαντα τὰ Εὑρισκόμενα· μετὰ προλόγου περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν ἔργων τοῦ ποιητοῦ, ὑπὸ Κωστῆ Παλαμᾶ. (Βιβλιοθήκη Μαρασλῆ).

Εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ βιβλίου ὑπάρχει ἡ προσωπογραφία τοῦ Σολωμοῦ, κατὰ σχεδιογράφημα τοῦ κ. Γ. Ἰακωβίδου. Τὸ σχεδιογράφημα τοῦτο εἶνε βελτιωμένη κάπως ἀντίγραφὴ ἐνὸς παλαιοτέρου, τὸ ὅποιον ἐξετέλεσε χάριν τῆς «Ἐθδομάδος» ὁ Προσαλέντης,—ἄν δὲν ἀπατῶμαι,—ἐπὶ τῇ βάσει ὡχρᾶς, ἐσθεσμένης φωτογραφίας, συμπληρωθείσης διὰ τῆς μνήμης καὶ πολὺ μᾶλλον διὰ τῆς φαντασίας τοῦ καλλιτέχνου. 'Αλλ' ὁ θελῶν νὰ γνωρίσῃ πραγματικά τέραν, ὀλιγάτερον ἐξιδανικευμένην τὴν μορφὴν τοῦ ποιητοῦ, πρέπει νὰ προστρέψῃ εἰς τὴν παλαιὰν ἐκείνην φωτογραφίαν, —ἀντίτυπον τῆς ὅποιας φυλάττει ὡς κειμήλιον ὁ κ. Παλαμᾶς, —εἰς τὴν προτομήν, τὴν ἰδρυμένην ἐπὶ τοῦ τάφου του ἐν Ζακύνθῳ, καὶ εἰς μίαν ἐλαϊογραφίαν, ἀνηρτημένην εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς ἐκεῖ Δημοσίας Βιβλιοθήκης.

Κατὶ παρόμοιον συμβαίνει καὶ μὲ τὸ ἔργον τοῦ Σολωμοῦ. «Οπως αἱ δημοσιευθεῖσαι εἰκόνες μᾶς δίδουν τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ ἀνθρώπου παρηλαγμένην, οὕτω καὶ τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ ποιητοῦ αἱ μέχρι τοῦδε ἐκδόσεις τῶν Ἀπάντων του.

Μὲ μόνην ἵσως τὴν διαφοράν, δτι ἀν τὰ χαρακτήριστικὰ ἐκάλλυναν κ' ἐξιδανίκευσαν οἱ καλλιτέχναι, οἱ ἐκδόται δύμως, ἀκούσιως, διὰ τῆς βανάυσου ἀναμίζεως στίχων ζένων καὶ ταπεινῶν ἡ καὶ διὰ τῆς ἀβασανίστου παραθέσεως δλων τῶν παραλλαγῶν τοῦ ἰδίου στίχου, διὰ τῆς ἀπογυμνώσεως ταύτης τοῦ ἀποκρύφου μηχανισμοῦ τῆς ποιητικῆς σκέψεως, ἐνόθευσαν τὸ ἔργον τοῦ ποιητοῦ ἡ ἀπεγύμνωσαν αὐτὸ τοῦ μυστηριώδους του γοήτερου. Ἡγωνίσθησαν μὲ ἀλλους λόγους νὰ φανῇ ἀσχημότερος ὁ ποιητής, δπως οἱ ζωγράφοι νὰ φανῇ ὡραιότερος ὁ ἄνθρωπος.

Ἐνθυμούματι τὴν ἱερὰν ἀγανάκτησιν, ἡ ὅποια κατέλαθεν αἰφνῆς τὸν κερκυραῖον ποιητὴν Μαρτινέλλην, δταν ἔγινε κάποτε λόγος ἐμπρός του περὶ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Σολωμοῦ ὑπὸ τοῦ Πολυλᾶ. «Ἄν ἔγιναι ἀπὸ τὸν τάφον ὁ Σολωμὸς κ' ἔβλεπε αὐτὸ τὸ βιβλίο,—ἔφωναζεν,—ἔπρεπε, γυιέ μου, νὰ πάρῃ ἔνα πιστόλι, καὶ δπου ἥθελε ἀπαντήσῃ τὸν Πολυλᾶ, μπούμ! καὶ κάτου...» Ἄν δὲν θὰ ἔκαμψεν κύτο, μοῦ φαίνεται, δτι θάπεθησκεν ἐκ νέου ἀπὸ τὴν στενοχωρίαν του. Δὲν εἰξέρω δύμως, μήπως θὰ ἔφθανε καὶ μέχρι κακουρ-

γήματος, ἀν ἦτο δυνατὸν νὰ ἔδη μερικὰς ἀλλας ἐκδόσεις τῶν Ἀπάντων του, διαπραχθείσας ἐν Ζακύνθῳ. Ἐπὶ τέλους, ἡ ἐκδοσίς τοῦ μακαρίστου Πολυλᾶ εἶνε ἐξόχως κριτική, ἀποπνέει λατρείαν, ἔχει τὸν θαυμάσιον ἐκεῖνον πρόλογον, καὶ ἀνασχηματίζει μερικὰ ποιήματα ἀπὸ ὅλιγους στίχους, δπως ὁ Κυβιέρος τὰ μεγαθήρια ἀπὸ ὅλιγα ἀπολιθώματα. 'Αλλ' αἱ ἐκδόσεις τῆς Ζακύνθου, ἐνῷ δὲν παρουσιάζουν κανέν αὐτὸ τὰ ἐξαγγιστικὰ ταῦτα, ἔχουν καὶ τὸ μέγιστον ἐλάττωμα νὰ περιλαμβάνουν ως ἔργα δῆθεν τοῦ Σολωμοῦ μετριώτατα στιχουργήματα, ποιητῶν ἀγνώστων,—φεῦ! ἡ Ἐπτάνησος εἶχε τόσους πολλούς!—καὶ νὰ καταστρέφουν διὰ συμπλοκῆς ζένων στίχων ἀλλα γνήσια ἀριστοτεχνήματα. Δὲν κατηγορῶ διὰ τοῦτο τοὺς ἐκδότας, ἐννοῶν καλλιστα δτι τοὺς παρέσυρεν ὁ ὑπερβολικὸς ζῆλος, ὁ πόθος νὰ μὴ παραλείψουν τίποτε ἐκ τῶν ἀποδιδομένων εἰς τὸν Σολωμόν. 'Αλλά, τὸ κατ' ἐμέ, καὶ ἀν ἐπειθόμην, δτι τὸ «Ονειρον» εἶνε γνήσιον τέκνον τοῦ μεγάλου πατρός, δὲν θάπενταλλα τὴν πεποίθησιν δτι ἐξετράφη ὑπὸ κακῶν κηδεμόνων. Πολλὴ ὁξυδέρκεια καὶ ὅλιγη ἐργασία θὰ ἥρκει διὰ νὰ ξεχωρισθοῦν δλοιοι οἱ παρείσακτοι στίχοι καὶ δλαι αἱ νόθοι διαστροφαί. Τὸ δὲν διεγα διὰ τὸ τραγοῦδι τῆς «Ξανθούλας» καὶ διὰ τὸ ἐλεγεῖον τοῦ «Βοσκοῦ». Νομίζω δύμως, δτι μερικάς ἀλλα τὰ ἐξωβάλιξε καθ' ὅλοκληρίαν ἡ κριτική. Οὕτω, παραδείγματος χάριν, ἡ «Ἀνάμυησις» φαίνεται στιχουργημα γέροντος καὶ ἀπογοητευμένου ποιητοῦ ἀλλ εἶνε γνωστόν, δτι δταν ὁ Σολωμὸς εύρισκετο εἰς τοιαύτην ἡλικίαν καὶ εἰς τοιάυτην διάθεσιν, τὰ ποιήματα του δὲν εἶχαν πλέον τὴν νηπιώδη αὐτὴν μορφήν. Διὰ τοῦτο, καὶ τὸ χειρόγραφον ἀν ἔβλεπα, πάλιν θὰ ἐδυσκολεύμην νὰ πιστεύσω, δτι ἡ «Ἀνάμυησις» εἶνε ἀπὸ τὰ γνήσια.

Ἡ ἀνὰ χειρας ἐκδοσίς τῆς Βιβλιοθήκης Μαρασλῆ δὲν εἶνε ἀπηλλαγμένη τοῦ συμφυρμοῦ, τῆς νοθείας καὶ τῆς ἀκαταστασίας τῶν προγενεστέρων. «Ἔχει δύμως καὶ τὰ πλεονεκτήματά της. Ἐκτὸς τῆς τυπογραφικῆς φιλοκαλίας, —διὰ ν' ἀρχίσω ἀπὸ τὰ μικρότερα,—τὰ ποιήματα διηρέθησαν μεθοδικῶς καὶ κατετάχθησαν, δσον ἦτο δυνατόν, χρονολογικῶς τῆς ὄρθογραφίας ἐπεμελήθη ὁ καθηγητὴς κ. Ν. Πολίτης, οὕτως ὥστε ὑπάρχει ὄμοιομορφία τουλάχιστον, ἀν δχ: ἀκαδημαϊκὸν κύρος,—ἀδύνατον ἀλλως τε, ἀφ' οῦ κάθε σοφός μας ἔχει καὶ τὸ ἰδικόν του ὄρθογραφικὸν σύστημα—κασμοῦν δὲ τὸ βιβλίον φωτοτυπίαι τῆς Δόξης τοῦ Γύζη, καὶ τεσσάρων ἀκόμη εἰκόνων του κ. Ἰακωβίδου, τὰς ὄποιας ἐφίλοτεχνησεν ὁ

διαπρεπῆς ζωγράφος εἰδικῶς χάριν τῆς ἐκδόσεως ταύτης, καὶ ἐκ τῶν ὄποιων ἡ «Ἀγνώριστη» μοῦ φαίνεται ἡ ὠραιοτέρα. 'Αλλὰ τὸ καλλιστον κόσμημα τοῦ τόμου εἶνε ὁ ἐκτενῆς πρόλογος του κ. Κωστῆ Παλαμᾶ.

Βεβαίως, ὁ κ. Παλαμᾶς, —ποιητής καὶ κριτικὸς ὑπέροχος, δχι μόνον θαυμαστής ἀλλὰ καὶ ἀπόστολος τοῦ Σολωμοῦ, —ῆτο ὁ μόνος εἰδικὸς καὶ ὁ μόνος ἐνδεδειγμένος διὰ νὰ γράψῃ μίαν προεισαγωγὴν μελέτην περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν ἔργων τοῦ Σολωμοῦ. Ἡ διεύθυνσις τῆς Βιβλιοθήκης Μαρασλῆ εἶχε πολλοὺς ἐνδιασμούς διὰ τὸ ζήτημα τῆς γλώσσης, καὶ ἐδοκίμασε μάλιστα, ὡς ἡκούσαμεν, νὰ ἐπιβάλῃ εἰς τὸν κ. Παλαμᾶν νὰ γράψῃ τὸν πρόλογόν του εἰς τὴν καθαρεύουσαν. 'Αλλ' ὁ κ. Παλαμᾶς ἀπήντησεν, δτι ἀρνεῖται ν' ἀναλάβῃ τὸ ἔργον, ἀν δὲν τῷ ἀφήσουν ἀπόλυτον ἐλευθερίαν εἰς τὴν γλώσσαν. «Κι' ἀνίσως δὲ μου εἶχε ριζωθῆ στὸ νοῦ,—λέγει ὁ ἰδιος, —πῶς ὁ πεζός μας λόγος ἀνάγκη, ἀγάλια-ἀγάλια, δσο προβαίνει, νὰ μορφώνεται κατὰ τὴν γλώσσα τοῦ ποιητικοῦ, θὰ ἔδινε ἐδῶ ἀφορμὴν ἔνα ξανατύπωμα τῶν ἔργων τοῦ Σολωμοῦ γιὰ νὰ μου γεννηθῇ τέτοια γνώμη. Ἡ καθιερωμένη τῆς γραφῆς μας γλώσσα θὰ ἥτανε κάτι παράτονο δίπλα στὴ φωνὴ ποῦ βγαίνει μέσ' ἀπὸ τέτοιο βιβλίο: κάτι παράταιρο μὲ τὴ μνήμη ἐκείνου, ποῦ μᾶς ἀφησε ' τὸ Διάλογο τὴν γλωσσικὴ διαθήκη του». Οὕτως, ἡ διεύθυνσις τῆς Βιβλιοθήκης εύρεθη πρὸ τοῦ διλήμματος ἡ ν' ἀναθέση εἰς ἀκαταλληλότερον τὸ ἔργον, ἡ νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὴν ἀπαίτησιν τοῦ κ. Παλαμᾶς: καὶ,—πρᾶγμα, τὸ ὄποιον τὴν ἐξαγνίζει ζως ἀπὸ πολλὰ ἀμαρτήματα, —ἐπροτίμησε τὸ δεύτερον.

Ο κ. Παλαμᾶς μετριοφρονεῖ δταν λέγῃ: «Ο, τι κάνω δὲν εἶνε τόσο κριτικὸς λόγος γιὰ τὸ τραγοῦδι τοῦ Σολωμοῦ: πέστε το καλλίτερα μὰ συνοδεία τοῦ τραγουδιοῦ ἀπάνω σὲ μιὰ κιθάρα ἀγάπης.» 'Αλλ' ἡ ἀγάπη αὐτή, ἡ τόσον ισχυρά, καθοδηγεῖται ἀπὸ τὸ φῶν διανοίας ἐξόχως καλλιεργημένης καὶ φύσει κριτικῆς: καὶ αἱ σελίδες, αἱ προτασσόμεναι τῶν «Ἀπάντων», εἶνε ἀπὸ τὰς τελειοτέρας τεχνοκριτικάς, αἱ ὄποιαι εἰργάφοσαν εἰς τὴν γλώσσαν μας. Μᾶς παρουσιάζουν μεγαλοπρεπῶς ἔνα Σολωμόν, ὄποιος φαίνεται πράγματι δ, τι ἦτο. Εξαίρουν τὰ κυριώτερα σημεῖα ἐκ τοῦ βίου του, δσα ἐπέδρασαν ἐπὶ τὴν μόρφωσιν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς μεγαλοφυίας του. Μᾶς δίδουν πλήρη εἰκόνα τῆς ἐξελίξεως του, ἀπὸ τῶν πρωτων νεκριών την στενοχωρίαν, τῶν ζακυνθινῶν, μέχρι τῶν θαυμασίων ἀποσπασμάτων, τῶν κερκυ-

ραϊκῶν, «ὅπου δὲν ἔχουν δνομα κ' ἔχουν περίστα καλλη». Μᾶς ἀποκαλύπτουν τὴν μέθοδον τῆς ἐργασίας, τὸν σκοπὸν πρὸς τὸν ὅποιον ἀπέβλεπε, τὸ ἰδαικὸν πρὸς τὸ ὅποιον ἡσαν ἐστραμένα «πάντ' ἀνοιχτά, πάντ' ἄγρυπνα τὰ μάτια τῆς ψυχῆς του». Μᾶς ἔξηγοστον τὸ μυστήριον καὶ μᾶς δίδουν τὴν κλεῖδα τῆς βαθείας καὶ ὑψηλῆς ἀρμονίας τοῦ σολωμικοῦ ἄσματος, τῆς μουσικῆς ποῦ ποτίζει τὴν ψυχὴν τοῦ ἐκλεκτοῦ καὶ την χορταίνει ἀμέσως καὶ τέλος ἐκτιμοῦν τὴν γιγαντιάν καὶ ἀσύγκριτον ἐπίδρασιν, τὴν ὅποιαν εἶχεν ἐπὶ τῆς συγχρόνου φιλολογίας ὁ Σολωμός. — ὁ Δάντης αὐτὸς τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος.

Τὸ ἔργον δὲν ἦτο βέβαια εὐχερές. Τὸν ἥλιον Σολωμὸν περικαλύπτει νέφος, μυστήριον, τὸ ὅποιον δὲν εἶνε τοῦ τυχόντος νὰ ἔξερευνήσῃ. Τὸ ἔργον του, καθὼς γνωρίζομεν, οὐδέποτε ἐφάνη πλήρες, καὶ ἵσως οὐδέποτε ἐγράφη. Καὶ αὐτὸς ὁ περίφημος «Διάλογός» του, τὸ κήρυγμα τῆς φιλολογικῆς ἀναστάσεως, διεσώθη κολοθωμένος. Τὰ ἀρτια ποιήματά του δὲν εἶνε τὰ καλλίτερα, καὶ ἀν ἔξ αὐτῶν μόνον ἐκρίνετο ὁ Σολωμός, δὲν θὰ κατείχε τὴν κορυφήν, εἰς τὴν ὅποιαν τὸν ἀναβιβάζουν τὰ ἄλλα, τὰ συντριψματα, τὰ ἀποσπάσματα τοῦ Λάμπρου, τοῦ Κορηκοῦ, τῶν Ἐλευθέρων Πολιορκημένων, τοῦ Πόρφυρα. Ἀπομένει δὲ ζήτημα ἀκόμη, ἀν τὰποσπάσματα ταῦτα εἶνε ἐρεπτια μνημείων καταστραφέντων, ἢ ἀπλῶς θεμέλια καὶ τεμάχια λαξευτοῦ μαρμάρου, τὰ ὅποια οὐδέποτε ἀπετέλεσαν ἐν σύνολον. Τὸ κατ' ἔμε, θὰ ἔκλινα μᾶλλον νὰ παραδεχθῶ τὴν δευτέραν ταύτην ὑπόθεσιν. Ἡ ιδέα δτι ὁ ποιητής, ἐν στιγμῇ ἀπογοητεύσεως, κατέστρεψε τὰ χειρόγραφα τῶν τελειωμένων του ἀριστουργημάτων, διαφύλαξας μόνον τὰ σχεδιάσματα, μοῦ φαίνεται παράλογος· μῆδος δὲ αὐτόχρημα, δύειλόμενος εἰς τὴν φαντασίαν ὄνειροπόλων θαυμαστῶν, τὸ δτι ὁ ἀδελφός του, ἀπὸ κληρονομικὴν ἀντιζηλίαν, ἔστειλεν ἀνθρώπων εἰς τὴν Κέρκυραν, ὁ ὅποιος τὰ ἔκαυσε! Τὸ πιθανώτερον εἶνε δτι ὁ Σολωμός, ἔνεκα τῶν τελευταίων του πικριῶν, χάσας τὴν γαλήνην τῆς ψυχῆς, δὲν εἶχε πλέον τὴν ὑπομο-

νὴν ἵσην πρὸς τὴν ἐμπνευσιν, διὰ νάποτελειώνη δτι ἐσχεδίαζεν. Καὶ αὐτὸ ἀκόμη τὸ πλῆθος τῶν παραλλαγῶν, αἱ ὅποιαι διεσώθησαν, ἀν ἀρ ἐνὸς μαρτυρῆ τὴν φλογερὰν καὶ εὔσυνειδητον θήραν τοῦ τελείου εἰς πάσαν λεπτομέρειαν, ἀλλὰ φανερόνει ἀκόμη καὶ τὴν ψυχικὴν κατάστασιν τοῦ ποιητοῦ, ὁ ὅποιος κατείχετο ἀπὸ κάποιαν παθολογικὴν σχεδὸν ἀμφιθολίαν, ἀπὸ μίαν ἀσθένειαν θελήσεως, — ἀποτέλεσμα ἵσως τοῦ ἀλκοολισμοῦ. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἐτη τῆς ζωῆς του, τρόντι, ὁ Σολωμὸς κατελήφθη ἀπὸ τὸ πάθος τοῦτο, καὶ ἔπινε μάλιστα τόσον δυνατά, ὥστε κάποτε, πρὸς τὸν ὑπηρέτην ποτοπωλείου, ὁ ὅποιος ἡτοιμάζετο νὰ προσθέσῃ νερὸν εἰς τὸ ἀψίνθιόν του, ἐφώναξε μὲ θυμόν: «Saraceno, che fa?».

Ἀλήθεια, εἶνε ωραῖον τὸ δνειρόν, τὸ ὅποιον τρέφουν μερικοὶ θαυμασταὶ τοῦ μεγίστου τῶν ποιητῶν μας, — ἀκόμη καὶ ὁ κ. Παλαμᾶς, ἀκόμην ἵσως καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος, — δτι θὰ ἔξυπνήσωμεν μίαν ωραίαν αὔγην μὲ τὴν εὐφρόσυνον ἀγγελίαν, δτι εὐρέθησαν τὰ χαρένα χειρόγραφα τοῦ Σολωμοῦ... Φαίνεται δμως, δτι καὶ αὐτὸ θὰ εἶνε ἀπὸ τὰ δνειρά, τὰ ὅποια οὐδέποτε πραγματοποιοῦνται! Τῷ 1886 ἀνευρέθη ἐν μικρὸν ποίημα τοῦ Σολωμοῦ «Στὸ θάνατο τῆς μικρῆς ἀνεψιᾶς» γραμμένον δπισθεν τῆς εἰκόνος της. Ἡτο τὸ μόνον θαῦμα, τὸ ὅποιον ἐσημειώθη ἀπὸ τοῦ θανάτου του· κακὲν δμοιον ἵσως εἰμπορεῖ νὰ ἐπαναληφθῇ, δχι δμως καὶ μεγαλείτερον. Ἀλλὰ πρὸς τι τάχα; Μήπως ὁ Σολωμὸς δσος φαίνεται ἡ δσος διαφαίνεται, δσος διεσώθη, δὲν εἶνε μέγας; Ὁ γίγας καὶ ἀκρωτηριασμένος, γίγας εἶνε. Ποιὸς ἄλλος ἐκ τῶν συγχρόνων ποιητῶν, δσοι εἰργάσθησαν μὲ ὑπομονὴν καὶ ἐτελείωσαν τὰ ἔργα των καὶ ἐσώρευσαν τόμους ἐπιτόμων, ποιὸς ἀνηλθεν εἰς τὸ ὑψός ἐνὸς Σολωμοῦ, καὶ ποιὸς εἶχε τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἀναμορφωτοῦ τούτου; «Κάθε φορὰ ποὺ σημειώνεται στὴ Σκέψη μας κάτι τι φωτεινό, — συγκεφαλαιώνει θαυμάσια ὁ κ. Παλαμᾶς, — κάθε ποὺ δοκιμάζεται γενναῖο βῆμα πρὸς τὰ ἐμπρός, τὸ φῶς ἔρχεται καὶ τὸ βῆμα γίνεται μὲ τὸ σύνθημα Σολωμός».

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

Η ΒΟΥΛΗ

Τπάροχουν ἀφίξεις ωρισμένων ἐτησίων γεγονότων, αἱ ὅποιαι μᾶς ἀναποδογυρίζουν κυριολεκτικῶν τῆς ζωῆς. Ἡ ἀφίξης τοῦ χειμῶνος, τῶν 3,000 φοιτητικῶν νεοτήτων, τῶν Ρουμάνων ἢ τῆς Ρεζάν, δὲν εἶνε τίποτε, ἀπολύτως τίποτε. Ἡ ἀφίξης τῆς βουλευτικῆς συνόδου εἶνε ἀνατροπή τῶν ὅλων. Ἀνοίγει ἡ Βουλή.

Αὐταὶ αἱ δύο λέξεις σημαίνουν ὅτι ἔκαστος ἐξ ἡμῶν εἴτε πολιτευόμενος εἶνε, εἴτε ψηφιδωφοροῦν κουρδισμένον αὐτόματον, εἴτε λόγιος, εἴτε ιεροδιάκονος, εἴτε διαβάτης τῆς δόδου Σταδίου, ἀρχίζει νὰ ζῇ μίαν ζωὴν διαφορετικήν. Καὶ γνωρίζετε ποιάν. Τὴν πολιτικὴν ζωῆν, ἡ δποιος μὲ τὸ ἄνοιγμα τῆς Βουλῆς ρέει εἰς τὰς φλέβας, κινεῖ τὰ νεῦρα, κάμνει κατοχήν εἰς τὰ τρία τέταρτα τῆς χώρας καὶ τοῦ πολίτου. Κατὰ τὰ τρία τέταρτα ἀπὸ σήμερον εἴσθε ἀνθρώποι ἐνδιαφερόμενοι διὰ τὰς ψηφιδωφορίας, τοὺς λόγους καὶ τὴν ἀπαρτίαν τῆς Βουλῆς. Μήν εἰπῆτε:

— Ἔγὼ εἶμαι ἀνεξάρτητος.

Δὲν εἴσθε, κύριε. Ἄνεξάρτητος δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν Ἑλλάδα. «Ολα εἰς τὸν τόπον αὐτὸν χορεύουν ἔνα συθμὸν ἐξαρτήσεως, τόδον σοφόν, τόδον τακτικόν, ὧστε ἀν θελήσετε νὰ μὲ τείσετε δτι ἡ Βουλὴ σᾶς εἶνε ξένον πρᾶγμα, θὰ κινδυνεύσετε νὰ πάθετε δτι καὶ οἱ θεόπλακτοι οἱ λέγοντες δτι τὸ πλανητικὸν σύστημα κινεῖται ἐπὶ τῶν μυστηριώδων γραμμάτων τοῦ νόμου τῆς Μελχισεδέκ.

Χωρίς νὰ τὸ θέλετε εἴσθε περισσότερον πολιτικὸς ἀνθρώπως παρὰ κοινωνικὸς καὶ ἀστικός. Ἡ Βουλὴ κρατεῖ τὸν κόμβον εἰς τὸν δποιον κιταλήγει ἐν νεῦρον μας — τὸ διλήγωτον ἐν. "Ἐχουμεν πάντως ἔνα πόθον ἔκεινο, εἰς ἐν μολυβδοκόνδυλον, τὸ δποιον κινεῖται ἐπ' αὐτοῦ, εἰς τὴν χειρὰ ποιητικὰ μηχανικῶν τὸ μολυβδοκόνδυλον, στηρίζεται δηλαδή τοῦ πολιτικού κατάστασις τῆς χώρας. Μὲ ἐν λάθος τοῦ μολυβδοκόνδυλου εἰς τὸ τραπέζακι, ἡ κιβέρωντος πίπτει. Τὸ μολυβδοκόνδυλον λαμβάνει σημείωσιν ὅλων τῶν μερῶν, δημοσίων καὶ ιδιωτικῶν καὶ ἀποκρύφων, εἰς τὰ δποια πηγαίνουν οἱ ἀναχωροῦντες ἀπὸ τὴν συνεδρίαθην βουλευταί.

— Εἰς τὸ ξενοδοχεῖον. Λέγει δ βουλευτής.

Τὸ τραπέζακι λαμβάνει σημείωσιν. Ο βουλευτὴς φεύγει, ύποχρεωμένος νὰ εἶνε ἑκεῖ δποιον δεδήλωσεν δτι θὰ εἶνε, μόλις ζητηθῇ.

— Εἰς τὸ καφενεῖον. Λέγει δ ἄλλος.

— Εἰς τοῦ κ. Ζ.

— Εἰς τῆς κ. Π.

— Εἰς τὸν χορὸν τοῦ κ. Φ.

— Εἰς τὴν ὅπερα! θὰ εἴπῃ ἀσφαλῶς δ Ἐπανίσιος βουλευτής.

Καὶ σρχεται μετ' ὀδίγον ἢ στιγμή, κατὰ τὴν ὄποιαν ἐφαρμόζονται ὅλαι αἱ λεπτομερεῖς καὶ αὐθάδεις σημειώσεις. Ἐγεινεν ἔνστασις ἀπαρτίας. Τα ἀμάξια ἀφοῦ ἔκαμαν κύκλους μυστηριώδεις καὶ ἀστραπιαίς ταχύτητος μέσα εἰς τὴν νύκτα, ἀρπάζουν τὸν βουλευτὴν ἀπὸ τὴν γλυκυτέραν νόταν τῆς ὀπερας, ἀπὸ τὸν γοργότερον κύκλουν ἐνὸς βάλς, ὁ ὄποιος ἔμεινεν ἡμίκυκλιον, ἀπὸ τὸ δόφημα τοῦ καφέ, ὁ ὄποιος ἔμεινε μισός εἰς τὸ φλυτζάνι, πάντοτε ἀπὸ τὸν ἀφρὸν τῆς ἀπολαύσεως. Εἶναι για θηριώδης δουλεια τοῦ ἀτόμου εἰς τὸ ἀξιώμα. Τὰ ἀμάξια φθάνοντα εἰς τὸν περίβολον τῆς Βουλῆς μὲ ἄσθμα ἀρματοδομίας, κουβαλοῦν ἀφιθμούς. Ἐθθασεν ἢ στιγμὴ κατὰ τὴν ὄποιαν ὁ βουλευτὴς εἶνε ψυφίον, τὸ ὄποιον προστιθέμενον εἰς τὸ ἄλλο, εἰς τὸν ἄλλον βουλευτὴν, συντελεῖ εἰς τὸ νὰ σχηματισθῇ ὁ ἀφιθμὸς 140 ἢ 150 — ἢ ισχὺς τῆς κυρερηνήσεως, ἢ ὁρθότης τοῦ νομοσχεδίου, ἢ διατηροῦσις τοῦ καθεστῶτος. Τότε ἀκούονται τὰ «ναι» ἢ τὰ «οχι», τὸ ὄποιον δὲν ἀπαιτεῖ οὔτε ἔχει δικαιολογίαν, καὶ ὅλος ὁ ὅγκος τοῦ συνταγματικοῦ πολιτεύματος μὲ τὰς θεωρίας καὶ τὰς ἔρμηνειας του, εἶναι ἢ ἀπλὴ πρώτη πρᾶξις ἐκ τῶν τεσσάρων τῆς ἀριθμητικῆς.

Θὰ ἥθελα νὰ σᾶς μεταδώσω ὀδίγον μουσικήν ἀπὸ τὸν ἥχον τοῦ κώδωνος, τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ουθμίδον τῶν συνεδριάσεων, τὸν ὄποιον τὸ πολίτευμα προέδειψε τόσον βαρὺν ὥστε κτυπῶν νὰ κυριαρχῇ πάσις κραυγῆς. Νὰ σᾶς μεταδώσω ὀδίγον φῶς, ἀπὸ τὸ λευκὸν ἔκεινο καὶ περιλουστικὸν τὸ ὄποιον ἔχειναι ἀπὸ νυσταλέους λαμπτῆρας, βλέποντας ὡς ὄμματα ἀποροῦντα, τὴν μεταμεδονύκτιον συνεδρίασιν, ἐν μέσῳ βουλευτῶν ἔξαπλωμένων ὡς ἐνδύματα εἰς τὸν γλυκὺν ὑπνον ἐπὶ τῶν ἐδωλίων, καθ' ἣν στιγμὴν δρόγχοι διακόπτουν τὰς διαμαρτυρίας ἐνὸς ἀγροφεύοντος ἐρήμην. Νὰ σᾶς παραστήσω πόσιος σπουδαῖος παράγων τοῦ κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος εἶναι τὸ ἄφωνον μπρόκι τοῦ σαλεπτικῆν εἰς τὰς παννυχίδας, καὶ νὰ σᾶς μεταδώσω κρότον μασήματος κουλουριῶν εἰς τὸν διάδρομον κατόπιν

μασήματος θεωριῶν εἰς τὸ βῆμα. Νὰ σᾶς κάμω τὸ σκιάγραμμα βουλευτοῦ ἐμπόρου, βουλευτοῦ κωλυσιεργοῦ, βουλευτοῦ ὁ ὄποιος κατὰ λάθος ἔγεινε βουλευτὴς καὶ εἶναι ὅλος ἀπορία πῶς εἰσινέν ἐκεῖ, βουλευτοῦ δήτορος, βουλευτοῦ πατριώτου — ἐδῶ θὰ εὑρεθῶ κάπως εἰς δύσκολον θέσιν — βουλευτοῦ ἐπιφανοῦς, βουλευτοῦ χιονυμοιστοῦ, βουλευτοῦ ὅμιλοῦντος εἰς τὸ βῆμα ὅπως καὶ εἰς τὸ καθενεῖον τῆς πατρίδος του, βουλευτοῦ παλληκαρᾶ καὶ βουλευτοῦ Γραικοῦ. Ἀλλ' ὅλη αὐτὴ ἢ κατάφωτος ἀπὸ τὸν ἄλεκτρικὸν γλόμπον νυκτερινὴ ποίησις θὰ καταστραφῇ ἀπὸ μίαν περιγραφήν, περὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς ὄποιας εἶμαι τελείως ἀπηλπισμένος.

— Καὶ ἡ ροποικὴ τῆς Βουλῆς;

Θὰ μὲ ἐρωτήσετε.

Fuit. "Οδον ξεφυλλίζει κανεὶς τὰ παλαιὰ πρακτικὰ τῆς Συνελεύσεως καὶ τῆς Βουλῆς, βλέπει δὲ τὸ παρομακούνομεθα ὄλονεν ἀπὸ μίαν ἀριότητα πολιτικοῦ λόγου, ἀπὸ μίαν περιωτανή σκέψεως, ἀπὸ μίαν ἐμβοτίθειαν, ἢ ὄποια εἴθηνοργαφήθη εἰς τὰς σελίδας ἔκεινας.

— Καὶ τὸ χιονύμο;

"Α! αὐτὸν ὑπάρχει καὶ σημερον, διότι εἶναι ἀπὸ τὰ μὴ ἀποθηνόσκοντα κύτταρα τοῦ Ἑλληνικοῦ δργανισμοῦ. Ἀλλὰ μὴ νομίσετε ὅτι θὰ φθάσῃ ποτὲ τὸ σημερινὸν χιονύμο τῆς Βουλῆς εἰς τὸ μέθυ ἔκεινο, μὲ τὸ ὄποιον ἔνθιζεν ἢ παλαιὰ διαλεκτικὴ ροποικὴ τοῦ κοινοβουλίου, ὁ λόγος τοῦ Κοκκίνου καὶ τοῦ Καλλιγά. Ἀνέφερα τὸν πρώτον, διότι αὐτὸς ἀπεκρυστάλλωσε τὸ κοινοβουλευτικὸν χιονύμο εἰς μίαν εὐφυολογίαν, περὶ τῆς ὄποιας ὅμιλη ἀκόμη ἢ νέα γενεά. Τὴν ἐνθυμοῦνται βεβαίως οἱ γεροντότεροι. Ἐπρόκειτο περὶ τοῦ βουλευτοῦ Ξ., γνωστοῦ καταπατητοῦ ἀγρῶν, καὶ ὁ Κόκκινος εἰς μίαν συζήτησιν περὶ τῶν πόθων τοῦ Ἑλληνισμοῦ, εἶπε:

— Τί συζητεῖτε περὶ πολέμων; Δώσατε εἰς τὸν κ. Ξ. ἔνα χωράφι ἐπὶ τῶν συνόρων καὶ αὐτὸς μὲ τὴν γνωστὴν του μέθοδον θὰ ἐπεκτείνῃ τὸ Ἑλληνικὸν ἔδαφος ἔως τὴν Κωσταντινούπολιν.

ΧΑΡΗΣ ΗΜΕΡΙΝΟΣ

δημοσιεύει εἰς τὸ προτελευταῖον φύλλον τῆς γερμανικῆς «Φιλολογικῆς Ηχούς», δὲν εἶναι τὴν γνώμην ταύτης. Περιοδικὰ δηλώσαντα μὲ περισσὸν εἰλικρίνειαν καὶ ἀποκαρτέρησιν δὲτο ὑποστέλλουν τὴν σημαίαν τοῦ προγράμματος των, μεταβαλλόμενα εἰς ἀνάγνωσμα τῶν πολλῶν, ὁ κ. "Ἐσσιλιν τὰ φαντάζεται ἔξακολουθοῦντα ν' ἀγνοίζωνται ὑπὲρ ὠρισμένων ἀρχῶν. Συρραφάς ἄρθρων περὶ γερμανῶν ζωγράφων προερχομένας παρ' ἐκείνων εἰς τοὺς ὄποιους στρέφονται ὅλαι αἱ συμπάθειαι του, τὰς κρίνει ἀξίας μνείας, πρωτοτύπους δὲ ἑορασίας τὰς αποσιωπή, μεταξὺ ὅλων καὶ τὸ θαυμάσιον περὶ Μπαϊκλιν ἄρθρον τοῦ οὐρὶ ἀγνώστου εἰς αὐτὸν Ἐρντ Χάρτ, τὸ δημοσιεύθεν

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΧΟΥΝ ἄρα γε τὴν ὑποχρέωσιν ὅσοι γράφουν εἰς ξένα περιοδικά περὶ τῆς συγγράφουν ἐλληνικῆς φιλολογίας νὰ λαμβάνουν ὑπὲρ ὄψιν καὶ τὴν πραγματικότητα; Φαίνεται δὲτο ὁ κ. Ιούλιος Εσσιλιν, ὅπως ἀποδεικνύει ἡ Νεοελληνική του ἐπιστολή, τὴν ὄποιαν

ἔπειτα καὶ εἰς ἀμερικανικὸν περιοδικὸν πρώτης τάξεως. Εἰς πᾶσαν ἄλλην προσπάθειαν ἔχει κλειστοὺς τοὺς ὄφθαλμούς, τὰ δὲ ἐνηγκτάτα δύναται τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας τὰ φαντάζεται ἐκεῖ ὅπου ἡ θερινοποιὸς θρασύτητας ἐσκόρπισεν ὡς μίασμα πέριξ ἐστῆται τὴν πλαγίως τητώσης σατύρας.

Ἡ «Χειραφέτησις» ἀναμένουμεν νὰ εἰσέλθῃ εἰς εὐρύτερον ὄριζοντα — εἰς τὰς βιβλιοθήκας. Ως βιβλίον θὰ κερδίσῃ πολλά, ίδιως δὲ ἐκεῖνο τὸ ὄποιον ἔχασεν ἐκ τῆς παλαιᾶς ὑποκρίσεως μερικῶν ἡθοποιῶν.

ΕΝ ΤΗΙ ΔΙΕΘΝΕΙ ΖΩΗΙ τοῦ Μιλάνου, ὁ συνεργάτης μας κ. Γονιλέλμος Δαμιανῆς δημοσιεύει ἔκτενες ἄρθρου περὶ τῶν «Τραγουδιῶν τοῦ Σπιτιοῦ» τοῦ φίλου μας καὶ συνεργάτου κ. Γ. Στρατήγη, παραθέτων ἐν μεταφράσει καὶ δύο ἐπιμάτων, «Τὸ φίλον τοῦ Πατέρα μου» καὶ «Τὸ τραγοῦδι τοῦ Παππού». Ο κ. Δαμιανῆς ἐν προλόγῳ περὶ συγχρόνου ἐλληνικῆς ποιήσεως λέγει:

«Ἀπὸ εἰκοσαετίας ἡ νεοελληνικὴ ποίησις ἐστράφη πρὸς νέαν ὄδόν, καὶ οἱ ιεροφάνται τῶν Μουσῶν, πολεμούντες ἀμειλίκτως τὰς ἀρχαιζούσας τάσεις τῶν λογίων τῆς καθέδρας, ἥρχισαν νὰ στιχουργοῦν εἰς ὄποιος δύναται νὰ χρυσοδέσῃ καὶ νὰ σώσῃ τὰ τῆν κοινοτοπίαν ἀκόμη ἐντὸς τῶν στερεῶν του ρύθμων. Ο ἀκροατής τῆς «Χειραφέτησεως» ἀπολαμβάνει ἀπὸ ἀρχῆς μέχρι τέλους ἐναὶ γενναιον, πλατὺν καὶ ἀδιάστον δεκαπεντασύλλαβον, ὁ ὄποιος πλειστάκις ἔχει τὴν φυσικότητα καὶ τὴν ἐλευθερίαν πεζοῦ διαλόγου. Μόνον ἔκει ὅπου συνεπιείσθη τὸ πλάτος τοῦ στίχου, εἰς τὰ στενόμετρα χορικά, τὸ ἄκουσμα εἶναι μονότονον. Τὰ χορικὰ τῆς «Χειραφέτησεως», τὰ ὄποια τόσον ἐστενοχρήσταν τὴν ἀπαγγέλλουσαν αὐτὰ ἀρχηγὸν τοῦ χοροῦ, ὃ δύνανται νὰ λείψουν χωρὶς νὰ βλαφθῆ τὸ ἔργον, διότι εἶναι μόνον εἰς νεκρὸς τύπος τῆς ἀρχαίας κωμῳδίας. Καὶ εἰς αὐτὴν τὴν παράβασιν, διὰ τῆς ὄποιας ὁ ποιητής ὅμιλει πρὸς τὸ κοινόν, παρετηρήθη ἡ αὐτὴ μονοτονία. Η παράβασις δὲν εἶναι καθόλου εὐτυχὲς μέρος τῆς κωμῳδίας. Περιέργος δὲ ἀναχρονίσματος, ἀναδίδων ὀδυσσήν παλαιότητος, μᾶς φαίνεται ὡς ἀνάμειξ τῆς Μαντάμ-Ωθραί εἰς τοὺς στίχους, ἥρωΐδος τῆς μοδᾶς μὴ ὑπαρχούσης σήμερον καὶ ἀποσπασθείσης πρὸς καρού — ἀπὸ τὴν Αθηναϊκήν ζωῆν.»

Ἄν ἐν τούτοις ἡ νέα σχολὴ ἔχῃ δίκαιον, δὲν δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν ἡμεῖς οἱ ξένοι· βέβαιον ὅμως εἶνε δὲτο ἡ ἐλληνικὴ ποίησις καὶ ίδιως ἡ λυρική, ἀντλούσα απὸ τὰς καθαρὰς πηγὰς τῆς ζωῆς, ἀναθάλλει πλήρης δρόσου καὶ ζωῆς, φέρουσα ίδιον ὄλως καὶ τὴν πρωτότυπην χαρακτήρα.

Περαιτέρω αναλύων τὰ «Τραγούδια τοῦ Σπιτιοῦ» μεταξὺ ἄλλων προσθέτει:

«Ο κ. Στρατήγης μᾶς παρουσιάζεται διερμηνεὺς ἀφελῆς καὶ ἀγνὸς τῆς πρωτογενούς καὶ ἀπλῆς ποιήσεως τῆς οἰκιακῆς ζωῆς.»

Η ψυχὴ τοῦ καλλιτέχνου ἐπαλινόστησεν ὡς παιδίσκη διὰ νὰ καρφί, νὰ κλαύσῃ, νὰ ὀνειρευθῇ καὶ τοῦ νόστου τούτου εἶναι ἡ πιστὴ ἥχω μέσα εἰς τὰ «Τραγούδια τοῦ Σπιτιοῦ».

«Ο στίχος ρέει ἀπλούς, γαλήνιος καὶ φωτεινός, ἀλλοτε βραχὺς ὅπως εἰς τὸ ἐπατασύλλαβα καὶ τὰ εὐστροφα τετρασύλλαβα τῆς «Καμπάνας» καὶ τὰ ἔξασύλλαβα τοῦ «Πάσχα», ἀλλοτε εὐρύθμος καὶ ἥχηρὸς ὅπως εἰς τοὺς βαρεῖς ποιητικοὺς στίχους τῆς «Καμαράς μου» καὶ τοῦ «Τραγούδιον τοῦ Παπού».»

ΕΙΣ ΤΟ ΓΑΛΛΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ «Revue universelle» ὁ γάλλος ποιητής Ούγκ Ρεμπέλ πραγματεύεται περὶ τῆς δημιώδους γαλλικῆς γλώσσης ἐν σχέσει πρὸς τὴν γραφομένην. «Ενθυμίζει κατ' ἀρχὰς τὴν διαμαρτύρησιν τῆς Γαλλικῆς Ακαδημίας, τὴν διατύπωσην τῆς Αίμπαλιου Ολιβιέ πρὸς τὸν Ερρίκο Λαζαρέ, ὅτε οὗτος ἔδωκε πρὸς παράστασιν εἰς τὸ θέατρον τὸν «Vieux marcheur». Τὸ ζήτημα τότε ἔξωμαλύνη, τοῦ Λαζαρέδαν ἀφαιρέσαντος ἀπὸ τὰ θεα-

τρικά προγράμματα τὸν τίτλον τοῦ «μέλος τῆς Γαλλικῆς Ακαδημίας», ἀλλ' ἡ διαμαρτύρησις εἶχε προέλθῃ τότε ἐκ λόγων ὅχι ἡθικῆς, ἀλλὰ διότι ὁ συγγραφεὺς δὲν εἶχε μεταχειρισθῆναι τὴν ἀκαδημαϊκὴν γλῶσσαν. Οἱ Ρεβέλλι απόδεικνει πώς ἡ γαλλικὴ γλῶσσα καθ' ὅλα τὰ λογοτεχνικὰ εἴδη ἀνεγεννήθη διὰ τοῦ λαϊκοῦ ἴδιωματος. Συγγραφεῖς τινες ὡς ὁ Βαθέ, ὁ Καϋλούς, ὁ Πιρών, ἔπειτα ὁ Ζολᾶ, ὁ Ρισπαίν, ὁ Βρονᾶν κρατοῦν σημειώσεις τῶν λαϊκῶν φράσεων καὶ παρέχουσιν εἰς αὐτὰς λογοτεχνικὴν πολιτογράφησιν: ἀνευ τῶν προσπαθειῶν αὐτῶν ἡ φιλολογικὴ γλῶσσα θὰ ἥτο πρὸ πολλοῦ ἀπεσκελετωμένη.

ΕΝΩΙ Ο ΣΤΕΝΔΑΛ οπακτῷ καθ' ἔκστην ἔδαφος ἐν Γερμανίᾳ, ἐν Γαλλίᾳ διατηρεῖ τοὺς ὄλιγους ἀλλ' ἔκλεκτοὺς αὐτοῦ θαυμαστάς. Τὸ μυθιστόρημα αὐτοῦ «Δουκιανὸς Λεβέν», τὸ ὄποιον πρὸ μικροῦ ἔξεδθη ἐξ ἀνεκδότου χειρογράφου, ἐπωλήθη μόλις εἰς δύο ἡ τὸ πολὺ τρεῖς χιλιάδας ἀντιτύπων, μολονότι εἶναι ἀντάξιον τῶν ἀριστουργημάτων τοῦ καὶ περιέχει τὰς ὥραιοτέρας ἵσως σελίδας τὰς ὄποιας ἔγραψεν ὁ Στενδάλ.

ΕΙΣ ΤΟ ΑΡΤΙ ἔκδοθὲν διπλοῦν τεῦχος τοῦ ἀρίστου περιοδικοῦ «Byzantinische Zeitschrift», ὁ γερμανὸς J. Sturm δημοσιεύει ἐν «ἀνέκδοτον Ἑλληνικὸν εἰδύλλιον ἐκ τῶν μέσων τοῦ ΙΕ' αἰῶνος». Τὸ εἰδύλλιον τοῦτο, τὸ ὄποιον σώζεται ὀλόκληρον καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ 63 ἔξαμετρους, ἀνεύρεν ὁ γερμανὸς φιλόλογος ἐν χειρογράφῳ τόμῳ τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Βατικανοῦ, ὃστις περιέχει διάφορα ἔργα διαφόρων ἀιώνων. Τὸ έργος του, διαλογικὸν ὅπως τῶν πλειστων εἰδύλλιων, ἐνθυμίζει πολὺ τὸν Θεόκριτον, ίδιως δὲ τὸ Δ' εἰδύλλιον αὐτοῦ, ἀπὸ τὸ ὄποιον ὁ μιμητής βουκολικὸς ποιητὴς παρέλασε καὶ τὸν πρώτον στήχον. Καὶ οἱ συνδιαλεγόμενοι δὲ ποιμένες συμφωνοῦν πρὸς τὸν ποιμενικὸν τύπον τῶν Ἑλληνικῶν προτύπων· εἶναι ἀφελεῖς, εὐγνώμονες, περιέργοι καὶ ὅχι τραχεῖς· ἡ δὲ διάλεξις των δὲν στερείται φυσικότητός τινος καὶ ζωηρότητος.

EΙΚΑΣΤΙΚΑΙ ΤΕΧΝΑΙ

Η ΠΑΝΑΓΙΑ τοῦ νεαροῦ ζωγράφου κ. Φρίζου Ἀριστέως εἶναι ἀπὸ τὰ ὥραιοτέρα ἔργα, τὰ ὄποια ἔχει νὰ ἐπιδειξῇ ὁ χρωστήρ του, ὁ τόσον πολλάκις παρθένος καὶ ἐγωστικός. Ἐπὶ βάθους ὧχροπρασίνου, τοῦ ὄποιού ἡ ἐναρμόνισις διαθέτει οὐχὶ δυσαρέστως τὴν ψυχήν, ὁ κ. Αριστεὺς προσεπάθησε νὰ μεταδώσῃ τὴν γλυκείαν δέμβην τῆς Παρθένου, τὴν ὄποιαν ἡ θρησκεία περιβάλλει μὲ πέπλον ἀγνότητος καὶ ἀγάπης. Τὸ ἀμφίβολον φῶς καὶ ἡ πλήρης μυστικισμὸς ἔκφρασις τῶν ἀορίστων γραμμῶν συγχέονται μετά τίνος ἐλευθέρας τεχνοτροπίας, τῆς ὄποιας δύναμις δὲν κατορθώνει τελείως νὰ υπερνικήσῃ μὲ πεποίθησιν τὰς δυσκολίας.

Οἱ δόφιθαλμοὶ καίτοι ἀσύμφωνοι εἰς τὸ σχέδιον, νεύουσι κάτω μετὰ παρθενικῆς ἀλγήθως σεμπνοπρεπείας, καὶ τὸ στόμα τὸ αὐταρέσκως ὡραῖον προσδίδει καλποίαν μαχρινήν ἐντύπωσιν γαλήνης ἐγκοσμίου.

Ἡ κεφαλὴ αὐτῆ τοῦ κ. Ἀριστέως μᾶς ὅμιλει διὰ μίαν εἰσέτι φορὰν περὶ τοῦ ἰσχυροῦ ταλάντου του· μᾶς λέγει ὅτι αὐτὸς ὁ νέος δύναται νὰ βαδίσῃ εἰς τὴν τέχνην, ἀρκεῖ μόνον νὰ περιστέλῃ τὴν ἐπιδραστινήν εξασκοῦν κάποτε φορτικῶς ἐπ' αὐτοῦ διάσημοι καλλιτέχναι.

Α ΝΕΥΡΕΣΙΣ ἔργου τοῦ Ρέμβραντ. Α Εἰς τῶν σπουδαιοτέρων ιστοριογράφων τοῦ μεγάλου Όλλανδοῦ ζωγράφου Ρέμβραντ ὁ κ. Hofstede de Groot ἐπισκεφθεὶς πρό τινος τὸ ἀνάκτορον τῆς Κορυπιένης εἰδεν εἰκόνα κακῶς τοποθετημένην καὶ σκεπασμένην ἀπὸ παχὺ στρῶμα ὑποτοῦ, τὴν ὄποιαν ἀνεγνώρισεν ὡς γνήσιον ἔργον τοῦ Ρέμβραντ. Ἡ εἰκὼν, τὴν ὄποιαν ὁ καλλιτέχνης εἶχε ζωγραφήση περὶ τὸ γῆράς του, παριστάνει τὴν εἰς Ἐμμαοῦς συνοδείαν. Οἱ Όλλανδος τεχνοκρίτης ἀνακοίνωσε τὴν εὐτυχῆ του ἀνακάλυψιν εἰς τὸν διευθυντὴν τῶν Μουσείων τῆς Γαλλίας, μετὰ τὰς γενομένας δὲ ἐρεύνας ἐξηχρισθῆ ὅτι ἡ εἰκὼν ἡτο πράγματι ἔργον τοῦ Ρέμβραντ καὶ ὅτι εἰς παλαιοὺς καταλόγους ἡτο σημειωμένη μὲ τὸ ὄνομά του.

Τὸ ἀνευρεθὲν ἀριστούργημα ἀφ' οὗ ἡ ἐκαθαρίσθη μετὰ πολλῆς προσοχῆς μετεκομίσθη πρὸ μιᾶς εἰδομάδος εἰς τὸ Λούβρον.

NEA BIBLIA

ἘΞΕΔΩΣ ΘΗΣΑΥ: ΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΩΣ ΔΙΚΗΓΟΡΟΙ

ὑπὸ Γεωργίου N. Φιλαρέτου, ἀναδημοσίευσις ἐκ τοῦ 21ου τόμου τῆς «Ἐφημερίδος τῆς Ἑλληνικῆς καὶ γαλλικῆς νομολογίας». (Αθῆναι 1901. Τυπογρ. Ἀνέστη Κωνσταντινίδου).

ΓΑΩΣΣΟΛΟΓΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ ὑπὸ Γεωργίου N. Χατζιδάκη, τόμος Α'. (Αθῆναι. Τυπογρ. Π. Δ. Σακελλαρίου 1901, σχ. 8ον, σελ. 136, δρ. 15).

ΗΑΙΟΣ ΚΑΙ ΦΕΓΓΑΡΙ μετάφρασμα Ἀλεξ. Πάλλη. (Αθῆναι 1901. Τυπογρ. Γ. Σ. Βλαστοῦ σχ. 16ον σ. 120).

Η ΜΕΛΟΠΟΝΑ ΤΩΝ ΧΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΟΜΜΩΝ ΙΦΙΓΕΝΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΝ ΤΑΥΡΟΙΣ ΤΟΥ ΕΥΡΗΠΙΑΟΥ (τεῦχος μουσικὸν) ὑπὸ Γεωργίου A. Παχτίκου. (Αθῆναι 1901. Τυπογρ. Αθαν. Δεληγιάνη, δρ. 4.50 μετὰ τοῦ φιλολογικοῦ παραρτήματος).

Η ΜΕΛΟΠΟΝΑ ΤΩΝ ΧΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΟΜΜΩΝ ΙΦΙΓΕΝΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΝ ΤΑΥΡΟΙΣ ΤΟΥ ΕΥΡΗΠΙΑΟΥ (φιλολογικὸν παραρτήματος τοῦ μουσικοῦ τεύχους) ὑπὸ Γεωργίου A. Παχτίκου. (Αθῆναι 1901 Τυπογρ. Αθαν. Δεληγιάνη).

ΛΟΓΟΙ ΑΠΟΛΥΣΕΩΣ ΑΠΟ ΤΗΣ ΕΝ ΤΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩΝ ΚΑΘΗΓΕΣΙΑΣ Δ. Κ. Ζαγγογάνη. (Ἐκ τῶν καταστημάτων Αχροπόλεως 1901).